a Innotuit. nota quod per precedentem protestacionem probatur sequens metus. ut extra quod metus causa. platum. sed non sequentem. ut. C. de metu. tamen et si non fuisset protestata admitteretur ad probandum metum. ut. xv. q. vi. c. i. ar. quod confessio facta metu vel vi nulli preiudicat. xxii. q. iiii. inter cetera. s. xv. q. vi. c. i. di. l. presbros. i. q. i. constat. xx. q. iii. presens. s. vii. q. i. omnes qui. ar. xi. q. iii. quisquis.
b Violentiam.

et vere excusati debent esse quo ad penam ex quo factum eorum per alios representatur. quia si teneor aliquid facere et alter id facit etiam sine mandato meo id michi prodest. ut. ff. de v. obli. cum seruus. nam si michi des pecuniam ut seruum manumittam et alius eum manumittat id sufficit michi. ut ubi.

k Consentiendo. dicunt autem quidam quod parentes possunt soluere sponsalia filiorum sicut possunt et sacramentum. s. xxii. q. v. pueri. quod nego. quia etas prefixa est infra quam non potest puer iurare.

l Que illorum consensu. immo et si sine consensu eorum contrahuntur dare debent operam parentes. extra de despon. impuberum. c. i.

c Renouetis. ar. quod item est iudicium appellacionis et cause principalis. ar. ii. q. vi. omnis oppressus. contra. s. ii. q. vi. si quis eps. ar. contra. vi. q. iiii. omnis. contra.

Questio. iii. Quod autem post. hic intitulatur. iii. questio. an scilicet filii post sponsionem parentum possint cum aliis contrahere. et quidem si sponsalibus filii consensissent post septennium non licet alii nubere. xxvii. q. ii. per totum si tamen nupserit tenet matrimonium. extra de spon. duo. duobus. si vero filii non consenserunt vel sunt infra septennium non habent necesse sponsalibus stare nec illa sponsalia tenent. xxx. q. ii. c. unico. consulitur tamen filiis ut stent illis sponsalibus. extra de spon. impu. tua. alias non obligat filium sponsio paterna. ff. de. v. ob. Stipulo ista.

e Si qui parentes. pro nuptiis filiorum fidem prestantes iurauerunt de consensu filiorum.

f Fregerint. non copulando eos sicut iurauerunt de consensu filiorum.

g Non fuerint. quia copulari voluerunt inter se non obstante voluntate parentum.

h Deprehensi. vide hic quod si ambo parentes se vellent absolute non possent. quod concedit hug. sed obstat extra de spon. preterea. sed hug. dicit alexandrum ibi non papaliter sed magistraliter respondisse. tu potes resoluere plurale in singulare. ille enim punitur per quem stat quod non consummatur matrimonium. ut extra de spon. duo. duobus.

i Excusati. quo ad penam ecclesie non quo ad reatum ex quo operam dederunt ne filii copularentur. ar. de pe. di. i. si cui. et. di. iiii. omnis.

ut secundum canonicam auctoritatem nostra vice freti causam illius diffiniatis. si vero minime probatum fuerit galdradam uxorem fuisse legitimam neque nuptiis more celebratis per benedictionem scilicet sacerdotis filio nostro lothario extitisse coniunctam. suggerite illi ut non moleste ferat legitimam sibi si ipsa innocens apparuerit reconciliari uxorem. Preterea vos scire volo quia prefata teberga apostolicam sedem bis et ter appellauit. et se a prenominato glorioso rege conquesta est iniuste fuisse deiectam et vi coactam falsum contra se composuisse piaculum. nam eo tempore ad apostolicam sedem libellum sue appellacionis misit in quo non quidem adhuc confessam sed ut contra se falsum diceret crimen cogi se se innotuit. insuper subiungens. quod si amplius compulsa fuero scitote non veritate sed timore mortis et euadendi studio quod voluerint dicam quia aliter non possum. Unde precipimus vobis ut cum eadem teberga ad condictam sinodum sicut statuimus aduenerit causam eius diligenti examinacione tractetis. et si ei obicitur quod illa se crimen aliquod commisisse confessa fuisset. et econtra illa violentiam se pertulisse proclamauerit. vel si inimicos iudices illos sibi fuisse testata fuerit. tunc illud renouetis iudicium secundum equitatis normam ut iniusticie mole non opprimatur. His auctoritatibus euidenter ostenditur quod si libera voluntate nulla est copulanda alicui.

Q III

Quod autem post parentum sponsionem aliis nubere non valeat auctoritate eliberitani concilii monstratur quo dicitur.

De parentibus et qui fidem frangunt

Si qui parentes sponsaliorum fidem fregerint sponsaliorum triennii tempore a communione abstineant. si vero idem sponsus vel sponsa in illo graui crimine non fuerint deprehensi excusati erunt parentes. si vero in eodem fuerint vicio et polluerint se consentiendo superior sententia seruetur. Ecce quod non licet parentibus filiorum suorum sponsalia frangere. verum hoc de illis intelligendum que illorum consensu contrahuntur

Incipit causa tricesimasecunda.

Quidam vir cum non haberet uxorem quandam meretricem sibi coniugio copulauit que erat sterilis neptis ingenui filia originarii. quam cum pater alii vellet tradere auus eam huic copulauit causa solius incontinentie. deinde hic penitentia ductus ex ancilla propria filios sibi querere cepit. postea de adulterio conuictus et punitus quendam rogauit ut vi uxorem suam opprimeret ut sic dimittere eam posset. quo facto quandam infidelem sibi copulauit. ea tamen condicione ut ad christianam religionem transiret. Hic primum queritur an meretrix licite ducatur in uxorem. Secundo an ea que causa incontinentie ducitur sit uxor appellanda. Tercio cuius arbitrium aliqua sequatur. an liberi aui an originarii patris. Quarto si viuente uxore liceat alicui ex ancilla filios querere. Quinto si ea que vim patitur pudiciciam amittere comprobetur. Sexto si adulter adulteram possit dimittere. Septimo si viuente dimissa aliam accipere possit. Octauo si infidelem sub premissa condicione licet alicui fidelium in coniugem ducere.

Q I

Quod autem meretrix in coniugium duci

Causa. xxxii. Quidam vir. Ostensum est quando et quis ducere possit eam quam per adulterium polluit. In hac causa vult ostendere utrum quis meretricem ducere debeat. et si ducta fuerit an sit uxor appellanda et adiungit etiam de duplici institutione matrimonii et de hiis qui abortum procurant. ut autem hec et alia. etc.

Originarii. i. serui ut patebit in sequentibus scilicet in prosecutione tercie questionis. tamen originarios non dico seruos nec ascripticios.

Questio prima. Quod autem hic depingitur prima questio scilicet an quis ducere possit meretricem. et dicendum quod sic si spes habetur de eius correctione. ut. s. e. c. ul. et extra de eo qui duxit in ma. significasti. immo meretur qui eam ducit. extra de sponsa. inter opera. si non habetur spes de ea forte non licite ducitur sed tamen tenet matrimonium cum ea. s. e. q. si quis uxorem allegat tamen primo magister quod duci non possit. quia ex quo iam ducta dimittenda est si fornicetur. ut. s. e. c. i. ii. et iiii. ergo a maiori non est de nouo ducenda hoc ar. habes extra de iureiuran. quemadmodum. potius est argumentum a destructione consequentis.

Sicut·patronus·hoc intelligo cum ipſa non vult agere penitentiam·ut extra de adul·ſi vir·Item hoc intellige cū notoriū ē vxoris adulteriū nec iam ignorātiā ſuā pt obūbrare maritus·C·d adulē·ſine metu·et·ar·ff·de adul·mariti·j·xxxiiij·q·ij·ego·palea ē·tūc enim leno pſumitur ⁊ de lenocinio accuſatur·j·e·crimen·non tñ tenetur hꝰ ca ſu eā dimittē ƺ denūciare debet eius crimē ad penitētiā ſiue notoriū ſit ſiue ocultum crimen eius dum tñ pbare poſſit· et nota ꝙ in omnibꝰ caplis iſtis non dr ꝙ eam debet expellere uel debitū denegare· ƺ ſicut dixi denūciabit eccleſie crimē eius et aget ad hoc ut ille peniteat vel agat ſi vult ad ſepacōnem thori· nūquid gͦ ante ſentētiam eccleſie teneatur ei reddere debitū·h·dic ꝙ ſic·qꝛ nunꝙ fem ipſū ut dicit ſed ſentētia pūat aliquem iure petēdi·et eſt ar·p eo·ex̄ ut lit·pen·laudabilem·viij·q·iiij·nōne·xv·q·ul·c·ul·xxxiij·q·ij·ſeculaēs·xxxv·q·vi·multorum· et ſatis hꝰ probabile videtꝛ qꝛ non debet facē piudiciuƺ marito ſi reqſitus cognoſcat talē vxorē ut poſtea non poſſet eā accuſare qꝛ tūc potius cognoſcit ab vxore ꝙ cognoſcat vxorē· alij cōtradicūt· ego conſulo ꝙ non reddat niſi ad mandatū ecc̄e ne videatur approbaē mores eius·ut·ff·de adul·ſi vxor·in fi·hꝰ aūt certū eſt ꝙ expellere eā nō debƺ a ſe etiā ſi notoriuƺ ſit crimen eius·ut ex̄ de diuorcijs·porro niſi publice moraret cū adultero·vel ñ ipſa cōuicta ſit p ſētētiam vel cōfeſſa ſit crimē i iudicio·ut·j·e·de bñdcō·et extra de adul·intelleximus·ex̄ de diuor·ſignificaſti·ꝙ aūt in hꝰ·c·dr vidr eſſe correctū·ut·C·de adul·aut·ƺ hodie vbi dr ꝙ dānatā de adulterio poſſumus reſumere infra bieniū·j·e·q·i·ꝙ aūt·et·c·ſequēti·ƺ illd cū ſpes ē de correctōne eius·

b Qui celat·hꝰ verbū viciū notat·aliud ē celare aliud non indicare

Dixit dñs·dimiſerit·qd nō lƺ ſupple· ut·ff·de furē·q vas·ſ·i·

d Vincit·i·ligat·et impedit affectum ut vxor etiam ſi velit de iure non poſſit exigere debitū a viro·idē etiā de viro·vel vincit·i·ſuperat et remouet affectum vxoris id ē affectū qui debetur vxori· et ſunt hec verba ſumpta ex lege·C·de repudi·l·i·

e Suſpicio·hꝰ videtur excipi due cāe dimittēdi vxorem·in euangelio tm̄ excipitur vna·ƺ qd hic dicit uel ſuſpicō fornicacōnis ⁊c·non eſt cā dimittēdi ſed ē modus pbādi cām dimittēdi·quia p ſuſpicōneƺ pbaē fornicacō adeo ꝙ vxor dimittitur pter ſuſpicōnē ut hꝰ· et in auten·ut liceat matri et auie·§ pent·coll·viij·vñ p eodē reputatur fornicatio et fornicacōnis ſuſpicō·quia probatā ſuſpicōne probata eſt fornicacō quid enim ſi tumeat venter incognite a viro ſuo nonne certa erit fornicacōnis ſuſpitio·ij·q·i·ſi peccauerit·in·i·Ren·vel ſi vir aliquot ānis pmanſit in expedicōne et rediens inueniat puerū āniculū·ff·de hijs q ſui uel alie·iuris ſūt·filium·G·dixit iero·male excepiſſe hic duas cās dimiſſionis·ƺ huic caplo obſtat·ij·q·i·multi·et·q·ij·in ſcripturis·vi·q·i·oues·in quibus dr ꝙ omnis ſuſpitio potius eſt repellenda quam approbanda·Sed diſtingue triplicem ſuſpicōnē· pbabilē temerariam et violentam· vt dixi·ij·q·i·c·i·hꝰ gͦ d violēta ſuſpicōne loquitur·Sed quero ſi cōtra mulierem pbata ſit ſuſpicio violenta an ipſa admittaē ad pbacōnē in cōtrarium·ar·ꝙ ſic·xxxv·q·iij·extordinariā vbi dr ꝙ cōtra violētiſſimā pſumpcōnem admittitur probacō imo etiaƺ ſimplex iuramentum·Ren·ꝙ bñ admittitur pbacō p teſtes ƺ non p ſimplex iuramentum·vt·s·xxviij·q·i·nec aliqua·ar·xxij·q·v·hoc videtur

f Iubetur· hoc verbum iubeē nō reſpicit qd pcedit ſed qd ſequiē·

In cōiugio· licita·donec vir egerit penitētiam·et ſic patet ꝙ ſi alter cōiugū adulteraē reliquꝰ pdit ius exigēdi·ſed ſm·hug·delinquēti tenetur alter reddē debitū·ut no·s·e·c·i·ſed obicio tibi q dicis ꝙ fornicanti nō tenetur alter reddere debitum·mulier que fornicatur pdit ius petendi debitū·ſilr vir nō hƺ ius petēdi debitū in tali muliere·deliquit enim cognoſcendo eā ut hic dr·et·j·e·px·ſi gͦ mulier q petit debitū a viro fornicata ē et vir excipit cōtra eā qꝛ pdidit debitū ipa pt replicare qd ⁊ ipe ſimiliter pdidit debitum ex̄ de diuor·ſignificaſti·vnd vidr ꝙ cum effectu poſſit mulier petere debitū·ƺ nō eſt ita·quia ſi mulier replicat vir pt triplicare et dicere·ego ex tua culpa pdidi·

Si quis·hꝰ·c·intelligit·h·cū adulteriū vxoris notoriū ē vel etiaƺ publicū p ſentētiā·vel quia in iure cōfeſſa eſt et ita cōdēnata nec tñ deſiſtit adulterari et vir ei cōmiſcetur incorrigibili·rcē igitur intelligitur cū crimen ita manifeſtū eſt ꝙ ptextu ignorātie ⁊c·ut dixi·c·i·

i Adulteram·nec ab adulterio deſiſtentem·

k Aut abſtineat·in ſequēti caplo·ſi quis vxorem·eſt·et·ſed legas hꝰ aut p et et erit vna pena·vel ibi lege ⁊ pro aut et erūt due pene ſub alternacōne ut aut peniteat duobus annis aut non exigat debitum ab eo donec pegerit penitētiā· cohdetur·nā ſi voluerit eā ſibi reconcili

l Expleatur·uel ſaltem in are·ec infra tps penitētie ab ea pt exigere debitū·ut ex̄ de diuor·ſignificaſti·et de ſur·ex lrīs·in fi·ex̄ de eo q cognouit cōſang·c·veniens· quo ad debitū nō exigendum donec alter

m Nō ad imparia·hoc peniteat·ſilr non ad impia iudicantur quo ad debitū reddendum·quo ad diuorcium·quo ad accuſacōnem·j·e·q·v·

nō debeat multis auctoritatibꝰ ⁊ racōibꝰ pbaē·Illa eñ q adulterij rea conuincitur niſi poſt pactam penitētiam in coniugij conſortio retineri non poteſt· Vnde iohannes criſoſtomus ait ſuper matheum capitulo·ix·

Patronꝰ tripitudinis eſt qui vxorem ſuam adulteram dimittere noluerit

Sicut crudelis et iniquus eſt qui caſtam dimittit·ſic fatuus eſt et iniquus qui retinet meretricem Patronus enim eſt turpitudinis qui celat crimen vxoris· Itē iero·

Cauſa fornicacōis vir dimittat vxorem non tamen aliam ducat·

Dixit dñs in euangelio· quicunqƺ dimiſerit vxorem ſuam niſi cauſa fornicacōnis et aliam duxerit mechatur et qui dimiſſam duxerit mechatur· ſola fornicacō eſt que vxoris vincit affectum·imo cū illa vnam carnem in duas diuiſerat et ſe fornicacōne a marito ſeperauerit non debet teneri ne virum quoqƺ ſub maledicto faciat dicente ſcriptura·Qui tenet adulteram ſtultus et impius eſt· vbicunqƺ eſt igitur fornicacō vel fornicacōnis ſuſpicio libere vxor dimittitur·et quia poterat accidere ut aliquis calumniam faceret innocenti· et ob ſecundam copulam nuptialeƺ veteri copule crimen impingeret ſic priorem dimittere iubetur vxorem ut prima viuente ſecundam non habeat· Idem in epiſtola pauli ad corinthios·

Sola viri fornicacō vxorē maculat

In cōiugio quis poſitus quecunqƺ peccata fecerit non infuſcat pprian coniugem· ſed fornicacō etiaƺ vxorem cōinquinat ut iam non ſit viro ſuo licita ſed adultera· Item iohannes criſoſtomus·

Qui vxorem ſuā adulterā dimittē noluerit duobꝰ annis peniteat ſi ei debitū reddiderit·

Si quis vxorem ſuam inuenerit adulteraƺ·et poſtea deinceps placuerit eaƺ habere in matrimonio duobus annis peniteat·ideo quia cum adultera conmixtus ſit que adhuc crimine ſuo non eſt purgata aut abſtineat ſe a matrimonio eius donec expleatur ſatiſfactio criminis penitentie ſue·ideo quia poſt ſatiſfactionem penitentie non meretur vocari adultera·Similiter ſi vxor virum ſuum inuenerit adulterum non ad imparia iudicantur· Subaudiaē niſi ab adulterio mulier recedere voluerit·quo caſu vir vxorem ſuam recipere poteſt nullum periculum ei illaturus· Vnde pelagius papa melleo ſubdiacono·

Poſt penitentiam adulterij vxoreƺ ſuam vir poteſt recipere·

De benedicto quoqƺ quem vxorem alienam facinoroſo indicaſti ſpiritu ſuſtuliſſe et in ſuum hactenus preſumere detinere cōſortiuƺ· ſi hec rerum veritas habet iubemus experientie tue ut eum cum ipa quoqƺ adultera diſtricte non differas mactare et caluatos ab inuicem ſeparare·et illum quidem ad lucium defenſorem in apulie pruincie patrimonium

·c·precepit·et·c·criſtiana a Subauditur · reſpicit hoc quod dixit i illo capitulo ſicut·vbi dixit qui retinet
D E benedicto·mactare·i·punire· =neſtatos et tonſuratos ſicut
c Caluatos·pannis abſciſis·i·de ho= moris eſt in quibuſdam locis
quia veſtes et capilli inciduntur eis in ignominiam ante et retro·
b Sub cautela·cum non dicatur ſ; que cauctō debeat pſtari a viro vi
detur q̄ nuda ſuf
ficiat cū talis cau
tio firmiſſima di=
catur ut·j·de ɔ·di
·iiij·primū·ar·ad
idē·s·xvij·q·ij· ſi
quis incognitus·
nomē eni cautōis
p ſe poſitū nudaz
pmiſſionem deſi=
gnat·C·de v·ſig·
ſcimus·ſo·ſi mu=
lier nichil allegat
d ſuſpicōe viri di
co ſufficere nudā
pmiſſionē ſi autē
dicit eū ſuſpectuz
optet ut ydonea
cautō pſtetur· id
eſt fideiuſſores vl
pignora·vel etiā
iuramentum ſi for
te illud magis ti
met vir·ut·xvij·
·q·iiij·metuēdeſ·
ſi vero tantā ſit ſe
uicia viri ut nulla
cautio videat ſuf=
ficere tunc nō eſt
ei reddenda ſ; ali
cui honeſte ma=
trone ē omittēda
ut extra de reſti·
ſpo·extrāſmiſſa·i
ſi·ex·c·ti·lras·i ſi·
q: ſatiſdacō ma=
iuolū ꝓpoſitū nō
excuſat·ut mihi ē·
de ſuſpec·tu·§·ul·
e Recipe· non
enim erit ɔpellen
dus eaz recipe cū
alij adheſerit· ex
de diuor·ſigficaſti
r pt monaſteriuz
ingredi ea viuēte
ut·xxvij·q·ij· a=
gatoſa·
f Alium· pena
adulterij etiā ſm
legē ɔmutata eſt
in intruſionē mo=
naſterij·C· de ad
ulte·autē·ſ; hodie·
Q Vod autē·
ſi fides· id ē
credulitas ſcz ut
credas peccata p
penitentiā deleri·
vel fides·i·certi=
tudo et ſpes correctionis et continentie eius·
h Vel penitentia·videt ꝗ q̄ non poſſit mlr de adulterio accuſari p⁹
penitentiam quod falſum eſt·j·xxxiij·q·ij·ammouere·ſed poſt baptiſ=
mum non videtur quia ibi plenior fit remiſſio quo ad omnem penam e
tiam tpalem·j·de ɔ·di·iiij·ſine penitentia·ar·contra·ex de diuor·gau
demus·ſed dic quod licz excipi poſſit d adulterio primo cōmiſſo poſt
baptiſmum non tn̄ accuſari·quia exceptio eſt fauorabilis· accuſatio o
dioſa·ij·q·vij·accuſacō·ff·de reg·iur·fauorabiliores
i Mūdabantur·quo ad penam tpalem·imo ſola venialia dimittebā=
tur per cerimonialia de pe·di·vi·c·i·k Mundacōne·legali·ſed ſola
penitentia·l Filiam·ſcz michol· =poſt penitentiam debeat viro·
m Prefigurat·pfigurauit q̄ mulier= reconciliari·xxxi·q·i·§·ſed
Q Vm renunciatur·ſi enim p ianuā peccati intrat diabo obicitur·
lus ſtatim xp̄us recedit·de pe·di·ij·ſi enim inquit·et argue q̄ i·

ſine dilatione migrare· Illam vero
ſiquidem maritus ſuus ſine dolo ali=
quo recipere forte voluerit tua ordi=
natione ſub cautela recipiat·nulluz
ei dumtaxat de cetero ſimile cōmit
tenti periculū illaturus· Si vero eā
omnino recipere noluerit in alium
quendam locum in quo ei non liceat
male viuere prouida eam diſpenſa=
cōne conſtitue· Item ex peniten=
tiali theodori

Qui adultere reddiderit debitū tres ānos peiteat

S I quis vxorem ſuam ſcit ad
ulteram et non vult dimittere
eam ſe[illegible] bere tres
annos peniteat [illegible] illa pe=
nitet abſtineat ſe ab illa· Itē au
guſtinus ad pollentium libro·ij·

Adulterio purgato per penitentiaz poteſt fieri reconciliatio coniugij

Q Vod autem tibi durum vide
tur ut poſt adulterium recon=
cilietur coniunx· ſi fides aſſit non e
rit durum·Cur enim adhuc deputa
mus adulteros quos credimus vel
baptiſmate ablutos vel penitentia
eſſe ſanatos·hec crimina in veteri le
ge dei nullis ſacrificijs mundaban=
tur que in lege noui teſtamenti ſine
mundatione legali mundantur·et i
deo tunc omnino prohibitum eſt ab
aliquo contaminatam accipere vxo
rem· quamuis dauid filiam ſaulis
quam pater eiuſdem mulieris ab eo
ſeparatam dederat alteri tanquā no
ui teſtamenti prefiguratur ſine cun
ctatione receperit· Nunc autē poſt=
q̄ criſtus ait adultere·nec ego con
dēnabo te vade et deinceps noli pec
care quis non intelligat maritum d
ebere ignoſcere quod videt ignouiſſe
deum amborum·nec iam ſe debere a=
dulteram dicere cuius penitētis cri
men deletum eſt a deo· Idem de a
dulterinis ɔiugijs· De eodem·

N On erit turpis neq; dificilis e
tiam poſt patrata atq; purga
ta adulteria reconciliatio coniugij
vbi per claues regni celorum nō du
bitatur fieri remiſſio peccatoruz·nō
ut poſt viri diuorcium adultera re=
uocetur ſed ut poſt criſti conſortiuz
adultera non vocetur· Item am=
broſius· Cū fornicacōnis vicium ex
cluditur votus caſtitatis aſciſcitur·

C Vm renūciatur improbitati
ſtati aſciſcitur virtus·Egreſ
ſus enim malicie virtutis operatur
ingreſſum eo quoq; ſtudio quo cri=
men excluditur innocentia copula=
tur· Item gregorius·

Nō apud deum fallax habetur q̄ pe nitendo ad veritatem reuertit̄

A Pud miſericordem nāq; iudi
cem nec ille fallax habebitur qui ad
veritatem reuertitur·etiam poſtq̄
mentitur quia omnipotens deus dū
libenter penitentiam noſtrā ſuſcipit
ipſe ſuo iudicio hoc qd̄ errauimus
abſcondit Qd̄ ſi in adulterio per
ſeuerare eligerit patronus turpitu
dinis et lenocinij reus maritus habe
bit· niſi eam reaz adulterij cauſa fa
cere voluerit· Vn̄ in·ix·libro co=
dicū·ti·de adulterijs et ſtupro· Im
patores ſeuerus et anthonius·

C Rimen lenocinij cōtrahunt q̄
deprhenſam in adulterio vxorez
in matrimonio detinuerunt·non qui
ſuſpectam habuerunt adulteram·

fuſionem gratie precedat remiſſio peccatorum naturaliter id eſt intel=
lectu·ſed tn̄ tpe ſimul ſunt·ſic ergo prius deſinit eſſe quis vicioſus q̄
incipiat eſſe virtuoſus·xxiij·q·iiij·quid faciet·bonus enim et malus ſi
mul aliquis eſſe non poteſt·ut de pe·di·i·§·cum ergo·ar·ff·de here·i ſti
quotiens·§ ſi quis ita dixerit· Itē nec poteſt quis eſſe in medio ſtatu
q: omis q̄ nō diligit odit·ut de pe·di·ij·q̄cūq; ab illa originali·i fine·ſ;
obicitur·nōne pec
catum dimittitur
penitēti q̄ ſi ē cū
pc̄m hn̄ti dimit
tatur peccatū g
et penitēs ē pec=
cator et ita videt
q̄ vtus et viciuz
ſimul ſunt vel ali
quo tpe interme/
dio et q̄ ſit quis
ſine alterutro qd̄
ſtare non poteſt·
ego dico omnes
queſtiones tales
eſſe duplices· iſti
infunditur gratia
iſti dimittuntur
peccata·eſt enim
infuſio ɔpoſita et
ſimplex·ſicut hec
eſt duplex·lupus
egreditur ſiluā·ſi
enim intelligatur
de ɔpoſita egreſſi
one vtraq; iſtarū
ē vera· lup⁹ egre
ditur ſiluā· lupus
ē in ſilua· ſecus ſi
de ſimplici egreſ
ſionem·ſimile·q:
utraq; iſtarum ē
vera iſti infundi
tur gratia iſti re=
mittitur peccatū·
ſilr hic diſtinguē
dum ē hec res p=
ſcribitur·ſ; res nō
pſcribitur·de pe·
di·i·ſi peccatū·
A Pud miſeri
cordem·re=
uertitur·ſi g iura
ui me ad certū di
ē ſoluturū pecuā
licz poſt ſoluā nō
deiero·q: iam ad
veritatem redeo
ſicut ſi ſub pena
pmiſi aliqd nec
ſolui pena cōmiſ/
ſa ē· ſi tamē poſt
ſoluero liberor a=
pena·ff·de arbi·l·
ul·qn̄ pena ɔmit=
tatur vel qn̄ pur=
getur· nota in di
ſtinctionibus dn̄i
mei·h·b· Itē ē h
ar· q̄ aliquis pt
mutare ɔfeſſionem ſuam maxime in ɔtinenti·ut extra de teſti·cog·p=
terea·uel anteq̄ ſit ſcripta·extra de cen·olim·dūmodo non facit calū=
noſe·ut·ff· de interro·act·de etate·§·ul·ar·ɔtra extra de ɔceſ· pb·et
ec·non vacan·poſt electōnem et extra ut eccle·benefi·ut noſtrum· et
C ·iiij·q·iij· Itē qui falſo· =tamen adulterij ſuſtinet penā q̄ ma=
Rimen· vxorem·nō= trimoniū ſuū cōtemnit ⁊ vxorē delinquere
patitur et contaminatione non indignatur·ff·de adul·l·i·§·lenocinij·
Crimen autē lenocinij pluribus modis ɔmittitur·ɔmittit enim lenoci=
nium qui queſtuaria mancipia habet q: non eſt hoc minus quam ꝓprio
corpore queſtum facere·ff·de ritu nup·palam·§·lenocinium· Leno etiā
eſt qui ſcienter ducit damnatam adulteram vel qui reconciliat ſibi eaz
ut·C·de adulte·caſtitati·vel qui ſcienter tenet adulteram ut hic · vel
qui recipit pecuniam pro adulterio·ff·de adulte·l·ij··§·lenocinij·

P Vblico·accuſacōnem·ſed non vſqꝫquaqꝫ negatur mulierem poſ=
ſe virum accuſare·ſꝫ dr̄ nō equo mō cum viro accuſacōnē d̾ adul
terio poſſe ꝓponere·vnde recte ſubditur·non idem ꝓuilegium ⁊c̄·vir
enim iure mariti ſcꝫ ſine inſcriptione ſine metu calumnie infra·lx·dies
vtiles mulierem de adulterio accuſet·ut·iiij·q·iiij·§·aliqn̄·qđ non fa=
cit mulier alias vir et mulier ad paria iudicantur·ut·ꝭ·e·q·v·precepit
et·c·xp̄iana·⁊·s·
·e·q·c·ſi qͥs uxorē
ſed poſt ·lx·dies
nō p̄t eā niſi iure
cōmūi accuſare n̄
abſens ſit ꝓpter
rem publicam·qꝛ
tunc admittitur ⁊
reſtituitur ad il=
los·lx·dies·et eſt
iſte caſus ſpecia=
lis ī quo maiores
reſtituuntur et nō
minores·ff·ex qͥ=
bus cau·ma·ſi q̄
militi·ff·de adul·
miles·§·quidam
·ff·de mino·aux=
ilium·ſed quod h̄
dr̄ nō vidꝛ tenere
ſm̄ iura noſtra·nā
ſicut maritus vx
orem ſic vxoꝛ ma
ritū licite accuſat
et inſcribit cōtra
eum et obligabit
ſe ad penā talio=
nis et h̄ qn̄ coꝛaꝫ
ſeculari iudice a=
git·ſed ſi agit co
ram ecc̄iaſtico nō
inſcribit·ut ex̄t de
procura·tue·⁊ lex
idē vidꝛ dicere in
aut·ut liceat ma·
et auie·§·qꝛ vēo·
et·§·cās·coll·viij
miroꝛ tamen q̄re
innocentius dicat
ꝙ coram ſeculari
iudice ſit inſcribē
duꝫ cum hodie pe
na ſecularis con=
mutata ſit ī eccle
ſiaſticam penā·ut
·C·de adul·autē·
ſed hodie·vn̄ etiā
ſm̄ leges dico ꝙ
vxoꝛ poſſit accu=
ſare virū cum tn̄
ecc̄iaſtica ſit pena
adulterij·ſed dic
ꝙ ideo etiā hodie
tenetur vir inſcri
bere qꝛ ingreſſus
ī monaſteriū moꝛ
ti eq̄patur·vl̄ dic
ꝙ lꝫ ꝯmutata ſit
pena adulterij q̄n
tum ad mulierem
non tn̄ quantum ad virum·ſed eſto ꝙ vir accuſet mulierem et ſuccū
bat ex quo vir obligauit ſe ad penam talionis et non ꝓbat g̊ vir cō
demnabitur ſicut vxoꝛ ꝯdemnaretur ſi eſſet ꝯuicta·ſꝫ mulier ꝯuicta de
truderetur in monaſteriū g̊ et vir·et ſic cogitur aliqͥs recedē ab vxo
re ſua abſqꝫ cā fornicacōis·ſm̄ hoc quicūqꝫ vult ſepari ab vxore ſua
accuſabit eam ut cū ſuccubuerit poſſit recedere ab ea·et·ſic alia via
ꝯſecutus eſt qđ deſiderauit qđ eſt ꝯtra id·xxxiij·q·v·h̄ ymago·ex̄t de
ꝓcur·tue·Ren·bn̄ ꝯcedo ꝙ eodem mō ꝯdēnatur vir quo mulier·mulier
enim non cogitur intrare religionē niſi viro placuerit·ſic nec vir con=
demnatus cogitur intrare religionem niſi mulieri placuerit·uel intelli
ge qđ dicit dec·qđ debet inſcribere verum eſt quantū ad h̄ ut lucret̄
donacōnem ꝓpter nuptias uel dotem·

b Nō idē·i·iure mariti·vel nō idē·i·nullū ꝓuilegiū apđ ſeclarē iudicē·

e Priuilegiū·quidam dn̄i dicūt ꝙ etiam vxoꝛ virū accuſare p̄t de

Hoc in mulieribus non obtinet nō enim ꝑmittitur eis maritos ſuos adulterij reos facere· Vnde in eodem libro codicum titulo eodem·

P Idem imperatoꝛ·

Vblico iudicio nō habere mulieres adulterij accuſationem quamuis de violato matrimonio queri velint lex iulia declarat que cum maſculis iure mariti accuſandi facultatem detuliſſet non idem feminis ꝓuilegium detulit· Si ergo ut ex hijs auctoritatibus colligitur adulterā retinere nulli permittitur·multominus in coniugium duci licebit cuius pudicitie nulla ſpes habetur·debet enim inter ꝯiuges fides ſeruari et ſacramentum·que cū defuerit non ꝯiuges ſed adulteri appellantur Vnde auguſtinus ſcribit ꝯtra iulianū libro p̄mo

Veritas nuptiaꝝ nō ꝯſiſtit in coniunctōne maris et femine·

N On enim in ſola ut deliras ꝯmixtione maris et femine nuptiarum veritas eſt quāuis ſine illa cōmixtione nuptie filios ꝓcurare nō p̄nt· Sꝫ alia ſunt ad nuptias ꝓprie ꝑtinentia quibus ab adulterijs nuptie diſcernuntur ſcꝫ ſicuti eſt thori coniugalis fides ⁊ cura ordinate filios ꝓcreandi· et q̄ maxima differentia eſt bonus vſus mali·hoc eſt bonus vſus ꝯcupiſcētie carnis quo bono adulteri male vtūtur· Hec ſunt bona quib9 nuptie ꝯmēdantur et ab illicito vſu diſcernuntur· Contra vero ambroſius nuptias improbare videtur dicēs·

Prime ac ſecunde nuptie hac auctoritate reprobari videntur·

adulterio ſed non cum ꝓuilegio quia tenebitur ad talionem et hoc innuit hic·alij dicūt ꝙ non poteſt ut·Jo·et intelligit autēticas illas per quas dicunt primi veteres leges eſſe abrogatas in aut·ut fratrū filij ·§·ul·coll·ix·in aut·ut liceat ma·et auie·§·qꝛ vero·et·§·cās·colla·vi ij·in quibus videtur ꝙ eque vxoꝛ virum ſicut vir vxorem p̄t accuſare intelligit p legem illaꝫ·C·de repud·ꝯſēſu·ut agat ad ſepacōnē thori
et ut lucretur do
nacōnem propter
nuptias nō tamen
ut vir in corpore
puniatur·et ad h̄
tm̄ agitur ſcđm
canones·

N On enim·ma
li·id ē pruri
tus ꝯcupiſcentie·
Et nota ꝙ ſūt q̄=
tuoꝛ ſp̄es vſus·eſt
bonus uſus boni
ut integritas que
deo vouetur·eſt ⁊
malus uſus boni
cum quis cōtinet
ꝓpter inanem glo
riam·et eſt bonuſ
vſus mali cū con=
cupiſcētia artatur
circa matrimoniū
eſt et malus uſus
mali cū qͥs vaga=
tur ad meretces·

N Vptie·vir=
ginitas·non
h̄ ideo dicit ut ſo
le virgines habe=
ant paradiſum·ſꝫ
qꝛ facili9·ar·ꝭ·ꝓx
·cā·q·v·qui ſitit
vel quia virgini=
tas ſoroꝛ eſt ange
lorum ubi omnes
erunt v̾gines vel
ꝯtinētes·neqꝫ em̄
nubent neqꝫ nubē
tur·

f Vnde·ſcꝫ ad
oſtendendū ꝙ bi=
narius numerus
non bonam habet
ſignificationem ſꝫ
ſit ſignū diuiſio=
nis ⁊ r̄probacōis·

g Immūda ſūt·
id eſt immunda
vocauit moyſes ī
lege que non ru=
minabant ut poꝛ=
ci ⁊ que non habe
bunt ſiſſas vngu
las vt equi et in
natantib9 que nō
habebant ſqua=
mas·et generali=
ter que lex ꝯmedi
prohibuit·

h Mundus·id ē
ſub impari numero ingrediuntur in archam mūda·

i Aliud ſacramētum·ab illo ſcꝫ qđ ⁊c̄· =batur bigāmia ꝙ nec etiā

k Cōprobata·ſenſus eſt·a deo repro= in beſtijs immundis inuenie
batur cū quo bigamia ꝯtrahi poſſit ſi alter cōpaꝝ moreretur·

l Haberet·reddit racōnē quare munda ſunt ingreſſa ſub impari nu
mero ut ex illis poſſet aliqđ offerre·vbi enim paritas fuit ibi non po=
terat diuidere maſculum a femina·

I Ntegritas·ſola·ut h̄ dictō ſola determinet h̄ verbū ſuaderi·i·ſolū
modo ſuaderi poteſt·imꝑantur enim fides ſpes caritas humilitas niſi
aliqui feciſſent ſibi preiudicium uel vouendo uel ſumendo ſacrum ordi
nem·xxvij·q·i·ut lex·qn̄qꝫ etiam imꝑatur cōtinentia rōne delicti ut in
penitentib9 vxoricidis et inceſtuoſis·ut dixi in cā·prox·q·i·in p̄n·

n Voti·ar·ꝙ canonici vel monachi non p̄nt inuiti compelli ad diſtri
ctiorem vitam qꝛ res eſt magis voti q̄ ꝓcepti·⁊ magis libe voluntatis

N Vptie terrā implent· virginitas paradiſum· Sꝫ hoc intuēdu eſt dūtaxat iuxta hebraicaꝫ veritatē ꝙ ſcriptura in p̄mo et tercio et ·iiij·et·v·et·vi·die expletis opibus ſingulorū dieꝝ dixit·Et vidit deus qđ bonū eſſet· In ſcđo vero die hoc omnino ſubtraxit·nobis intelligentiam derelinquēs non eſſe bonū duplicē numerū qui ab vnione diuidat ⁊ ꝑfiguret federa nuptiaꝝ· Vnde in archa noe omnia animalia quecūqꝫ bina ingrediūtur immūda ſunt Impar numerus eſt mundus quanq̄ꝫ in duplici numero intelligatur etiam aliud ſacramentum qđ nec in beſtijs quidē ⁊ immundis auibus bigamia ꝯprobata ſit· Bina enim ⁊ bina ingrediūtur immūda·et ſeptena et ſeptena que mūda ſunt ut haberꝫ noe poſt diluuiū ꝙ impari numero ſtatim deo poſſet offerre· Veruꝫ hoc ad exornacōnē non ad nc̄citatē ſeruande virginitatis refertur·Vnde idē ambroſius ait·

Virginitas ex cōcilio ſuadetur non imperio precipit̄

I Ntegritas corpis a nobis expetēda ē·quā ego ꝑ cōſilio ſuadeo nō ꝑ impio ꝓcipio· Sola em̄ eſt virginitas que ſuaderi p̄t impari non p̄t·res magis eſt voti q̄ ꝓcepti· Cū ergo in meretrice ut diximus nulla ſit ſpes fidei nec certitudo pudicicie·patet ꝙ nō eſt in cōiugium ducenda· Sꝫ obicitur·raab iericōtina quāuis meretrix eſſꝫ tamē p̄ncipi de tribu iuda in ꝯiugio ē copulata·de qua etiā xp̄s poſtea naſci dignat9 ē· Oſee qꝫ·xij·ꝓphaꝝ p̄m9 ex ꝓcepto dn̄i choro ordei meretricē

ꝙ coactionis·ar·di·lxxiiij·c·ij·⁊·xx·q·iij·preſens·
a ℭ primus·non racōne tpis ſꝫ ordinis·liber enim p̄mus ponitur in
b ℭ Ordei·et xv·argēteis et dimidio choro tritici· ter xij·ꝓphās
Non eſt·ſi ſocietur·ſocietas ergo inter bonū et malū ꝯtrahi pt̄ vt
ex ſocietate boni mal⁹ edificet̄·ſic̄ etiā empcō veneni valꝫ ſi tale
ſit ꝙ adiectōne alterius materie vſui eſſe poteſt·ff· de ꝯtrahen·emp·
quod ſepe·§·vene=
ni·

c ℭ Si ſocietur·
ar·ꝙ malū addi=
tum bono nō cor=
rūpit illō ſꝫ poti⁹
ſumit naturā bo=
ni·ar·ꝫ·e·q·ij·ꝗc=
quid·et ex̄ de cō·
eccle·ꝙ in dubijs·

Queſtio· ·ij·

Quod autē
hic de p̄m
gitur ſe=
cunda queſtio·an
ſcilicet illa coniūx
ſit que cauſa incō
tinentie ducitur·
et quidem eſt non
ſecundum p̄mam
inſtitucōnē matri
monij fcām cauſa
ꝓlis tm̄ et gratia
multiplicādi ge=
neris humani·ſed
ſm ſcdam inſtitu
cōnem factā poſt
pccm cā vitande
fornicationis·et
vtraqꝫ inſtitutio
fcā eſt ī paradiſo·
p̄ma ante pccm·
ſcda poſt·attri=
buit̄ tn̄ ſecunda
aplō·nō q: ip̄am
fecerit·ſꝫ q: ip̄am
eſſe factā oſtēdit·
et ne impoſterum
ab hēticis in dubi
um reuocetur in
ſcriptis redegit·
ſicut et ieronimus
ſecūdas nuptias
ꝯceſſit·s·xxxi·q·
·i·aperiant·

f ℭ Bn̄dictio·et
fuit facta in para
diſo ut·xxvi·di·
deinde·⁊ tunc fuit
preceptum vt ibi
dicitur·eodem mō
p̄ceptū fuit cum
dicebatur male=
dictus qui nō re=
liquerit ſemē ſup
terrā·hodie autē
ē conſiliū niſi quo
ad reddendū debi
tum·xxxiij·q·iiij·
apoſtolus·

Pvxor·ſi tn̄ p
eas non ſta=
ret quo minus ha
beant nō eſt cur ō
beant pudere·ff·
de reg·iur̄·in om
nibus·

h ℭ Sola·id eſt
precipua·ſimile ix·di·ſi ſolus·

i ℭ Et gratia·vn̄ dixit lex ꝙ magnū p̄mium eſt mulieribus concipe=
re et ꝯceptū tueri·ff·de edil·edic·queritur·§·ſi mulier·

k ℭ Pn̄cipem mūdi·i·mūdanoꝝ·i·malorū nec p hꝰ attribuitur ei ſu
p homies aliqs pn̄cipat⁹·ſed dr̄ pn̄ceps eorū·id eſt p̄mo peccans vel
maior peccās·vel ad deriſionē dr̄ pn̄ceps taliū ſic̄ etiaꝫ dr̄ rex ſcacoꝝ

emit quaꝫ ſibi in ꝯiugiū copulauit·
Sed aliud eſt meretricem ducē vel
adulterā retinere·quā tua ꝯſuetudi
ne caſtitate et pudicicia exornes·at
qꝫ aliud eſt aliquā eaꝝ habere quā
nullo pacto a luxu carnis ſue reuo=
care valeas·hoc enī penitus ꝓhibet̄
illud laudabiliter factum legitur·
ℭ Vn̄ ieronimus ſup oſee libro ij·
Nō eſt pccm meretricem ducere in vxorem·

Non eſt culpādus
oſee ꝓpha ſi meretriceꝫ duxit
quā ad pudiciciā ꝯuertit·ſed potius
laudandus ꝙ ex mala bonam fecit·
Nō enim q̄ bonus ꝑmanet polluitur
ſi ſocietur malo·ſꝫ qui malus eſt con
uertitur in bonū ſi boni exempla ſec
tet̄ Ex quo intelligimus nō ꝓphetā
perdidiſſe pudiciciam fornicarie co
pulatum ſed fornicariam aſſumpſiſ
ſe pudiciciā quā ante nō habeat·

Q. II

Quod aūt nō
ſit vxor que ſola cauſa in=
continētie ducitur·hinc vi
detur probari poſſe quia coniugium
propagationis non explende libidi=
nis cauſa a deo inſtitutum ē·hec nā
qꝫ fuit cōiugij benedictio·Creſcite
et multiplicamini·ℭ Vnde ambro=
ſius ſup lucam Part⁹ feiaꝝ eis ſo la cā eſt nubēdi·

Pudor ē femi
nis nuptiaruꝫ p̄mia nō habere
quibus hec ſola cauſa eſt nubendi·
ℭ Idē·Dū ꝯiugij p̄miū ⁊ gr̄a nup=
tiaꝝ ꝑtus ſit feminaꝝ non medio=
cris cauſa ē vt virginitas marie fal
leret pn̄cipem mundi·ℭ Qui ḡ non
cauſa ꝓcreande ſobolis ſꝫ explēde li=
bidinis ſibi inuicē copulant̄ nō tam
cōiuges q̄ᵖ fornicarij videntur·
ℭ Hinc etiam ieronimus
Nō ꝯiuges ſꝫ adulteri vocantur qui nō ſm xp̄i preceptum iunguntur·

Sicut nō omīs cōgregatō he
reticoꝝ xp̄i eccleſia dici poteſt
nec caput eoꝝ xp̄us eſt·ſic non om=

vel cardinalis rauēnās nō tamē ſimpliciter ē rex vel cardinalis·ar·ff·
de ver·ſig·paulus·quidā tn̄ heretici garriūt eum pn̄cipem mūdi quia
fecit omia infra lunarem globū·Ex hꝰ enī fuit deceptus dyabolus ꝙ
cū videret eam habere filiū credebat eā eſſe mulierem·Alia ratio
redditur xxvij·q·ij·inuenta·hic patet ꝙ multa latent diabolū ⁊ quo=
tidie diſcit p tēporū incrementa ut xxvi·q·iij·ſciendum·

ne matrimoniū quo nō viro ſuo ſe=
cundum p̄cepta xp̄i vxor iūgit̄ rite
ꝯiugiū appellari pt̄ ſꝫ magis adulte
riū·ℭ His ita rn̄detur·p̄ma inſti=
tutio coniugij ī paradiſo fcā eſt ut
eſſꝫ immaculatus thorus ⁊ honora=
biles nuptie ex quib⁹ ſine ardore cō
cupiſcētie ꝯcipent ſine dolore pare=
rent·Scda ꝓpter illicitum motū eli
minandū extra paradiſuꝫ fcā ē·vt
infirmitas ꝓna in ruinā turpitudis
honeſtate exciperetur ꝯiugij·Vn̄ apo=
ſtol⁹ ſcribēs ad corinthios ait·ꝓpt̄
fornicacōnē vnuſquiſqꝫ ſuaꝫ vxorē
et vnaqueqꝫ habeat virum ſuū·Ex
hac itaqꝫ cā fit ut ꝯiugati ſe ſibi in
uicē debeāt nec ſe ſibi negare poſſint
Vnde apl̄s·Nolite fraudare vos in
uicem niſi forte ex cōſenſu ⁊ ad tps
ut expediti⁹ vacetis oracōni·et ite
rum·reuertimini ī idip̄m ne tēptet
vos ſathanas·hoc aūt dico ꝓpter in
cōtinentiaꝫ vr̄am·Qui ergo ꝓpter
incōtinētiā in naturalē redire vſum
mouētur·patꝫ ꝙ nō ꝓpter filioꝝ ꝓ
creacōnē tm̄ miſceri iubētur·nō tn̄
ideo nuptie male iudicātur·qꝺ eniꝫ
ꝓpter intencōnē gn̄andi fit nō ē nu
ptiaꝝ malū ſꝫ eſt veniale ꝓpter nu=
ptiaꝝ bonū qꝺ eſt triptitū·fides vi
deliceꝫ ꝓles ⁊ ſacramentū ℭ Vnde
aug·de bono ꝯiugali·Immoderat⁹ vſus coniugatoꝝ nō eſt nuptiaruꝫ malū ſꝫ ē veniale ꝓpt̄ nuptiaꝝ bonū

Quicq̄d inter ſe ꝯiugati immo
deſtū inuerecūdū ſordiduꝫ ve
gerūt viciū ē hoim nō culpa nuptia
rū·Iam in ip̄a qꝫ immoderata exa=
ctōne debiti carnalis quā eis nō ſe=
cundū nuptiaꝝ impium p̄cepit ſed
ſecūdū veniā cōcedit apl̄us·ut etiā
p̄ter cauſam ꝓcreādi ſibi miſceātur
et ſi eos praui mores ad talem con=
cubitum impellant·nuptie tamē ab
adulterio ſeu fornicacōe defendūt·
neqꝫ illud ꝓpter nuptias admittit̄

Sicut nō oiſ·
·i·omnis n̄·
ſimile eſt ibi·non
erit impoſſibile a
pud deum omne
verbum·

m ℭ Mr̄imoniū·
id eſt coniunctio·

n ℭ Adulterium
id eſt fornicaria ꝯ
iunctio

o ℭ Hijs ita·fcā
ē·ſolo ꝯſenſu ut ⁊
nūc·⁊ inſtituit do
minus matrimo=
nium ex eo ꝙ mu
lierem fecit dans
illi ꝙ vxor ade eſ
ſet futura·

p ℭ Sine ardore·
niſi enī homo pec
caſſet ita ſine ar=
dorē ⁊ pruritu eſſꝫ
genitaliū ꝯiūctio
ſicut ē alioꝝ mē
brorū·veluti ſi a=
ꝓplices digitū di
gito vl̄ manū ma
nui·vel ſi eſſꝫ pru
rit⁹ nō tamē eſſꝫ
peccatū·ſicut non
eſt pccm manum
ſcabioſam mitte=
re ad ignem·

q ℭ Eliminandū·
id ē cohercēdum·

r ℭ Facta ē·i·ꝯn̄=
ſa facta al's in pa
diſo etiam ſecūdo
facta eſt·

s ℭ Coniugij·ſꝫ
hodie ſacerdos di
acon⁹ magis pu=
nitur ſi cōtrahat
q̄ᵖ ſi fornicetur·ut
di·xxviij·p̄ſbrm·

t ℭ Quiſqꝫ·q̄ p
votū ſibi nō p̄iudi
cauit·xxvij·q·i·
vt lex·

u ℭ Nolite·s·xx
x·q·i·noſſe·

x ℭ Naturalē v=
ſu·i·carnalē vſū·

y ℭ Sed veniale·
·i·dignū venia·i·
ad mortē non im
putabile·s·di·xiij
nerui·ꝫ·e·q·iiij·in
eo·ꝯē·s·di·xxv·§·
alias·ar·ꝯtra ꝫ·x=
xxiij·q·iiij·vir·

z ℭ Quod ē·ſim
plex eſt relatio·

b ℭ Triptitū·i·
bonū nuptiarū eſt
t̄plex·i·ꝯiūctorū
nuptijs bonū eſt
triplex·

Quicq̄d·exactōe·cā incōtinētie nō cā libidis explēde·

a ℭ Ab adulterio ꝫ·e·q·iiij·origo·contra ꝫ·e·q·vij·adulterij·
ꝯtra ꝫ·e·q·iiij·liberorū·contra·ut hꝰ capitulū et eius ꝯtraria melius
itelligas·nota ꝙ quatuor d̄ cauſis cōmiſcetur quis vxori ſue·cā ꝓlis·
Itē cā reddēdi debiti·hijs caſib⁹ nō peccat imo meret̄·xiij·di·nerui·
et xxxiij·q·v·ſi dicat·Itē cā incōtinētie cū ſcꝫ eſt ꝑuentus a voluptate

et tūc est veniale pccm̄ ut hꝰ et xxxiij. q. iiij. vir. quidam tn̄ dicunt hꝰ cañ nullum esse pccm̄ ꝓpter auctoritatē apl̄i vnusquisqꝫ hēat suā ⁊c. Cognoscitur etiā vxor cā implēde voluptatis. scꝫ cū q̄s ꝑuenit voluptatē vel cogitacōne vel vtēdo calidis ut pluries eam cognoscere possit. tunc ḃm. h. peccat mortaliter. ut in otrario canone. c. origo. minꝰ tamen punitur ꝓpter bonum matrimonij. ut ꝫ. e. q. vij. adulterij. Alij dicūt ꝙ etiā in hꝰ casu tm̄ veniale peccatū ē ar. hic. et ꝫ. q. vij. adulterij. et sic vbi reperitur ꝙ mortaliter peccet dic id est ad modū adulterij agit. vel dr̄ ad exortacōēꝫ otinētie. si. xxxi. q. i. §. verū et xxxij. q. i. §. verum. vel intelligitꝛ quādo eā ognoscit cōtra mr̄imoniū tūc ḃm oēs mortalitꝛ peccat ⁊ grauiꝰ cū vxore ꝙ̄ cū alia ꝫ. q. vij. adulterij.

a Connubia. ꝑ sentia. abest tn̄ gratia spūs sc̄i quo ad illa sine q̄bus grā spūs sc̄i haberi nō ꝑt cum etiā q̄s mereatur qn̄qꝫ in tali actu. ꝫ. xxxiij. q. v. si dicat. ꝫ abest cū q̄s ognoscit vxorem suā quo ad opacōnem scꝫ quo ad miracula facienda et vim ꝓphetādi. manet em̄ i bonis gratia spūs sancti quo ad quedam ⁊ recedit quo ad q̄dam. ut legitur ḋ pe. di. ij. querendum. et c. ꝑt discursus vel dic nō dari p̄ntiam spūs sancti q̊ ad omnia q̄ ē ibi q̄daꝫ stupor et homo totꝰ carneus efficitur. vel ideo ille pruritui p̄ntia spūs sancti nō datur quia ē veniale peccatum. dixit. tn̄. P. mādùcator coitū oiugalē bn̄ exerceri posse sine peccato qḋ oceddo qn̄qꝫ.

b ¶ Sed alia. vt sint actꝰ indifferētes. ut cōmedere mouere digitos et huiusmodi.

c ¶ Sola. nō excludit deum qūin absit sed virtutes quātū ad opacōnē. quia illa hora totus carneus efficitꝛ.

d Solet. sed incōtinētia. id est ꝓpt' incōtinētiā vitādā.

e ¶ Ea fide. dū tn̄ hꝰ agat ut mr̄imoniū otrahāt.

f ¶ Si vsqꝫ. matrimoniū em̄ nō pt̄ ad tps otrahi sic nec lex nouit filium tpalem. ut. ff. ḋ adop. si quis. nec heres quis ad tps instituitur i. insti. de here. insti. §. si heres. quid si aliqui alias otracturi credunt hoc licere ut ad tps otrahāt cū ius ignorāt et otrahunt dicit. h. tenere.

g ¶ Vitauerint. modi vitādi notātur. ff. de vsu. et ha. mr̄imoniuꝫ ꝫ neqꝫ. et. l. et si forte.

h ¶ Noluerint. i. velint nō nasci. habes g̊ hꝰ ꝙ vitacō ꝓlis vl' ꝓpositū necādi filios impedit matrimonium.

sed ꝓpter nuptias ignoscitur debēt ergo sibi oiugati nō solū ipsius sexꝰ sui omiscendi fidē liberoꝝ ꝓcreandorum cā que p̄ma ē humani generis in ista mortalitate societas. verum etiā infirmitatis inuiceꝫ excipiende ad illicitos ocubitus euitandos mutuam quodāmodo huitutē ut etiā si alteri eoꝝ oscientia ꝑpetua placeat n̄ ex alterius consensu fieri nō possit. ¶ Non autem datur p̄ntia sancti spiritus tpe quo cōiugales actꝰ gerunt. ¶ Vn̄ ieronimus sup matheum.

Nō datur p̄ntia sc̄i spūs tpe quo oiugales actus geruntur.

Connubia legitima carēt quidem peccato. n̄ tamen tpe illo quo oiugales actus gerūtur presentia sancti spiritus dabitur etiam si ꝓpheta videatur esse q̄ officio generacōnis obseq̄t. sed etiaꝫ alia plura sunt in quibus sufficit sibi sola vis hūana. et neqꝫ res indiget neqꝫ decet adesse p̄ntiam sancti spiritus. ¶ Sicut ergo talis cōcubitus non est fornicarius sꝫ ꝓpter bonū oiugij licitus. sic etiā oiunctio illa de qua q̄ritur nō est fornicaria sed ꝓpter bonum oiugij licita. ¶ Itē sicut aug̊ ait in libro de bono oiugali.

Concubine ad tps adhibite nec etiā si cā filioꝝ ocūbāt iustum faciunt ocubinatū suū. ¶ Sic ecōtrario datur intelligi de hijs qui cōiugali affectu sibi copulantur ꝙ etiā si nō ex causa ꝓcreandoꝝ filiorum sꝫ explende libidinis oueniant. nō ideo fornicarij sꝫ oiuges appellātur. ¶ Probatur hoc idē auctoritate augistini in li. de bono oiugali.

Cōiuges sunt q̄ cā soliꝰ inotinētie sibimuicē copulātur.

Solet queri cū masculus ⁊ femina nec ille maritus nec illa uxor alterius sibimet non filiorum procreādoꝝ sꝫ incōtinētia soliꝰ ocubitus causa copulātur. ea fide media ut nec ille cū alt̄a id faciat nec illa cū altero vtꝝ nuptie sint vocāde. et potest quidē fortasse nō absurde hoc appellari onubiū si vsqꝫ ad mortem alicuius eoꝝ id inter eos placuerit et ꝓlis gn̄atōem q̄uis non ea cā oiūcti sūt. nō tn̄ vitauerit vt vel noluerint sibi nasci filios vl' etiā ope aliquo malo agāt ne nascant᷑. Ceteꝝ si vel vtrūqꝫ vel vnum horū desit non inuenio quēadmoduꝫ has nuptias appellare possimus. etenim si aliquam sibi ad tps adhibuerit donec aliā dignā honoribꝰ vel suis facultatibꝰ inueniat quā in oiugium ducat animo ipso adulter ē nec cū illa quā cupit inuenire. sꝫ cū ista cū qua sic cubat vt cum ea nō habeat maritale osortiū. ¶ Idē de nuptijs et ocupiscētijs.

Fornicarij sunt n̄ cōiuges q̄ sterilitatis venena ꝓcurāt.

Aliquando eousqꝫ ꝑuenit hec libidinosa crudelitas vel libido crudelis vt etiā sterilitatis venena ꝓcuret. et si nichil valuerit cōceptos fetus itra viscera aliq̄ mō extingat aut fundat volens suam prolē priꝰ interire ꝙ̄ viuē aut si in vtero viuebat occidi anteꝙ̄ nasci prorsus si ambo tales sint cōiuges non sūt. et si ab inicio tales fuerūt nō sibi ꝑ onubiuꝫ sꝫ ꝑ stupꝝ potius ouenerūt. si aūt ambo nō sūt tales audeo dicere ā illa quodāmodo est mariti meretrix. aut ille adult᷑ vxoris. ¶ De hijs qui aborsum procurant queritur. an iudicentur homicide vel nō. ¶ Idē in li. questionū ve. et no. testamti. ¶ De eodē.

et in. c. ꝓx. si aūt alia cōdicō inhonesta poneretur in matrimonio ut otraho tecū si interfeceris patrē vel aliud iniquum. an talis impediat mr̄imoniū dubitari osueuit. De hꝰ notabis ꝙ odicō quedam est honesta quedam inhonesta siue impossibilis. Est aūt honesta duplex et etiam duplex inhonesta quedā em̄ odicō ē de natura matrimonij quedaꝫ non. si ergo cōdicō honesta que nō est de natura matrimonij apponat᷑ matrimonio tenꝫ mr̄imoniū ut si ita otrahatur otraho tecū si dederis michi centū hꝰ odicō honesta ē et non ē ḋ sb̄a matrimonij ⁊ tenet mr̄imoniū cum illa odicōe et sine ea. ut ex̄ ḋ cōdi. ap. ḋ ill'. ē alia honesta cōdicō q̄ adhēt nature matrimonij ut cum xp̄ianꝰ dicit iudee otraho tecū si volueris xp̄iana fieri talis cōditio ē de natura mr̄imonij et si illa nō apponeretꝛ nō teneret matrimoniū ut xxviij. q. i. nō optꝫ. Similiter inhonesta ē duplex. si em̄ apponitꝛ inhonesta cōdicō que est otra naturā matrimonij nō tenet. ut si hꝰ mō dicatꝛ cōtrho tecuꝫ vsqꝫ ad tres annos. uel sic otraho tecū si ꝓcuraueris venena sterilitatis. mr̄imonia em̄ vl' spōsalia sic oēcta n̄ tenēt ut hꝰ ⁊. c. sequenti est alia inhonesta que nō ē cōtra naturā mr̄imonij. vt si hꝰ mō dicatꝛ cōtraho tecū si furtū vel homicidiū feceris hꝰ cōdicō nō repugnat nature mr̄imonij. et oditio tal' si apponatur frāgenda ē et tenet mr̄imoniuꝫ. ut ex̄ ḋ cōdic. ap. c. i. Sꝫ cōtra hāc distinctōnē est qḋ legitꝛ. xxviij. q. i. ydolatria ibi em̄ videtur ꝙ omnes turpes cōdicōnes etiā soluāt mr̄imoniū Sꝫ q̄liter hꝰ sit intelligendum ibi notauimus. huic otrariū ē. x. q. i. c. i. ⁊ ij. vbi tenet otractus licꝫ apponatur cōdicō que est otra naturā otractus. similiter obstat xxviij. di. diaconi vbi tenet ordinacō licꝫ dicat se velle habere vxorē. similiter tenet oūsio si sub hac forma fiat ut possit retineri ꝓpriū ut ex̄ q̄ cle. vel vo. i. sinuāte. In otractibꝫ aūt ipossibiles cōdicōnes apposite viciāt otractū. ut insti. de inuti. stipu. §. impossibilis. ff. de act. et ob. nō solū. in vltimis volūtatibꝫ ꝓ nō adiectis hn̄tur. ut. C. de insti. et substi. rep̄hendenda. de odicōibꝫ appositis i matrimonio plene hēs ex̄ de odi.

i ¶ Vtrūqꝫ. deest supple scꝫ q̄ volūt vsqꝫ ad mortē omanē app. c. ul. et qui nō volunt euitare. ꝓlem.

k ¶ Sed cum ista. est adulter.

l Aliquando. conceptos. ꝓcuracō sterilitatis.

a ¶ Interire· interit ergo q nōdū est· ar· ff· de vsufru· queādmoduȝ
b ¶ Si ambo· i· si ab inicō· line ɔtraxerūt· ȝ ad h9 post oms· § i·
deuenerūt· c ¶ Coniuges· i· iura ɔiugij non obseruant·
d ¶ Et si ab inicō· nota q nō fūt ɔiuges q eo aio ɔiūcti fūt ut ,plis
gñacōnē impediāt· et q in vno ope vnus peccat alter nō· et q matri
monium aliqñ ex vna pte tm̄ tenet· ar· j· e· q· v· ,ɔposito · extra de eo q
duxit in mat· c· i·
sed h falsum est·
e ¶ Meretrix · i·
digna pena qua a
liqua meretrix di
gna est·
f ¶ Adulter· id ē
digni9 pena quo a
liquis adulter di
gnus est·
Moyses· p a
nima sil'r dicit lex
q si qs interficit
aiatū capite puni
tr debȝ· si vero nō
aiatū distinguit·
qr si ē nobilis pte
honorū amissa re
legatur· si ē igno
bilis damnatur in
metallū· ff· de pe·
si quis aliqd· §· q
abor cōnis·
h ¶ Nascit· ut illi
dicūt q dicūt aiaȝ
nasci ex traduce·
i ¶ Pereūt· qd ē
incōueniens·
k ¶ Natiuitati·
forte vicō matris·
l ¶ Infirma ciu
bit· i· destituebā
tur· vñ nō videba
tur rōnabile q ab
opinione hoim·
m ¶ In sicco· i· i
corpe rubi ⁊ infor
mi· et e ar· p nor
mānis ⁊ anglicis
et polonis ut pos
sint fortiter bibē
ne anima habitet
in sicco·
n ¶ Habitare· scȝ
q ex eis vnū effi
ciat· vel p vege
tacōne· alias tam
boni quā mali· an
geli habitāt i sic
cis corpib9 et in
cadaueribȝ et la
pidib9 in quibus
ipi demones dāt
rñsum· ut xxvi· q·
·v· nec mirū· vbi
dicitur de saule q
adorauit diabo
lum·
Quod vero·
agitari· ab here
ticis presertim scilicet vtrū quicquid ⁊c·

mus· et edificō q nōdū est pt imponi seruitus non q statim sit fuit9
ut· ff· de serui· vr· p· si seruitus· § vi· Jo· tu dicas q rei que non est pt
imponi seruitus nō q statiȝ sit seruitus ȝ erit re existēte i rerū natura
xxvij· q· ij· § ex hijs omib9 Idē pt dici de puilegio· qa tūc vere ɔpetit
cū res extabit· b· ¶ Ab homicidium · dic ut· s· ij· q· v· confus
Sicut· et p h· c· dic baȝ· pccā sola volūtate omissa sola luisti·
volūtate debē dle
ri· nā omes res ⁊c̄
ex de reg· iur· oēs·
alij dicūt esse ne
cessariū exteriorē
pniam ex quo vo
luntas egressa est
suos fines·
c ¶ Ita sēsus rō/
ne· i· cogitacō vl'
voluntas bona mē
te concepta cito
perit ⁊c· vel intel
ligitur d mala co
gitacōne ɔcepta
in rōne · id ē i aia
q perit ab hoste· i·
a suggestiōe dia
boli· qr suggestio
eius nō hȝ effcm
circa aiam cū ne
sciat mētē hois ut
xxvi· q ·iij· sciens·
d ¶ Cū g· dū·
respicit finē· c· solȝ
queri· et cetera·
e ¶ Illi· cū ei n ē
carnal' cōmixtus
nec ibi fumat· ar·
ɔtra extra de spō ·
ad audientiam·
f Ancillā abice
re· cū g ca
non iubeat abici
illā q n ē vxor nū
qd sua aucte sta
tim pt ab ea rece
dere · Rñ· nō· ut x
xxv· q· vi · multo/
rum· ⁊ xxxiij· q· ij·
seculares·
g ¶ Cohortacōib9
ut dimittat ɔcubi
a ¶ Necesse na·
scȝ ppter necitate
carnalis infirmita
tis· id ē cā inconti
nentie· qr ɔtine fo
te nō poterat vel
ne plures alias co
gnosceret·
b ¶ Fidel it' · s· cū
honestate· ɔiugij
c ¶ Nemo dsperā
d9 ē· d· pe· di· vij·
nemo· C· d fidei o
ibe· deberi· j· e· q·
·iiij· recurrat· i fi·
·s· xxiiij· q· iij· illd·
et c· corripiātur·

Moyses tradidit· si qs pcusserit mulierem in vtero habentem et abortiuum fecerit si formatum fuerit det animā p anima· si autem informatū fuerit mulctetur pecunia ut pbaret aiaȝ nō esse añ formatā· Itaqȝ si iam formato corpori traditur nō tñ in ɔceptu corpis nascitur cū semine anima deriuata · nā si cum semine et anima existit de aia multe anime quotidie pereunt· cum semen ex fluxu quodā nō pficit natiuitati sed si pius respiciamus videbimus quid sequi debeamus· cōtēplemur facturā ade· In adam eñ exempluȝ est datuȝ· ut ex eo itelligamus quia iam formatū corpus accepit aiam nā poterat de9 animā limo terre admiscere et sic formare corpus· sed ratione infirmabatur qr pmū oportebat domū ɔpaginari et sic habitatorem induci · anima certe qr spūs est in sicco habitare non pt· ideo in sanguine fertur habitare· cū ergo lineamenta cōpacta non fuerint vbi erit anima · ¶ Augustin9 in libro questionum exodi ait·

Nō ē homicida qui aborsuȝ pcurat antequā aia corpori sit infusa·

Quod vero nō formatuȝ puerperiū noluit ad homicidiū ptinere· profecto nec hominem deputauerit quod tale i vtero geritur· Hic de anima solet questio agitari· vtrum quicqd formatū nō e nec animatuȝ quidem possit intelligi et ideo homicidium non sit· qr nec exaiatum dici pt si animā nō habebat· Itē si illud informe puerperiū iaȝ quidē fuerat sed adhuc quodammodo fuerat informiter aiatum · qm magna questio de anima est non est pcipitanda indiscussa temeritate sententia· sed ideo lex noluit ad homicidium ptinere quia nonduȝ dici pt anima viua in eo corpe qd sensu caret· ¶ Item ieronimus ad algasiā · ¶ De eodē·

Sicut semina paulatim formātur in vtero· et tamdiu nō reputatur homicidiuȝ donec elementa confecta suas imagines menbraqȝ suscipiāt· ita sensus racōne ɔcept9 nisi in opa prupit adhuc in ventre retinet et cito perit ab hoste· ¶ Cū ergo qui aliquā sibi ad tps adhibet cū ea adulter esse dicitur nec ab ea discedens nec filiā suā illi tradēs peccat· ¶ Vnde leo papa· Profectus honestatis est fornicariā abijcere et vxorē legitimā accipere·

Ancillā abicere a thoro ⁊ vxorem certe ingenuitatis accipe non duplicacō ɔiugij ȝ pfectus est honestatis· Culpāda sit sane taliū negligentia sed nō penitus dsperanda ut crebris cohortationib9 incitati qd necessarie petiuerunt fideliter exequātur· nemo eñ desperādus ē dum in hoc corpe ɔstitutus ē qr nonnūq qd diffidētia etatis differtur ɔsilio maturiore pficitur· ¶ Ite Legitimo matrimonio copulat que ɔcubinā habet· Traditur

Non omnis mulier viro cōiūcta vxor est viri· qr nec oms filius ē heres patris· Nuptiaȝ aūt federa inter ingenuos legitima sunt et int coeqles et multo prius hoc ipm domino constituente quā inicū romani iuris extiterit· Itaqȝ aliud est vxor

p ¶ Nec aiatū· et h quidē verū est· qr antequā lineamēta corpis habeat nō infundi tur aia ut· s· c· px· quidā tñ heretici dicūt aiam creari extraduce· id ē piacenti materia· id ē ex aia gñantis et nasci cū corpe sicut et creatur corp9 ex corpe· alij mentiūtur aias creatas esse i pñcipio mūdi in ɔpib9 stellis et infundi corpib9· post resolucōnē vero redire ad pprias stellas si bñ vixerit · fides nrā est q quotidie deus nouas creat aias et infundit nouis corpib9· et infundendo creat et creādo infundit· ɔr deleri qd nunq fuit et j· de pe· di· ij· in fine· et
q ¶ Si aiam· sitr nō rei q n ē puilegiū dari nō pt ut ex de ec· edic· ad audiētiā· et in rimoniū qd nō est accusari non pt· ut ex de despon· impu· ad dissoluendū · et id qd nō est rūpi nō pt· ff· de iniusto· rup· testa· nā et si. ȝ contra· id qd nō est pt desinere esse· ut · ff· de vsufru· queadmodū· ca· l· iij· § l· et res q non pt hrē puilegiū· ex de ɔsuetu· cum olim· et mittitur in possessionē qui nō est ut· ff · de inoffi· testa· postu·

b ¶ Etatis j· px· q· ij· antiqui· et c· i adolescētia· s· l· di· pōteret· ⁊ c· de eo· s· xxx· q· iij· illud· ɔtia qnqȝ differtur· ad tps donec dferuescat
e ¶ Differē· et penitē· culpa luxurie· de pe · di· i· fūt q arbitrātur· et dū ē i pccō nō debet agere penitētiā· de pe· di· iij· in salicib9· ȝ istud intelligitur tm̄ de solēni pnia alias apte ɔtradiceret · de· pe· di· v· falsas· qr peccator bñ agit pniam ut no· xiiij· q· vi· in sūma· ex de· pe· et re· q quidā j· de pe· di· iij· nec ,ptest· ɔm gñalē ibi hm speciNon omis j· e· q· iiij· dicat dē ȝ h filiō alē sighcacōnē accipitur
g ¶ Patris· pater est quē nuptie demōstrāt· ff· de in ius vo· qr semp·
h ¶ Ingenuos· ar· q nō sit legitimū matrimoniū int puberem et impuberem nec inter seruos plenarie·
i ¶ Et inter coequales· i· inter adultos· ex de dspon· impu· de illis
k ¶ Cōstituēte· in paradiso cū fecit adam et euam in adulta etate et eos matrimonialiter coniunxit· de· pe· di· ij · § romanos· v· adam· vel constituit q non omnis filius sit heres ibi· eice ancillam· ⁊ cetera· sed

cōtra ꝫ·e·q·iiij·recurrāt· vbi dicitur ꝙ nō obfuit et cetera· et ita filij iacob obtinuerūt hereditatē cū alijs genitis ex ancilla· dicunt quidā ꝙ poſtea iacob ↄtraxit cū ancilla et ita legitimauit filios· ſed contra· extra q̄ filij ſunt le· tanta· q: eo tp̄e ſuſcepti ſunt qn̄ mater eſſe vxor n̄ potuit· ſed dic ꝙ ſufficit ꝙ credebatur ꝙ tūc poſſet eſſe vxor· ut ꝫ·e·

a ¶ Legitime·i·oēs ſolēnitatē legalē hn̄tes ex· ·q·iiij·obiciūtur de deſpon· impu·

b ¶ Illud· tue xxx·q·v·aliter·

Honorantur· ꝗ ꝓ mr̄imonio cōtrahēdo p̄t exigi pecunia nec erit ſimonia licet mr̄imoniū ſit maximū ſacramentū nā talis dacō potius dr̄ honor quā p̄cium ut hic dr̄· ſic xvi·q·i·decime· ⁊ e·ſi·ff·māda· ſi remunerādi· ſi q̄ras quare in hoc ſacramēto potius interueniat pecunia quā in alijs· dicūt quidā ꝙ ꝓpt̄ onera matrimonij ſed certe eadē ratione ꝓ ingreſſu monaſterij p̄t recipi pecunia ꝓpt̄ onera q̄ ſuſtinet monaſteriū· ꝫ h̄ ē racō q: in h̄ ſacro nō ↄfertur gratia ſp̄us ſci ſicut fit ī alijs ut·i·q·i·multi· circa mediū ·et ·c·ſunt·et·c·quicq̄d inuiſibilis· tn̄ multa fuerūt ꝓhibita in ve·leg· in quibꝰ nō cōferebatur nec adhuc hodie ↄfertur grā ſic̄ empcō ſepulture· ut xiij·q·ij·pꝰ quam· G·tn̄ dixit ꝙ ꝓ matrimonio nō poſſet dari pecunia·

b ¶ Muneribus datis· a ſuo abrahe eliezer patri rebecce qui dicebātur bathuel·

¶ Nō de ſpōſalibus innuit h̄ lrā· ꝙ ↄſenſus puelle non eſt reqrēdus in ſpōſalibꝰ quod tn̄ ſecus eſt· ut xxx ·q·ij·c·vnico· ·ff·de ſpō·ſpōſalia·imo et de ſpōſalibꝰ fuit ↄſulta vnde dr̄ ei vis ire cū iſto hoie· dic ꝗ nō de ſponſalibus tantū ſed etiā de ꝓfectione hoc tene ꝙ ſi non ↄtradicit ↄſentire intelligitur ut hic patꝫ· nec p̄t ↄtradicere niſi cū pater indignū eligat· ff· de ſpon· ſed que patris· ·monium poſſe ↄtrahi inter abſentes per ꝓcuratorē· ar· xxx·q·v·nec illud·

f ¶ Pudoris· ar· matri-

g ¶ Deſponſata ar· ꝙ pentibꝰ puelle dari p̄t pecunia ut ↄſentiāt matrimonio interueniēte pecunia· q: ibi nō ↄfertur grā·

h ¶ Pater· cultus enim verecūdie· ⁊c̄· C· de nupc̄· in copulacōne·

i ¶ Virgines· ↄſilium eſt· ar· extra de deſpon· impu· tua·

Mulier·i·impubes· alibi ſumitur ꝓ virgine in euangelio· mulier ecce filius tuus· ff· de· v· ſig· mulieris· et del· ij· ſuus· alibi ꝓ corrupta· ·ff· de contrah· emp· alioquin· ꝗ·i· et nota ꝙ hug· dicit ꝙ ſi impubes

aliud ↄcubina ſicut aliud eſt ancilla et aliud libera· ꝓpter qd̕ etiā ap̄ſus ad manifeſtandaꝫ harꝫ p̄ſonarum diſcretionē teſtimoniū poſuit ex geneſi vbi dicit̄ abrahe· eice ancillam et filiū eius· nō enim erit heres filius ancille cū filio libere· igitur cuiuſlibet loci clericus ſi filiam ſuam viro habēti ↄcubinā in mr̄imoniū dederit· non ita accipiendū eſt quaſi eaꝫ ↄiugato dederit niſi forte illa mulier et ingenua facta ⁊ dotata legitime et publicis nuptijs honeſtata videatur· paterno enim arbitrio femine viris iuncte carent culpa ſi mulieres que a viris habebantur in matrimonio non fuerint· quia aliud eſt vxor aliud cōcubina· ¶ Cū ergo dr̄ paterno arbitrio femine iūcte viris datur intelligi ꝙ paternus conſenſus deſideratur in nuptijs nec ſine eo legitime nuptie habeantur Iuxta illd̕ euariſti pape· Aliter nō fit legitimū ↄiugium niſi a pentibꝰ tradatur·

¶ Item ambroſius in libro de patriarchis·

Honorant̄ parentes rebecce muneribꝰ conſulitur puella nō de ſponſalibꝰ· Illa em̄ iudiciū expectat pentuꝫ· non eſt em̄ ꝟginalis pudoris eligē maritū ſed iam deſponſata viro de ꝓfectionis die ↄſulitur nec immerito dilationē nō attulit· iure etem̄ ꝓperare debuit ad maritū· Vnde illud euripidi on qd̕ mirantur pleriq̧ vn̄ tranſlatū ſit manifeſtū eſt· ait em̄ in perſona mulieris que tn̄ volebat marituꝫ relinquē et ad alias petebatur nuptias· ſpōſalium meorum pater meus curā ſubijt· hoc em̄ nō eſt meū· ergo qd̕ et ip̄i philoſophi mirati ſunt ſeruate virgines ⁊ nō ſolū virgines ſꝫ etiam ſi q̄ mulier amiſſo cito marito adoleſcentula in laqueum infirmitatis ſue timēs incidere ſi vult nubere nubat tm̄ in dn̄o· vt electōnē mariti pentibꝰ deferat ne appetētie eſtimetur auctor ſi ip̄a de nuptijs ſuis electionē ſibi vendicet· expetita magis debꝫ videri a viro q̄ virꝫ ip̄a expetiſſe· verecundiam p̄mittat anteq̄ nubat quo ip̄m ↄiugiū plus ↄmēdet verecundia· ¶ Itē in li· numerorum·

Mulier ſi quippiaꝫ vouerit et ſe ↄſtrinxerit iuramēto que ē in domo patris ſui et ī etate adhuc puellari· ſi cōgnouerit pater votum qd̕ pollicita eſt et iuramentū quo obligauit animā ſuā et tacuerit non rea erit ſi quicq̄d pollicita eſt et iurauit ope ↄpleuit· ſi aūt ſtatiꝫ ut audierit ↄtradixit pater et vota et iuramēta eius irrita erūt· nec obnoxia tenebitur ſpōſioni eo ꝙ ↄtradixerit pater eius· ¶ Itē auguſtinꝰ

Merito hic queritur etiā de voto virginitatis· mulieres enim etiā ꝟgines in ſcriptura ſolent appellari et videtur etiā ap̄ſus de patre loqui cū dicit· ſuet virginē ſuā et det nuptui virginē ſuā· ¶ Ecōtra in ↄcilio toletano·iiij· Vidue virgines propria voluntate maritos ſibi eligant

Hoc ſanctū ↄfirmat cōciliū vt vidue quibus placuerit teneant caſtitatē· qd̕ ſi priuſq̄ ↄfiteant̄ ↄtinentiam nubere elegerint illis nubant quos ꝓpria volūtate voluerint habere maritos· ſimilis cōdicō et de virginibus habeat̄· nec extra voluntatem pentū vel ſuā cogātur maritos accipe· Si q̄s vero ꝓpoſitum caſtitatis vidue vel virginis impedierit a ſancta cōmūione et a liminibꝰ eccīe habeatur extraneus· ¶ Premiſſis hijs auctoritatibus euidenter

emittat votū vel ſacramentum et eſt doli capax pater nunq̄ poteſt reuocare· q: cū poſſint ſe obligare diabolo et deo· extra de delict· pu· pueris· et legit ſic hu· hoc·c· mulier· ſcꝫ impubes nō doli capax·

k ¶ Obligauit·i· fecit ad modū obligantiū· Alij dicūt ꝙ ſiue ſit doli capax ſiue nō dū tn̄ ſit infra annū xiiij·in viro ·vel xij·in puella pat̕ ſemper reuocat iuramentum eius ut hic·et·s·xx·q·ij·puella· Alij tenent mediam viā· nam doli capax ante legitimā etatē obligatur in omni voto nō in voto monachacōnis xx·q·i·illud· et tn̄ licet obligetur pat̕ p̄t reuocare ex ↄceſſione huiuſmōi canonis· et ita h̄ intelligit̄ de doli capace et vere obligato· de hac materia notaui·xx·q·i·in ſumma·

l ¶ In domo· idē eſt ſi extra domuꝫ q: eſt emācipata dū tn̄ minō ſit· ar· ·C·d·nup·vidue·

m ¶ Et ope· ꝗ rea erit ſi nō ↄpleuerit· ⁊ ita ↄtrahē p̄t impubes quod cōcedo ·ar· huius ·c·ↄē·xx·q·i·c·i·

n ¶ Statim·s·xx· ·q·ij·c·ij·ↄē·hu· ſoluit q: ideo ibi datur maius ſpacium q: p tale iuramētuꝫ a patris ptāte eximitur· h̄ aūt loquit̄ de alio iuramēto ſiue voto qd̕ lꝫ adimpleat adhuc tamen manet in patris poteſtate et ideo ibi maius ſpaciū dat̄ quā hic· hic enim loquitur de voto abſtinētie· lex aūt dicit ꝙ cū filius ē ī poteſtate nō obligatur aliquo voto· ff· de pollici· l· ·ij· ꝫ drogatū ē ei·

o ¶ Pat̕· ſoluit̕ autem patria poteſtas aduenīēte adulta etate quo ad matrimonium carnale ſiue ſpirituale ⁊ quo ad iuramentū· xx·q·ij· puella· xxij·q·iiij·

Hoc ſanctum· tribus· parentuꝫ· ſecūdū canones· licet filie preter voluntateꝫ parentum nubere vn̄ nec eſt neceſſaria patris volūtas quantum ad hoc qn̄ teneat matrimoniū licꝫ nō aſſit volūtas eius· alias bn̄ dico reqrendū eius conſēſum maxime ſi eſt minor· vn̄ corrigit̄ illud· inſti· de nup· in pn̄· nunq̄d ꝗ pr̄ eā dotare tenet̄· ſic· ar· ff· de ritu· nup· q̄ liberos· et ponit̄ h̄ vel ꝓ

q ¶ Parentū· bn̄ dic̄· qn̄q̧ enim inueniūtur mulieres ↄt̄ ſua co- et· moda laborare· C· de ſpō· ſi pater· hoc tn̄ ad honeſtatē referas· ex̄ de deſpon· impu· tue ·xx·q·ij·c·i·et·ij·ↄtra· ꝫ ibi de minoribꝰ·xiiij·annis

r ¶ Extraneus· agitur· et h̄ de nubilibꝰ· de hoc habet̄·xxxi·q·iij·

De tercia· hic depingit̄ tercia queſtio· Q· iij· in ſumā· an ſcꝫ puella in matrimonio contrahendo debeat ſequi arbitrium patris ſerui an liberi aui· et quidem aui q: ſeruus non

habet liberum arbitrium ad ea que liber homo facere pt. ſed nec aui niſi de honeſtate. -ſa eñ eſt ab illis petēda qui ptātem hñt

Patrem. magis. ſpō- ſup illa. xxx. q. v. c. i. ſed pater nō habet cū ipe ſit in poteſtate alterius ut. ff. de adulte. ſic eueniet.

b ¶ Neptis. ſi hec ocepta eſt patre i ſeruitute exiſtēte nō eſt in ptāte aui ar. inſti. q̄. mo. patria po. ſol. §. vl. nam p prēm acquirit auo po- teſtas in nepoti- bus. ſed iſte liber erat qñ eam ſuſce pit ſed poſtmodū factus eſt ſeruus tūc eñ filij rema- nent in ptāte aui ſui. inſti. quibus mo. ius pa. po. §. ãmonēdi. et in hͦ caū optz intelligi qd hic dr. vel dic q ibi auus eſt li- ber ſiue nepos ſit in eius ptāte ſiue non requiri debet eius oſenſus vbi pater ſuus ē et hͦ de honeſtate. In poteſtate aūt aui materni nullus ē. inſti. de pa. po. in fi. hͦ ḡ de auo pa terno dr. ſed nun quid origenarius filium hz i ptāte. nō. cum ipe ſit in ptāte alterius. C. de agri. et cen. ne diutius. et qui in ptāte alterius eſt aliū in ptāte ha- bere non pt. ff. de adul. ſic eueniet. et ſic pt de orige nario hͦ intelligi ſicut. G. poſuit in themate. vl' intel- lige de ſeruo.

c ¶ Arbitriū. ar. q nec ſeruus ſuo arbitrio poſſit du cere vxorem. ãli ter enim in ſe libe rum arbitriuz ha bebit et nō in ſua ſobole. ḡ ſicut per illd ex. de cōiugi. ſuo. c. i. hodie ſic liberū hz arbitriū otrahēdi mrīmo- niuz ita liberū hz filiā tradēdi. Qua re eñ in ſe hēbit liberū arbitrium et nō in ſua ſobo- le. ſ; hic nō habz liberū arbitrium q: filia nō erat in ptāte eius ſ; libe- ri aui. vel dic q nec ſu9 habet li- berū ãbitriū otra hēdi ſine volunta te dñi. ſi tñ otraxe rit tenet.

Queſtio. iiij.

Quod au tem. hͦ q̄r ta queſtio nichil hz q̄ſtōis q: non licz ex qua cūqz cā viuēte vx ore ex alia filios

¶ creare. et q de abrahā et de alijs inducit' nō obuiat q: auctoritate ſpūs ſancti excuſati ſūt extra de diuor. gaudemus. xiiij. q. v. dixit.

e ¶ Filios. iſmahelem et alios filios ſcz dan et neptalim.

f ¶ Cethurā. q̄ fuit binomia q̄ alio modo vocabat' agar mr iſmahelis ar. oē q: eo tpe quo ille fuit ocept9 non potuit eſſe legitim9 ḡ ex p9 fcō ñ potuit legitimari ut ex q̄ fi. ſūt le. tāta. 7. ff. d ſta. homi. paulus

---

aſſerit q quãuis aliqui nō filiorum ꝓcreandoꝝ ſ; in otinētie cā ouenī- ant oiuges tñ appellant'

Q. III

De tercia vero queſtione pe lagius diffiniuit ſcribens d fenſori potentio.

Arbitrium liberi aui non originarij patris puellam in nuptijs ſequi oportet.

Patrem puelle eccīe veſtre famulū auum ve- ro eius liberis ortum conſtat eſſe na talibus. et ideo aui magis electōnez de oiunctione neptis q patris eius cuius nullo modo liberꝝ pt eſſe arbi- triū decernimus attendi. ¶ Quia ḡ electione aui huic iſta nupſiſſe ꝓba- tur hāc cōſtat legitime ſibi fuiſſe co pulatam.

Q. IIII

Quod autem ex ancilla ꝓpt' vxoris ſue ſterilitatem fi- lios querere alicui liceat ex emplo probatur abrahe. qui prop- ter ſterilitatem vxoris ſue ſara in- greſſus eſt ad agar egipciacam vt ex ea filios acciperet. Itez cū iacob ex rachele filios hr̄e non poſſet ex ancilla ſua filios ſibi ſuſcitauit. nec ſolū ꝓpter ſterilitatē verꝫ etiā ꝓpter fecūditatē ceſſantē legitur intraſſe ad ancillā lye et ex ea genuiſſe filios Ex quibus omnibus colligitur ꝓpt' ſterilitatē vxoris ſue ex ancilla ſiue ex q̄libet alia licite filios queri. alio- quin adulterij macula abraham et iacob notabuntur ſ; ſic poſt mortez ſare abrahā cethurā duxit in vxo- rem ne ſm aug. xpiani putarēt eſſe pccm poſt mortē vxoris aliā duce- re. ſic videt' viuēte vxore ſua filios ex ancilla ſua ſuſcepiſſe ne ab aliqui bus hoc reputaretur in crimen.

Illd aūt auguſtini dicit' otra ad uerſarium legū et ꝓphaꝝ. li. ij.

Quo abraham excuſatur a crimine

Iſte abrahe etiā fornicacōis. vſqz ad decrepitā etatē ſenec tutis fornicacōis obicit crimen ꝑ fecto q: p9 mortē ſare alterā duxit vbi et ſi nullū intelligeretur rei ab- dite ſacramētū ꝓpter hoc ſolum id facere debuit abraham ne putarēt heretici aduerſus pplm dei. quib9 et tertullianus aſtipulator aſſiſtit poſt vxoris mortē crimē eē ducē vxorē.

¶ Sacramētū huius rei eſt q p bo nos mali et boni erant in fide gene- randi. et p malos boni et mali erāt ad fidē acceſſuri. ¶ Vñ aug. ſup io- hannem.

Sicut bonoꝝ miniſte rio mali et boni. ita miniſterio malo rū boni et mali in fidei gñant'

Recurrat nunc animus noſter ad abraham yſaac et iacob. in iſtis tribus inuenim9 parere liberas pa- rere ancillas. inuenimus ibi ptus li- berarum. inuenimus etiā ibi pt9 an cillaꝝ. ancilla nichil boni ſignificat eice ancillā inquit et filiū eius. inue- nimus rem mirā in iſtis gñacōnib9 ancillaꝝ et liberaꝝ quatuor ſcz ge nera hoim. in quib9 opletur figura totius populi xpiani vt nō ſit miruz qd in illis trib9 dictum eſt. ego ſuz deus abrahā deus yſaac. et deus ia- cob. In omib9 eñi xpianis fratres attendite aut p malos naſcunt' boni aut p bonos naſcuntur mali. aut p bonos boni aut p malos mali. Am- plius iſtis quatuor generibus nō po teſt inueniri. iuenis ibi bonos filios iacob natos ex ancillis. et bonos fi- lios iacob natos de liberis. nichil ob fuit natiuitas de vteris ancillarum qñ in patre ognouerūt ſemē ſuū. et oſequēter regnum cū fratrib9 tenu erunt. Quomō ergo in filijs iacob non obfuit illis qui nati ſunt de an- cillis quo minus tenerent regnuz 7 terrā ꝓmiſſionis quā cum fratrib9 acceperūt. nō illis obfuerūt natales ancillaꝝ ſed ꝑualuit ſemen paternū Sic quicunqz per malos baptizant' tanquam de ancillis videntur nati. ſed tamen quia ex ſemine verbi dei nati ſunt qd figuratur i iacob ſimul hereditatē cū fratribus poſſidebūt. ſecurus ergo ſit qui de ſemine bono naſcitur tamē ne imitetur ancillam ſi de ancilla naſceris ancillā malā ſu perbientē ne imiteris. Vnde enim fi lij iacob de ancillis nati poſſiderunt terrā ꝓmiſſionis cū fratrib9. Iſma hel autem de agar ancilla natus ex- pulſus eſt ab hereditate. vnd niſi q: ille ſuperbus erat illi humiles. ere- xit ille ceruicem et voluit ſeducē fra trem ſuum ludens cū illo. magnum ibi ſacmentū. ludebāt ſiml' yſmahel

---

Iſte. ſacrm. q: cuz a ſcō viro ſcm ē ſcm ꝑ- ſumit' ut. ix. q. ij. lugdunēſ. 7. vij. q. i. omnis.

g ¶ Aſtipulator. i. adiutor. xi. q. iij. antecessor.

i ¶ Adulariū. ſ. tertullianū q̄ odēna bat ſcdas nuptias q̄ nec legē nec ꝓ phetas recipiebat 7 q̄ fuerit ei9 hereſ hēs xxxiiij. q. iij. q̄ dā. v. tertullianiſte.

Recurrat. ni hil boni. hͦ. alibi eñ bonuz ſi- gnificat ut ibi ec ce ancilla dñi 7c.

k ¶ Quatuor. i. q̄tuor modis gñe randi hoies in fidē. alias eñ duo tñ ſūt gña hominum xij. q. i. duo. 7 quo ad odicōz. nā aut ſūt ſui aut liberi. ff. d ſta. ho. ſūma

l ¶ Quatuor. i. iſtis quatuor mo dis gñandi i fidē.

m ¶ Tenuerūt. q̄. e. dicat. otra. ſ; hͦ illegitimi in figu ra ſucceſſerūt. ſig- ſicabatur enim q illegitimi ſi pentū vicia non ſequāt' ꝓpetuā hēditatez habebūt. lvi. di. naſci vel legitimi iſti erāt. quia fas erat tunc filios ex ancillis ſuſcipe. q̄. e. q. vij. tm valz. imo potius dice- bantur filij vxo- ris legitie. ut. lvi. di. iſmahel.

n ¶ Per malos. ar. q acq̄rit' eccīe vel alij religioſo loco p hēticos ar. xvi. q. vi. ſi epm.

o ¶ Expulſus. ñ. q: ſm carnē nat9 eſt ſ; q: fratrē per ſeq̄bat'. ut lvi. di. iſmahel. nam qui ſm carnē erat per ſequebat' cū qui ſm ſpm ut. s. xxiij. q. iiij. qui ſcdm.

p ¶ Seducē. iſma hel enim faciebat luteas imagines 7 cogebat eū eas adorare oē. illud. adorab' deū 7c. xx ij. q. i. oſiderate.

q ¶ Sacramētum

ſacramentum erat illud ſecūdum q̄ ſemp carnalis ſpiritualem perſeq
tur·xxxiij·q·iiij·qui ſecundum =menti pepit eccleſia p dilectionem
a Peperit· patres veteris teſta= noui teſtamenti p ſacramēta·s·
·xij·q·ij·qui abſtulerit· =fide ad vnū p̄mium tendunt·ſed nunquid
b Societate·nā in vna= eadem eſt eccleſia que fuit i veteri lege
poteſt dici q̄ nō·iuxta illud·vocabo plebem meam non plebem meam
et alibi ecce con=
uertimur ad gen=
tes·et ſm h̄ dica=
tur qđ illud rela
tiuū que qđ p̄ceſ=
ſit que pepit et ce
tera·ſimplicem fa
cit relationem·a=
lij dicunt eandem
eſſe·ar·de cō·di·
iiij·ſicut ·vij·q·i·
denicꝫ·ff· đ iudi·
ꝓponebatᷓ ·et x=
vi·di·habeo·
c Ciuitatis·ie=
ruſalem celeſtis·
d Animali·id ē
beſtiali·
e Sed cū tales·
id ē mali·hic ge=
nerantur p bonos
mali·
f Spūales·ꝛ ſic
p malos boni·
g Gaudent· ſcꝫ
cū regenerantur·
h Deſiſtūt· ſcꝫ
cū cathezizantur·
i Quia ñ pñt·
ſicut pueri·
k In nouā ꝯ·de
con·di·iiij·ſicut·
l Naſcūtur·id
ē caritatē ꝛ fidem
habent ꝯ·de ꝯ·di=
iiij·ſicut·
m Intus ·quaſi
diceret mali mali
ſunt ſiue in eccle=
ſia videantur boni
ſiue mali ſiue ab
eccīa tolerantᷓ ſi=
ue ab eccīa ſepa=
rati ſint·
n Area · area
dr̄ pñs eccīa in q̄
mali permixti ſūt
bonis ſicut in a=
rea palea granis
hugo·
o Palea· gᵒ ſi=
ue intus ſiue ex̄t
qđ palea ē palea
eſt·ꝛc̄ ·ſicut vſu=
ra non deſinit eſſe
vſura licꝫ in ſortē
ꝯuertatᷓ ·C·đ v=
ſur̄·l·vlti·
p Macula eſt·
·s·di·xxi·q̄uis·s·
xxvij ·q·i·nuptia=
rū·§· i·et dic ſine
macula·i·ſine mō
tali peccato·xxiiij
·q·i·oīb·
q Deſperanduꝫ
eſt·s·e·q·ij ·ancil
lam·s·xxiiij·q·iij·
corripiantur·
r Peregnatio
nis·in qua ſcꝫ ipe
abrahā fuit pere
grinatus·nam vi
ta hominis ſuper

et yſaac·vidit illos ſara ludentes·q̄
autem peperit abel et enoch et noe ꝛ
abraham ipa peperit et moyſen ꝛ p
phetas tpe poſteriores ante dn̄i ad
uentum· et que iſtos ipa et apoſto=
los et martires nr̄os et oēs bonos
xp̄ianos·oēs enī pepit qui diuerſ
tpib9 nati apparuerūt ſed ſocietate
vnius populi ꝯtinētur·et eiuſdem ci
uitatis ciues labores huius pegri=
natōnis expti ſunt et quidam eoꝝ
nūc expiuntur et vſqꝫ in finē ceteri
expientur· Item que pepit caim et
cham et yſmahel et eſau eadem ipſa
pepit ꝛ dathan et alios in eodem po
pulo ſimiles·et que iſtos eadem ipa
et iudā pſeudo apl̄m et ſymonē ma
guꝫ et ceteros vſqꝫ ad h̄ tpa pſeu=
do xp̄ianos in affectione animali p=
tinaciter obduratos ſiue ſint permi
xti in vnitate ſiue aperta preciſione
diſſentiāt·ſꝫ cū tales a ſpūalib9 euā
gelizantur et ſacramētis imbuunt
tanq̄ p ſeipaꝫ rebecca eos parit ſic
eſau·cum autem p illos qui nō caſte
annunciāt euangeliū tales in eodeꝫ
populo gñantur non ſara quidem p
ſeipſam parit ſꝫ p agar· Item boni
ſpūales qñ euangelizātur vel bapti
ſantib9 carnalibus generantur·lya
quidē vel rachel nō iure ꝯiugali eos
ſꝫ p ancillaꝝ vteꝝ pit· Cū vero per
ſpūales in euangelio gñantur boni
fideles q̄ vel vadūt in ſpūalē affectū
pietatis vel eo tēdere nō deſiſtūt·vl̄
ideo nō faciunt quia non poſſunt ſic
ex vt̄o ſare yſaac vl̄ rebecce iacob
in nouā vitā et nouum teſtamentū
naſcūtur·itacꝫ ſiue intus verſari vi=
deantur ſiue apte foris ſint quod ca
ro eſt caro eſt·ſiue in area ſua ſteri=
litate pſeuerēt ſiue occaſione temp
tatōnis tanquā vento extra tollan=
tur·qđ palea eſt palea eſt· ꝛ ſemper
ab illius eccīe que eſt ſine macula ꝛ
ruga vnitate diuiſus eſt·etiā qui ꝯ
gregatōni ſcōꝝ in carnali obdura
tione miſcetur·de nullo tn̄ deſperan=
dū eſt ſiue qui int9 talis appareat ſi
ue qui foris manifeſtius aduerſet·
His ita rn̄det pro varietate tē=
poꝝ varia inuenitur diſpēſacō con
ditoris · ꝓmiſſum erat abrahe q̄ in
ſemine eius benedicerentur omnes

gētes· ꝓmiſerat ſe q̄ꝫ datuꝝ ſemini
eius terraꝫ pegrinacōnis ſue dn̄s de
us·cū ergo ceteris in ydolatria re=
lictis abrahā et filios eius in pecu=
liarē populum ſibi dn̄s elegiſſet rite
multaꝝ fecūditate mulieꝝ populi
dei multiplicatio q̄rebatur·qꝛ i ſuc=
ceſſione ſanguinis erat ſucceſſio fi=
dei· Vnde in lege dicebatur·maledi
cta ſterilis que nō reliquerit ſemen
ſuum ſuper terram· Hinc etiaꝫ ſac=
dotibus ꝯiugia decreta ſunt·qꝛ i ſuc
ceſſione familie ſucceſſio ꝯſtabat of
ficij· Quia vero p icarnacōꝫ xp̄i gra
tia fidei vbicꝫ dilatata eſt· nec iā dr̄
dic domui iude vel dic domui iſrl̄·ſed
eūtes docete oēs gētes ꝛ in omni
gente quicūqꝫ timet deū et opatur
iuſticiam hic acceptus ē illi· nec ele
ctio muneris queritur in ſucceſſione
generis ſꝫ in pfectione vite et ſince
ritate ſciētie·et v̄ginitas fecūdita
ti p̄fertur·et ſacdotib9 ꝯtinētie ca=
ſtitas impatur·nec ergo abraham
aut iacob deliq̄t qꝛ p̄ter vxorē fili=
os ex ancilla queſiuit·nec illoꝝ exē=
plo preter ꝯiugale debitum fecūdi
tatē in aliq̄ licꝫ alicui q̄rere·cū illo=
rū ꝯiugia nr̄oꝝ eq̄nt̄ vel preferan=
tur v̄ginitati·et immoderatus vſ9
cōiugij nr̄i tpis turpitudinem fere
imitetur fornicacōis illius tēporis·
Vnde ābroſius ſcribit in libro de
pt̄iarchis· Non eſt reus adulterij
abraham qui vxore viuēte filiuꝫ ex
ancilla ſuſcepit·
Dixit ſara ad abrahaꝫ·ecce ꝯcluſit
me dn̄s ut nō pariā· Intra ergo ad
ancillaꝫ meam ut filiū facias ex ea·
et ita factū eſt· ſed ꝯſidera p̄muꝫ q̄
abrahaꝫ ante legem moyſi et ante
euāgeliū fuit·nondū ergo interdic
tum adulteriū videbatur·pena cri=
minis ex tpe legis ē que crimen in
hibuit·nec ante legē vlla rei ē dam
nacō ſꝫ ex lege· non ergo in legem
ꝯmiſit abrahā ſꝫ legē p̄uenit· deus
aūt in paradiſo cōiugium laudaue
rat nō adulteriū dānauerat·habes
p̄mā abrahe defenſiōꝫ· Secūda illa
eſt q̄ nō ardore aliquo vage ſuccē
ſus libidinis non petulantis forme
captus decore ancille ꝯtubernio cō
iugalē poſt habuit thoꝝ·ſed ſtudio

terrā eſt pegrina vel via in qua dominus apparuit ut pegrinus·i·q·
·i·§·o ꝓponitur·v̄·q̄ ut plane· =ad trebelli·cogi·i·ſen·et di·liiij·ex
s In peculiarē·i·ꝓpriū·ar·ff·= antiquis·
t Maledicta·i·ignominioſa et obſcure fame apud homines habita
eſt et eſt maledictum opprobrij ut h̄·et ē culpe·vt ij·q·vij·paulus·et
eſt maledictum pene·vnđ maledictus homo qui pependit in ligno de
pe·di ·iij·ſi enim·
·v̄·et tanquam·
u Cōſtabat·s·
di·lxxxij· p̄mos·
et·s·di·xxxi·tenē·
x Muneris·id ē
officij ſacdotalis·
y Queritur·ar·
q̄ ceſſante cā ceſ=
ſabit effect9 ·lxi·
di·§·hijs oīb·
z Impat̄· poſt
ordinē qui votum
ꝯtinētie hꝫ ānexū
·ar·di·xxvij·dia=
con9·s·di·lxxxiiij
cū in p̄terito·ali/
ꝯquī ꝯtradicit am
broſius·s·e·q·i· i
tegritas·
a Abrahaꝫ·ad
h̄ inducit·c·ſequēſ
et·c·obiciūtur·
b Illoꝝ·ad h̄
inducit·c·nemo·ꝛ
capitulum·dicat·
c Vſus·ad hoc
inducit·c·origo·
d Fere optic tē
perat·quia nemo
imitatur·
Dixit ſara·le
gem· ſcriptam nō
ante naturalem·
f Interdictū·i
aliquo p̄cepto·vl̄
iterdcm̄ p aliquā
legē ſup h̄ ſpecia
liter lataꝫ·erat tn̄
quodāmodo inter
dictū i padiſo cū
dn̄s ait ·erūt duo
in carne vna·ut x
xxi·q·i·quomō·et
etiā i lege natura
li·qꝛ cuicūqꝫ natu
raliter inſituꝫ eāt
qđ tibi nō vis·ꝛc̄·
g Pena· hn̄di=
cit pena ex tpe·nā
culpa ante legem
fuit in caim et la=
mech·ꝛ no·q̄ hee
oēs excuſacōes
inſufficiētes ſunt·
ſed illa eſt ſola·ex̄
đ diuoꝛ·gaudem9
et dic pena crimiſ
id ē legis temera
te eſt·ex tēpore le
gis ſcripte· alias
nec lamech nec ca
im puniri debuit
cum illi ante legē
ſcriptam peccaue
rint·ſed non erat
adhuc pena ſtatu
ta ꝯtra eorū pcc̄m
h In legem·q̄
enim p̄uenīūt con
ſtitucōnem nō fuit
poſtea irritanda·
·s·di·lxxxij·ꝓpo=
ſuiſti · et extra de

conſtitu·c·ul·C·de teſta·iubemus xxxi·di·ante
a ¶ Laudauerat·cū dixit creſcite et multiplicamini·
b ¶ Dānauerat·expſſe·et eſt ar·ꝙ licz vnū ɔtrariorū ɔmendet᷑ nō ideo reliquū vituperatur ar·ɔtra·viij·q·i·ſciendū· c ¶ Poſthabuit·i·poſt
d ¶ Muneris·i·officij quo publice ſeruire humano generi· poſuit· videbantur· e ¶ Pretexuit id eſt diminuit ⁊ exterminauit n̄ aūt ex tinxit vt·di·xxv·ſexto die·et ē ar·ꝙ malū factuz excuſatur ꝑ bonā intencōnē·et obſtetrices licz peccauerūt mentiēdo ꝓpter bonā tamē intentionez remunerate ſūt xxij·q·ij·ſi q̄libz·et ita in eodem fcō q̄s meretur et demereē qd̄ ē ɔtra illd̄·ff·d neg̃ ge·ſiue e·xvi·q·i·legi·ar·ꝗ excuſatˀ malum ſi bono zelo fit ꝓpter bonum·ar·xxx·q·i·ad liminā·

N Emo·de legibꝰ·q̄ dicunt ꝙ adulteriū nō committitur cum ſoluta ſꝫ cuz nupta·ff·d adul·iterdū·vel loquit᷑ de legibꝰ q̄ ꝑmittunt ɔcubinatū ut·ff·de ɔcub·l·i·vel loquit᷑ de legibꝰ q̄ ꝑmittūt fornicari militibꝰ ut·C·de dona·inē vi·⁊ vx·
g ¶ Stuprū·l·ij·ſtuprū committitur in v̄gine vidua vel puero vel etiaz in ſoluta muliere q̄ nō habetur loco vxoris vl' ɔcubine ut·ff·de adulē·ſtuprū·ſecus ſm̄ canones ut·xxxvi·q·i·lex illa·§·i·
h ¶ Adulterium·coniugatorum·
i ¶ Ab vxore·ſic·q·q·vi·ꝑ totū·et·ff·de adul·ſi vxor·d nota ſimplicem fornicōnem eſſe canonicuz crimen·i·ꝑ canones et non per legem eſſe crimen·
k ¶ Tibi ius·ius dr̄ qd̄ ex indulgētia vel apoſtoli diſpēſacōne habet᷑ ut vnuſq̄ſqz habeat ⁊c·ut·s·q·ij·§·hijs ita·ſicut dr̄ ius ꝑ̄ronatus qd̄ ex grā tm̄ habet᷑ ut xvi·q·v·ſi q̄s epoꝝ·ſic ecōtrario dr̄ ex neceſſitate fieri qd̄ ex diſpenſacōne fit·ut·l·di·domino ſancto et xxxv·q·iiij·cōſanguinitas·
l ¶ Tollerabilior·q̄ſi dicat maiꝰ peccatū ē manifeſte ꝙ occulte peccare·s·xi·q·iij·ꝑcipue·et ſic eſt cōtra·xij·q·i·certe ego·ſed dic ꝙ occulte peccās magis dr̄ peccare·id ē ꝑiculoſius q᷑ neminē hꝫ corrigentē. Itē malū eſt cadere a ꝓpoſito ſed peius ſimulare ꝓpoſitū. Itē manifeſte peccās alio mō dr̄ magis peccare q᷑ tueri ſe vult rōnibꝰ ⁊ auctoritatibus ut in h̄·c·iſti·volebāt· Itē quātū ad h̄ ut pꝛ̄ibꝰ ꝑbet exemplū peccādi·ut·ij·q·iij·ꝑcipue· Itē alia ɔſideracōne q̄ clam peccat plꝰ peccat·q᷑ videtur ſciēter peccare·ſꝫ qui palam peccat minus peccat q᷑ ꝑ̄mitur errare·ut·ff·de ritu nup·l·vltima·
m ¶ Sed ſ· omne·qd̄ omittit in non ſua coniuge adulteriū eſt·

querende poſteritatis et ꝓpagande ſobolis adhuc poſt diluuiū raritas erat humani generis·erat etiam religionis ne quis nō reddidiſſe videretur debitum nature·deniqz ⁊ loth ſancti filie hāc cām querēde poſteritatis habuerunt ne genus deficeret humanum·et ideo publici muneris gratia priuatā culpam ꝑtexuit·

¶ Idem in eodem **Nō pter legitimam vxorem committitur adulterij crimine damnatur·**

N Emo·ſibi blandiatur de legibus hominum·omne ſtuprū adulteriū eſt·nec viro licet quod mulieri nō licet eadem a viro que ab vxore debetur caſtimonia· quicquid in ea que non ſit legitima vxor commiſſum fuerit adulterij crimine damnatˀ· In eodē nulli licet ſcire mulierez preter vxorem·ideoqz coniugij datum eſt tibi ius ne in laqueum dyboli incidas et cū muliere aliena delinquas· Tolerabilior eſt culpa ſi lateat quam ſi culpe vſurpetur auctoritas·nec hoc ſolū eſt adulteriū cū aliena peccare ɔiuge·ſed omne qd̄ nō habet poteſtatē ɔiugij·tamen locus iſte docet grauiꝰ eſſe crimē vbi celebrati coniugij iura temerantur et vxoris pudor ſoluitur· Ideoqz cū pretenderet abimalech ꝙ vxorem alienam eſſe ignorauerit quā ſororē ſuā eſſe vir ipe dixit·reſpōdit ei dn̄s·et ego cognoui q᷑ puro corde feciſti hoc et pepercí tibi vt nō peccares in me ꝓptē hoc nō ſiuī paſſus te tangere eā·cognoſcimus velut preſulem cuſtodem qz eſſe deum ɔiugij qui nō patit᷑ alienum thorum pollui ·Et ſi quis fecit

n ¶ Iſte·ſcz in geneſi·vbi dicitur qualiter abraham·dū eſſet in peregrinatione rogauit ſaram ut diceret ſe eſſe ſororem ſuam·
o ¶ Abimelech·nō eſt huic ɔtra·xxij·q·ij·querit·ubi dicit᷑ ut pudiciciam eius ſeruare poſſet apud pharaonē·et hic dr̄ abimelech q᷑ vterqz in ipm̄ peccauit·vel ipm̄ vterqz timuit ab initio·
p ¶ Quia puro· volebat eni eā vxorē hr̄e nec intēdebat alicui iniuriam facere·et iō excuſandus erat·
q ¶ In deū· cognouimus·
r ¶ Celeſtis·i·eccleſie·

O Rigo·ſ·ſpes ꝓlꝭ uel ec vitacō fornicacōis q̄ ē nuptiarū cā· ut·s·q·ij··§·hijs ita
t ¶ Sed magnitudo·ſ·imoderata exactō pro nimio ardore libidinis·
u ¶ Honeſta·nl ē eni adeo licitū vn̄ nō poſſit ꝑnicies irrogari·xxiij·q·v·de occidēdis·in ſi· Itez vſus rei nō ɔdēnaē ſed libido·vt·xli·di·quiſq̄s· et ſic vides ꝙ q̄nqz peccat᷑ i re honeſta vt·xxiij·di·quod ait·
x ¶ Adulē·s·e·q·ij·quicq̄d·ɔē·ſo·hic talis adulter dicitur non reatu criminis illius capitalis ſꝫ ſimilitudīe adulterine libidinis·ſicut eni adulter in adulterā ardet ita iſte in propriā· et ꝙ nō peccet mortaliter patet i fine nam ibi diſſuadetˀ ad qd̄ euitādū nō tenemˀ·⁊ h̄ mō·ꝫ·e·q·vij·adulterij·ſic ḡ ꝓpter ſimilitudinē dicitˀ adulter nec eſt h̄ mirū·nā ſimilitudie facti aliquid ſepe dr̄ fieri·xi·q·iij·excellētiſſimꝰ xij·q·ij·fr̄nitas
y ¶ Amator·vehemēs amator dr̄ cū tm̄ vxorem diligit vt apud ſe diſponat ꝙ ſi ipa eſſet forte vxor alteriꝰ nō miꝰ carnalit᷑ ſe cū ea ɔmiſcēt
z ¶ iudicō·cū iudicio·et diſcrecōne cōmiſceri vxori ſue debet

¶ Itē iero·ɔtra iouinianum·
Nichil fedius ē ꝙ vxorē amare q̄ſi adulterā

O Rigo quidē amoris honeſta erat ſꝫ magnitudo deformis·nichil aūt intereſt ex q̄ honeſta cauſa q̄s inſaniat·Vnde et ſextus ait in ſententijs adulter eſt in q̄t in ſuā vxorem ardentior amator·in aliena quippe vxore omnis amator turpis ē in ſua nimius· Sapiens iudicio debꝫ amare ɔiugem nō affecū· nō regnet in eo voluptatis impetus nec preceps feratur ad coitū nichil eſt fedius quā vxorem amare quaſi adulterā·certe q̄ dicūt ſe cauſa rei publice ⁊ generis hūani vxoribꝰ cōiungi et filios ꝓcreare imitētur ſaltem pecudes et poſtq̄ꝫ venter vxoris intumuerit nō ꝑdāt filios·nec amatores ſe vxoribꝰ ꝑbeāt·ſꝫ maritos·

¶ Idem **virginal' caſtitas n̄ ꝑfert ɔiugio abrahe**

Q Vis ignoret ſb altera diſpēſacōe di oēs retro ſanctos fuiſſe eiuſdē meriti cuius nūc ſunt xp̄iani· qūo aūt abrahā placuit in ɔiugio·ſic nunc virgines placent in caſtitate·ſeruiunt ille legi ⁊ tempori ſuo·ſeruiamus et nos legi et tp̄i noſtro in quos fines ſeculoꝝ deuenerūt· ¶ Item aug·

Patriarche nō cōcupiſcētia exp'ende libidis ſꝫ cā plis nuoſe pl'es habuerūt vxores·

O Biciūtur iacob q̄tuor vxores ꝙ q̄n mos erat crimē nō erat·ſicut ꝑriarche ɔiugibus excipiētibꝰ ſemē ſuū miſcebantur non concupiſcentia perficiende

a ¶ Affectuz·explende libidinis·
b ¶ pecudes·pecudes poſt ɔceptū nō coeūt ut ꝫ·e·q·vij· nō ſolū·nec mulier faciat copiā ſui corporis a ɔcepcōe vſqz ad purgationē ut·s·di·v·ad eius et xxxiij·q·iiij·ſi cā·
c ¶ Perdant·pit enim
Q ptus ex frequēti ɔcuſſione· vbo ad v̄bum·de pe·di·ij·ſi eniz
Q Vis ignoret·h̄·c·habes de v̄·memento·veriꝰ in·v̄·paulus
e ¶ Sub altera·i·ſub ɔiugali q̄ ē altera a caſtitate·al's trā hꝫ alta·nā ꝓfūda ſūt iudicia eiꝰ·
f ¶ Legi·naturali vel ɔſuetudinarie·vel·i·diſpoſicōni diuine· ꝙ ſi ꝑmo currebat fortior moneta ⁊ mō currit vili
g ¶ Noſtro·ar· or de mādato ꝑncipis liberor ſoluēdo viliorē·et ar·ff·de ɔtrah·ēp·iꝑatores·ar·ɔē ex d·cē·oli·i ſi·ff·ſi cētū pe·cū q̄d
h ¶ Fines·i·ſecularium ɔſiderioꝝ vel etas vltia·d ex d uſuuꝛ q̄nto q̄ hēs·xxxv·q·iiij·c·vno· inſpiratus·ex de diuor·gaudemus
O Biciūt᷑·mos·ſ·dmꝰ ⁊ a deo ⁊ ꝑmiē h̄ qn̄ ꝓ q᷑·
k ¶ Crimē·

ar· q̄ ↄsuetudo a crimie excusat aliqn̄· ar· s· di· iiij· denicq; · et extra de tēpo· ordi· sane· ar· ↄtra· extra de simo· nō satis· et· i· q· iij· c· vlti·

a ¶ Nō auiditate· si em̄ auiditate tūc peccaret· xxij· q· ij· primū· Sicut · fame · sed nō ne ꝓpter necessitatē famis licitū est comedē ydoliticū cū necitas nō habet legē· ut· ῖ· de· ↄ· di· i· sicut· et ꝓpter necessitatē famis licitū est auferre aliena· ut· de· ↄ· di· v· discipulos· et etiam furari· ut extra de fur· si quis· et homicidiū omittere ut ex̄· de homic̄· c· ij· et cānes comedē re in quadragesima· ar· ↄ· ↄ· di· v· carnē· extra de obserua· ieiuniorū· ↄsiliū· Ben· sic dūmodo nō fiat ī venerationem ydoli· nulla tn̄ necessitas excusat a fornicacōne· ut· ff· de ritu nup· palā· §· nō ē ignoscēdum·

t ¶ Vndecūq; · q̄n diceret et si querantur ab illicito coitu·

d ¶ Et salui· ar· ↄtra· extra de filijs presb· p totum·

Dicat aliquis· successiōis· nisi ī vncia· ut· C· de naturalib9 lib· auten· licet·

f ¶ Nec sanguinis· i· honoris· filius em̄ sequitur· puilegiū patris i tribus quo ad honores et quo ad curialem ↄdicōnem· ut· C· de decur· eos· et· l· exēplo· et· l· nullus· et quo ad originez· ut· ff· ad munici· l· · i· matrem seqtur quo ad ↄdicōnez· ut · C· de rei· ven· partus·

g ¶ Et nomē· ar· ad psūpcōnē matrimonij clādestini ex appellacōne vxoris qd eo ipo qd noiatur vxor est habenda pro vxore· extra de psumpcē · illd· C· de nup· si vicinis· ar· ↄtra· C· ↄ libe· ca· · l· penul· ar· ꝓ· s· xciij· di· dn̄s· xxiij· · q· i· paratus· ῖ· ↄ con· di· iiij· si eos· · ff· de pba· l· ul· §· vl · s· i· q· i· si quis a simoniacis · ar· ↄtra · xxvij · q· ij· inuenta · et quod dicit· et nomē· dic et ꝓ id est· naz eo ipo q̄ ds pmittit ancillam suā ↄtrahere matrimoniū rapit9 in libertatē · C· de latina· libe· tol· auten· ad hec· s; et ↄcubina rapit9 i libertatē morte domini· similiter· et filij eius si dn̄s nichil eis disposuit· C· ↄmuni· ↄ manumis· l· vl·

Sic nō· adulteria· s· e· q· ij· §· sicut ergo·

s ¶ Paupes· s· xiiij· q· v· forte · s· xxx· q· i· nosse · s· xxij · q· ij· is· autem· s· i· q· i· non est putandum·

voluptatis sed puidentia ꝓpagande successionis· sic apostoli auditorib9 ammirantibus doctrinā suā condelectabantur nō auiditate ↄsequend laudis sed caritate seminande veritatis· ¶ Itē aug· de bono ↄiugali·

Sanctius est absq; liberis defungi q̄ ex illicito ↄcubinatu stirpem querere·

Sicut sanctius ē fame mori q̄ ydoliticis vesci· ita sanctius est defungi sine liberis quā ex illicitu concubitu stirpem querere· vndecūq; aūt nascantur homines si pentum vicia nō sectenē et deum recte colant honesti et salui erunt· semen enim hominis ex qualicunq; homine dei creatura est et eo male vtētibus male erit nō ipm aliqn̄ malū erit· ¶ Item ex smone sancti ambrosij de iobe qui sic incipit· dixim9 in supiori dominica·

Liberi nō sūt requirendi ex ancilla·

Dicat aliquis vxorē nō habeo et ideo ancillā michi associaui· audi quid dicat scriptura ad abraham· eice ancillā et filiū eius· non em̄ erit heres filius ancille cū filio libe· si igitur ancille fili9 heres nō ē ergo nec fili9 ē· cur ergo querit tale ↄiugiū de quo suscept9 fili9 nec successiōis possit esse heres nec sanguinis · nec habere pt hereditatis consortiū qui nō habet originis puilegiū· cur in q̄ queritur tale contubernium de quo nati filij non sunt testes matrimonij s; adulterij· cur huiusmodi suscipiūtur adulterini qui patri sunt pudori nō honori· Dicit scriptura· adulteroꝝ filij abhominacō sunt deo et cetera· mulier igitur tua si talib9 morib9 pdita ē ut mereat ↄsortium mereatur et nomen vxoris· Presta ↄcubine tue libertatē et nomē vxoris ne adulter sis potius q̄ maritus ¶ Item augustinus ad claudium cōtra iulianū libro quinto

k ¶ Mammona· i· pecunia quā quis p iniquitatē id est p sollicitudinem acquisiuit· xiiij· q· v· §· sed hoc multipliciter·

l ¶ Iniquitatis· i· inequalitatis· equū eni; est tibi necessaria retinere et supflua paupib9 erogare· et hē ē iniquitas si ↄtra fiat·

Meretrices· cū dicit nō mechaberis· et in deutronomio vbi dicit9 nō erit meretrix de filiab9 israhel·

n ¶ Quaꝝ· alibi meretrix ē q̄ multorū libidini pet· ut· s· di· xxxiiij· vidua· hoc eciā dicit lex· ff· ↄ ritu nup·

o ¶ Locuꝝ palā cōmis· expsse

p ¶ Probibuit· ar· q̄ idē iuris est in pte et ī toto· ut xiiij · q· v· penale· Itē ar· q̄ phibito minori id qd maius ē intelligiē esse phibitū ar· xliiij di · nulli · clerico· similiter ↄcesso maiori ↄcessuz est et min9· xvi· q· ij· vi

q ¶ Apte· sis ps ē furtū· illicita vsurpacō rei aliene ē totum· omne nāq; furtū ē illicita vsurpacō rei aliene et nō ↄuitē· s; hec glosa nō valz sed expone ut dixi· xiiij· q· v· pena/

r ¶ Omnis· le licz nō phibuēit rapinā v̄bis legū phibuit tn̄ sētētia legū q̄ magis attēdēda ē · extra de· v̄· sig· ꝓpterea · s· i· q· i· marchiō·

s ¶ Illicitus· hic vidr surgē quedā inextricabilis contrarietas· nam in deutronomio licitum erat habē ↄcubinā et dare ei pciū sue pudicicie et eam dimittē s; in decalogo s̄m interptacōz augu· phibita fuit ōis fornicacō ut h dic · h· dic q̄ nō fuit ↄtraria · nā aliud ē pmissio de qua in deutronomio· et aliud pceptum de quo in decalogo · s; hec solucō nulla vidr · q2 circa idez nō pn̄t habē locū pmissio et pceptū siue phibicō· ido dic q̄ illud intelligit9 de ↄpatiua pmissione · simile ῖ· xxxiij · q· ij· si qd verius· nā in veritate illd sēp fuit peccatuz extra de

Adulteria nō sunt facienda voluntate filios generandi·

Sic nō sunt faciēda adulteria etiā volūtate filios generandi queadmodū nec furta sunt faciēda etiā volūtate pascēdi paupes sanctos· qd tn̄ faciendū est nō ppetrādo furta s; bn̄ vtendo mammona iniqtatis· ¶ Ecce q̄ nullo modo licz alicui viuēte vxore sua vel ex ancilla vel ex alia qualibet filios querere· q̄ etiā suscepti filioꝝ nomine iudicantur indigni· simplex em̄ fornicatio i sacra scriptura phibetur· ¶ Vnde aug· in questionib9 deutronomij

Illicitus ↄcubitus et omnis nō legitimus vsus illoꝝ membroꝝ nomine mechie intelligit.

Meretrices esse et ad meretrices accedere phibet dn̄s quarum publice venalis turpitudo ē· In decalogo autē mechie nomine nō vidr hoc apte phibuisse· qm̄ mechia nō nisi adulteriū intelligi solet· ¶ Itē sup exodum· ¶ Dis mechia etiā fornicacō dicitur in scripturis· S; vtꝝ omnis fornicacō mechia dici possit i eisdē scripturis nō michi interim occurrit locucōnis exemplū· s; si omnis fornicatio etiam mechia· dici non pt vbi sit i decalogo phibita illa fornicatio q̄ faciunt qui vxores non habent· cū feminis que viros nō hn̄t· an inueniri possit ignoro· s; furti nomie bene intelligit omis illicita vsurpacō rei aliene· nō enim rapinam pmisit qui furtum phibuit· s; vtiq; a pte totū intelligere voluerit · quicqd illicite reꝝ pximi aufertur pfecto nomine mechie omnis illicitus concubitus atq; illoꝝ mēbroꝝ non legitimus vsus phibitus deb; itelligi· ¶ Itē ieronimus·

Extraordinaria voluptas et iuerecūda opa nuptiaꝝ luxuria et immūdicia appellantur·

In eo fornicatō maiōis ēmis ē

Iuior· gaudemus· ꝯmeli9 ē viā veritatis nō agnoscere· ⁊c·
In eo fornicator· ꝯ de pe· di· iiij· si refugientes·

a ¶ Maioris· q2 fidelis in hoc magis peccat· q2 menbra xp̄i facit menbra meretricis· sed infidelis sua nō xp̄i menbra facit mēbra meretricis

t ¶ Erunt· i· ↄueniūt in vno carnali ope · et per hoc dicit hugo affinitatem contrahi p illegitimum coitum · ut notaui · xxx· q· iiij· si quis·

Econtrario·id eſt ſed·vel id eſt conuerſo caſu
a Edificet·tñ p fornicacōnē magis edificatur·diabolo templum q̄
b Neſcio·hoc non diffinit·ponit tñ pſuaſionē ſuā cū violetur·
c Neſcio·vel dic neſcio id eſt nō diffinio cū ſit manifeſtū·q: iſti
dicat p vicia·rē·vel dic neſcio id eſt nō diffinio cū ſit templū dei ꝫ edificat templum
telis nō violat templū dei cū ipe nō ſit templū dei ꝫ edificat templum
diabolo· d Opus·ordine·ſ·numerādi·ſic enī ait apoſtol⁹ maifeſta
ſunt opa carnis·q̄
ſunt fornicatio et
immundicia luxu=
ria·rē·

e Immundicia
que attenditur ſe
cūdū oēz vſū illici
tū mēbrorū·luxu=
ria attēdit i cibo
et potu cū delica=
tis ⁊ calidis ut ap
tior ſit ad immun
diciam·

f Etiā turpiſſi
mū·et ita quedaꝫ
emittenda ſūt ꝓp
ter turpitudinem
ut·i·q·iiij·§·Item
peccato·et impa=
tor dicit de ea q̄
nubit infra tem=
pus luctus·qūo ei
dicamus erubeſci=
mus·in autent·d
reſti·ea que parit
·§·vnū ſi quidem
collacōne·iiij·

g Pollueret̄·
naꝫ dicit impator
q̄ ꝓpter iſta·cri=
mina inducūtur·
fames et peſtilen
tie et terre motuſ
in aut·ut nō luxu
rientur ɔtra natu
rā §·ſi enī coll·vi·

h Immūdicia·
ar·opera nuptia=
rum q̄ nō ſūt cau=
ſa liberoꝝ morta
lia eſſe q: luxuria
⁊ immundicia no
minātur·ut ꝫ·c·li
berorū·ꝫ ꝭ dicit·
nō quo ad reatuꝫ
mortalis vicij ſed
quo ad ſpēm fci·
ſpeciē enim et ſi=
militudineꝫ luxu=
rie et immundicie
ꝓtendunt·

Salomō ·ydo
lis·idolo ſcꝫ alta=
roth et ydolo ca=
thmos moabita=
rum et ydolo mo=
loch amonitaruꝫ
poſt tñ egit peni=
tentiā ſm quoſdā
de·pe·di·ij·ſi e=
nim·

Liberorū·dā
nate·cū vxore·cō
miſſe voluptates
puniende ſunt·et
eſt ita ar·ꝓ·h·q̄
dicit virū mortaliter peccare cū accedit ad vxorē cauſa libidinis·tu
dic ɔtra·et damnate dic id eſt puniende ꝓpter veniale·et ē·ſi·iiij·di·
deniqꝫ·vi·di·teſtamentū· ≈tuor ſūt gñā filiorū naturales tñ ut ɔcu
Liberi dicti ſūt q̄= binarū·naturales ⁊ legitimi ut vxorū·legit
mi tñ·ut adoptiui·ſpurij ut ſacrarū virginū et ɔſanguinearū·i·
m Deteriorē ptē ſumit·ꝭ verū ē ſm legem lumbar= ·q·vij·tali·
torum et teutonicorū·nā ſm legē romanorū ſecus·C·de rei·ven·p
totū·ff·de ſta·ho·lex nature·et de v·ſig·etiā et ſufficit ſi p momētū

q: tollit mēbra xpi ⁊ facit ea men=
bra meretricis·erūt q̄ppe duo i car
ne vna·qui non ē fidelis nec credit i
xpo menbra ſua facit menbra me=
retricis·Econtrario infidelis i for=
nicacōne ſua vtꝝ violet vel edificet
templū idolo neſcio·per vicia quippe
luxurie vel maxime demones colun=
tur·hoc vnum ſcio q̄ qui poſt fidem
xpi fornicatur violat templum dei·
Secundū opus carnis immūdicia
nuncupatur·et eam comes luxuria
ſequitur·quomodo enim in veteri le
ge de nephandis criminibus que in
occulto fiunt que nominare etiā tur
piſſimum eſt·ne etiam dicentis os ⁊
aures audiētium pollueretur gene=
raliter ſcriptura cōplexa eſt dicens
Verecundos vel verentes facite fili=
os iſrahel ab omni immundicia·ſic i
hoc loco ceteras extraordinarias vo
luptates ipaꝝ quoqꝫ opera nuptia
aꝝ ſi non cū verecundia et honeſta=
te q̄i ſub oculis dei fiant ut tantum
liberis ſeruiatur immundiciā et lux
uriam nominauit· Item greg·

**Immoderatus vſus mulieꝝ ſalo=
monē ad ydolatriam traxit·**

Salomon quippe immoderato
vſu atqꝫ aſſiduitate mulierum ad ꝭ
vſqꝫ perductus eſt vt templum ydo
lis fabricaret·et qui prius templuꝫ
cōſtruxerat deo aſſiduitate libidi=
nis et pfidie ſubtractus ydolis tē=
pla ɔſtruere non timuit·

Itē ieronim⁹· **Liberoꝝ procre
atio in mrīmonio laudatur·meretri
cea volūtas etiā in vxore dānatur·**

Liberoꝝ ergo vt diximus in
matrimonio ɔceſſa ſunt opera
voluptates autem que de meretri=
cum amplexibus capiuntur i vxoē
ſunt damnate· Queritur autem
quare tales non dicātur filij vel quē
ſuoꝝ parentū ſequantur qui ex li=

fuit i libero ventre·ff·e·ti·et ſeruoꝝ·§·ingenui· vel dic verius dete
riorē id ē debiliorē·q: femineus ſexus debilior eſt quo ad honores·tñ
et circa inſignia ꝓles patrem ſequitur ut dixi·ſ·e·dicat·
n Deteriorē·ſ·xxvij·q·i·iudei·ɔtra·ſ·xv·q·vi·cū multe·cōtra·ſed
hoc in ceteris gñaliter·ſed fallit in illis duobꝫ caſibus
o Matrē·et quātū ad ɔdicōnem et quātū ad originē·ff·ad muni·
·l·et q̄ ipugnant
teſtamentuꝫ mrīs
ut·ff·d inoffi·teſ·
ſi ſuſpecta·§·i·

bero et ancilla naſcūtur· Iſidor⁹
ethimologiaꝝ li·ix·determinat·

**Qui ſunt liberi ⁊ quā conditionē pa
rentū ſequantur·**

Liberi dicti ſunt q̄ ex libero matrimonio ɔti
ſunt·Nā et filij ex libero et ex ācilla
ſeruilis ſunt ɔdicōnis·ſemp enim q̄
naſcitur deteriorem ptem ſumit·na
turales aūt filij dicūtur ingenuaꝝ
concubinaruꝫ filij quos ſola natura
genuit non honeſtas cōiugij·Hij ve
ro qui non ſunt de legitimo cōiugio
matrem potius q̄ patrem ſequntur

Questio· v·

Quod autem
pudicicia violenter eripi n̄
poſſit multorum auctorita
tibus probatur· Eſt enim virtus a
nimi que violentiam non ſentit cor=
pori namqꝫ vis infertur non animo
Vnde quamuis corpus violenter cō
rumpatur ſi pudicicia mentis ſerue
tur illeſa tamen caſtitas duplicat̄·
Sicut beata lucia fertur dixiſſe pa
ſchaſio·ſi inuitam me feceris viola=
ri caſtitas michi duplicabitur ad
coronam·non inquinatur corpus
niſi de conſenſu mentis·nam et ſi in
manu mea thura ponas et per ma=
nū meā ſacrificiū facias deus ꝭ attē
dit qui et deridet de ɔſenſibus enim
et volūtatib⁹ iudicat de⁹· Hinc
ābroſius ſcribit i li··v·d ꝟginibus

**Melior eſt virginitas mentis quaꝫ
carnis·**

Tolerabilius ē mente ꝟginē q̄ carne habē·vtrūqꝫ
bonū ſi liceat·ſi nō liceat ſaltem non
homini caſti ſꝫ deo ſim⁹·virgo ꝓſti
tui pt adulterari non pt·vbicunqꝫ
virgo dei ē templū dei eſt·nec lupa=
naria īfamāt caſtitateꝫ·ſꝫ caſtitas
etiā loci abolet infamiam· Idem

**Mente icorrupta non corrumpitur
caro·**

Reuera nō poteſt caro· corrūpi niſi mens fuerit ante
corrupta· Item auguſtinus de

Queſtio· v·

Quod aūt
hic in titu
latur·v·
queſtio·an ſcilicet
pudicicia per vio
lentiam auferā=
tur·et dic q̄ du=
plex eſt pudicicia
animi et corpis·
corporiſ pudicicia
que integritas di
citur bene amitti=
tur per violenti=
am de qua dicitur
ꝫ·e·ille·et xxvij·
·q·i·nuptiaꝝ·pu
dicicia aūt animi
cum virtus ſit nō
aufertur per vim·
q: animo non in=
fertur vis·ut ꝫ·e·
ita nꝫ·⁊ nota q̄ ꝭ
virtus ē eadem in
virginibꝫ et in cō
iugatis et viduis
ſꝫ in virginibꝫ ap
pellatur virgini=
tas·in cōiugatis
pudicicia·xxvij·
·q·i·nuptiaruꝫ·in
ɔtinētibꝫ caſtitas
q Infertur·ab/
ſoluta que non pt
animo inferri ſed
ɔdicōnal' pt ut·ſ·
·xxiij·q·vi·vides
vel dic non pt in=
ferri aio vis·verū
eſt nō ɔſentienti·
r Duplicat̄·ar·
violenter corrup
tam nō amittere
pmiū virginū ſed
recipe duplicatuꝫ
nō tñ quo ad au=
reolam ɔſequit̄
g̃ mai⁹ pmiū ſed
nō tale q: nō coro
natur nec fulgorē
ꝟginis habebit·

Tolerabilius·
·i·ſanctius·
t Si liceat·i·ſi
u Nō hoī pt·
in corpe·
x Sꝫ do·i mēte·
y Virgo ꝓſti
tui·i·corpe p vim
corrumpi·
z Adultāri ·q:
adulteriū tm dolo
committitur·ut xxxiiij·q·ij in lectum et·ff·de adulte·l·penul·
a Nec lupanaria·homo enī ſanctificat locum nō loc⁹ hominēꝫ·ve
·xl·di·nō loca·et·c·multi·tñ ex loco q̄n pſumitur ɔtra aliquem·ut x=
viij·q·ij·diffinimus·et etiā ꝓ aliquo ut lvi di··c·i·ipſe ergo loc⁹ p
ſe nō eſt infamis nec etiā dñs lupanaris ē infamis ut·ff·de pet' here·et
ancillarum·vitari tñ debet turpis locus·ut lxxxi·di in omnibus·et iu=
dex ipm vitare debet·ut·ff·de arbi·ſicut dies·§·ſi arbiter·
Reuera·caro·i·eius corrupcō ad reatū imputari nō debet vel ad

damnacōnem eternam vel corrupcōnis non debet reā affici · obest tñ
I quo ad aureolā · et quia nō ɔsecrabitur inter virgines · ut ꝫ · ille ·
Ta ne · si aūt polluet · p ɔsēsu · b ¶ Comitē · nā ꝗ hꝫ v ꝟtutez nā
c ¶ Consentire · si · xxxi · q · ij · lotharius non eīn ꝑtecti · habꝫ oēs ·
pauptatis et cetera · ff · de ritu · nup · palam · § non est ignoscendum ·
d ¶ In potestate · nā dicit lex qua cura vel diligētia ɔsequi possum⁹
ne q̄s nobis iniu-
ria dampnum det ·
ut · ff · commodati
ad eos · et · ff · d ad
ministra · rez ad
ciui · ptinē · l · ij · § si
eo · et dicit lex ꝙ
custodia paꝝ ꝓ
dest aduers⁹ vim ·
· ff · de act · empt ·
et ven · si ea res ·
e ¶ Putauērit · ar ·
nō ꝙ debꝫ q̄s dici
ꝯpetrasse ꝙ nolēs
fecit vel passus fu
it nec debent im-
putari q̄ p coacti-
onem absolutam
fūt · ar · s · di · l · p̄s-
biteros · xv · q · vi ·
· c · i · ar · ɔtra · xxxi ·
· q · ij · lotharius ·
f ¶ Sanctificari ·
in futuro cum sua
induetur stola ·
g ¶ Sanctitatez ·
et ita corpus hꝫ
sanctitatem et ita
virtutez · ꝫ ɔtra ꝫ ·
· e · d pudicicia · q̄
virtus in animo
tm̄ est · ꝫ ideo dici
tur corp⁹ habere
q̄ futurū ē habē
post resurrectōz ·
h ¶ Pergat · no-
ta ꝙ sola itineris
arrepcō facit ali-
quā corruptā sic
itineris arreptio
hētur ꝓ appella
tione · ex̄ d ap · me
minimus · sic qui
pgit de vna milic
tia ad aliā iure se
cūde militie cēse-
tur · ff · d bono · pos ·
ex testamēto mil
tis · l · i ·
i ¶ Sanctitate · ꝫ
tñ q̄ mēte corrup
ta est post penitē
tiā p̄t ordinari q̄
quo ad legem vir
go est · ꝫ · e · finge ·

k ¶ Propinquo ·
id ē amminiculo ·
l ¶ Adultera · vi-
det ꝙ aug̃ · male i
duxit ex⁹ lucrecie
nā in veritate se-
cundum canones
adulteriū cōmisit
siue directa siue i-
directa fuerit vo
luntas · licet scd̄m
legē nō omittat⁹
nisi dolo · vt · ff · de
adul · l · penul · sed
aug̃ · inducit ex-
emplum hoc q̄si
a minori · quasi di
ceret ex quo ea q̄

ciuitate dei libro · ij · Aliena libido ne
I Ta ne aliq̄s minem polluit
polluat aliena libido · metuit̄ ·
nō polluet si aliena erit · si aūt polluet
nō erit aliena · Sꝫ cum pudicicia sit
virtus animi comitēq̄ꝫ habeat for-
titudinē potius quelibꝫ mala tole-
rare q̄ꝫ malo cōsentire decernat · nul
lus autem magnanimus et pudicus
in ptāte habet quid de sua carne fi-
at sed tm̄ quod annuat mēte vel re-
nuat · quis tādē sana scꝫ mente puta
uerit se pdere pudiciciam si forte vi
appħensa vel oppssa carne sua exer-
ceatur et expleatur libido non sua ·
P Roposito ¶ Idē · ¶ De eodē ·
animi pmanēte p q̄ d etiā cor
p⁹ sanctificari meruit ipi corpi non
aufert scitatē violētia libidis alie-
ne q̄ꝫ seruat pseuerātia sue ɔtinētie ·
an vero si aliq̄ femina mēte corrup-
ta violatoq̄ꝫ ꝓposito qd deo voueāt
pergat viciāda ad suum deceptorez
adhuc eā pgentē scām vel corpore
dicimus ea sanctitate animi p quaꝫ
corpus sanctificatur amissa atq̄ꝫ de
structa absit ꝫ error · et hinc potius
āmoneamur ita amitti corpis san-
ctitatē etiā intacto corpe · ¶ Idem
L Vcretiā matronā nobilē vete
remq̄ꝫ romanā pudicicie ma-
gnis efferūt laudib⁹ hui⁹ corpe cū
violent⁹ tarquinij regis fili⁹ libidi
nose potit⁹ esset illa scel⁹ improbis
simi iuuenis marito collatino et ꝓ-
pinquo bruto viris clarissimis et fō
tissimis indicauit eosq̄ꝫ ad vindictā
ɔstrinxit · deinde fedi in se conmissi
sceleris egra atq̄ꝫ impatiens se pere
mit · quid dicimus · adultera hec an
casta dicenda est · quis i hac contro
uersia laborabit · egregie quidaꝫ ex
hoc et veraciter declamans ait · mi-
rabile dictu · duo fuerūt ⁊ adulteriū
vnus ɔmisit splendidissime atq̄ꝫ ve-
rissime intuens in duoꝝ corpoꝝ cō
mixtione vni⁹ inq̄natissimā cupidi-
tatē vni⁹ castissimā volūtatē · ⁊ ñ qd
ɔiūctiōe corpoꝝ sꝫ qd aioꝝ diūsita-
te ageret attēdēs duo inq̄t fuert v-
n⁹ adulteriū ɔmisit · ¶ Idem ·
N On fidelibus xp̄i tedio fit ve-
stra vita · et si ludibrio sit
hostibus castitas vestra habens ve-

ram magnāq̄ꝫ cōsolacōnē si fidā cō
tinentiā retinetis non cōsensisse pec
catis eoꝝ · ¶ Idē i libro p̄mo de du
ab⁹ aiab⁹ · ¶ Nō nisi volūtate pec-
cat̄ · ¶ Idē i libro p̄mo de arbitrio
D ¶ De eodem
E pudicicia quis dubitet qui
ea sit in animo cōstituta q̄ñ quidem
virtus est · Vnde a violento stupra-
tore nec ipā eripi p̄t · ¶ Item iero ·
sup ep̄lam ad romanos libro · i ·
N On p̄t fieri ut ñ ¶ De eodē ·
quis mechetur prius i corde ꝙ
mechari possit in corpe · ¶ Idē sup
F Inge si q̄s in aliq̄ lucā li · ij ·
psecucōe aliquā virginē ꝓsti
tutā ɔgnouērit apd euāgeliū q̄ vo-
lūtate nō peccauit virgo suscipit̄ · i
lege q̄si corrupta repudiat̄ ¶ Idē ·
in libro ebraicaꝝ questionum ·
C Orpus mulieris nō vis maculat
sꝫ voluntas · ¶ Itē aug̃ · in libro de
S Icut nemo sancta ꝯgitate
impudice vtit̄ corpore ñ spū p̄
us concepta nequicia · ita nemo pu-
diciciam seruat in corpe nisi spiritui
prius insita castitate · ¶ Idē victo-
A D dn̄m ingemis- riano ·
cētib⁹ omnino suis aderit q̄
suis adesse ɔsueuit · et aut nichil in
eaꝝ castissimis mēbris libidine ho-
stili ppetrare pmittit aut si pmittit
cum eaꝝ animus nulla consensionis
turpitudine ɔmaculatur · etiā carnē
suā defendūt a crimine et q̄cquid in
ea nec ɔmisit nec pmisit libido patiē
tis solius erit culpa facientis · omnis
q̄ꝫ illa violētia nō pro corrupcōnis
turpitudine sꝫ ꝓ passionis vulnere d
putabitur · tm̄ eñi valet in mente in
tegritas castitatis vt illa inuiolata
nec in corpore possit pudicicia viola
ri cuius menbra potuerunt superari
¶ Item isidorus in sinonomis li · ij ·
Caro non peccat si a contagione a-
N nima fuerit munda ·
On p̄t corpus corrumpi nisi
p̄us corruptus fuerit animus · mun
da nāq̄ꝫ a ɔtagione anima caro non
peccat · ¶ Itē aug̃ · honorato ep̄o ·
Nō eripitur pudicicia carnis si mē
M Agis timeam⁹ te seruetur ·
ne sensu interiore corrupto pe
reat castitas fidei quam ne femine

obicōnaliter fuit coacta excusat⁹ s̄m leges ab adulterio · multo ma-
gis ea que absolute fiūt s̄m canones · ɔipa nisi absolute fuerit cō-
m ¶ Vnus adulteriū cōmisit · imo et- acta · ar · s · e · ita ne · ꝫ ꝫ ideo di
cit q̄ nō tenet⁹ ꝫ casu ad penā legis · q̄ sine dolo adulterium non cō-
mittitur · ff · de adul · l · penul · alias potius debuit mori q̄ꝫ consitire ꝫ · e ·
· § cum ergo · vides g̃ ꝙ adulterium p̄t esse ex pte vni⁹ tm̄ · et similit̄
simonia p̄t eē ex
pte vnius tm̄ ⁊ ñ
alteri⁹ · sic i giezi
et naamā · ut · i · q ·
· i · q̄ studet · ⁊ · q · iij
quesitū · et similit̄
societas · ff · ꝓsoc ·
· l · et actōne · § di-
ximus · et sponsa-
lia · ex̄ de dsponsa ·
impube · de illis · ⁊
matrimonium · ut
ex̄ de eo qui duxit
in ma · quā polluit
p adulteriū · c · i · ⁊
· s · e · q · ij · aliq̄ñ ·
D E pudicicia ·
quis · collige
de modo ꝓbacōis
omnem virtutem
esse in animo ·
o ¶ Virtus · ē aūt
virtus habit⁹ mē
tis bñ ɔstitute ꝛc̄
ut de pe · di · ij · ille
rex · ob ꝫ etiā ꝟtu
tes anime velami
na dicunt̄ · de · pe ·
di · ij · c · sapiens ·
p ¶ Eripi p̄t · q̄d
si culpa sua i hāc
violentiā icidisset
puta denuntiauit
ei marit⁹ ut fuge
ret ne vi hostium
opprimeret⁹ · illa
aūt noluit · et sic
oppssa ē ꝙ dimit
ti possit a viro sic
vidr q̄ q̄cquid ex
culpa sua ꝛc̄ · xv ·
· q · i · si q̄s insanies
· l · di · studeat · p̄su
mit̄ eñi se rapine
obtulisse · xxiij · q ·
iiij · displicꝫ · ff · q
me · cā · si mulr · ar ·
ɔt̄ ex̄ · d spō · veni
ens · xxvij · q · ij · de
spōsata · ff · d reg ·
iuris · nullū crimē ·
xv · q · vi · c · i · nec i-
putādū ē ei ꝙ cre
dula nō fuit · ff · q
cū falso tutore · l ·
· ij · et · l · di · si q̄s p̄
postera · Idē et si
peccauerit cū cre
dēdo viro suo ñ tm̄
quantū adulteriū
meretur · xv · q · i ·
inebriauerūt · Io ·
quid iuris d ꝫ ple
ne in questōibꝫ
A notaui · b ·
D dn̄z · pmit
tit · sic ñ pmisit ab
imalech · s · ꝓx · q ·
nemo ·
r ¶ Defendūt · i · ñ
imputatur ad cri
mē corrupcō car-
N nis ·
On potest · ñ

peccat· nam tunc homo peccat cū mens p delectacōnem ſubiugatur· de pe·di·ij·inter hͣ ſciendū· et ē ar·otra xxij ·q·v·ſi quis coactus·ſed ibi de odicōnali hic de abſoluta coactione·

Sicut enim· caſus·ſola volūtatis forma monetat opus·

b ¶Volūtate·directa vel indirecta ne ſit otra ·s·l·di·ſi qs· volūtate·

c ¶Debilitati·ſenio vel ſectōne vel naturali frigiditate·hͣ dic lrā q: otinentia volunta ria eſt bona non neceſſaria

S I paulus· vas·i·electum ad pdicādum·et dici tur vas q: plenior fuit alijs·

d ¶Aculeoſ·i·mo tus pmos de qui bus timebat cade re in ſecundos· et q̄ ſurgūt in nobiſ et ſine nobis·

f ¶Aliā·ſenſuali tatē ſcꝫ ſiue cōcu piſcētiam que dr lex·q: ligat ꝛ tra hit ad pecm·vnd dic alibi·ago qd nolo·

g ¶In lege·i·in pecm quod ligat hominem·

h ¶In ſemet·i· ppriā fragilitatē conſiderans·

i ¶Tu te ar·q ñ licꝫ maiori nec mi nori·ut viij·q·i·ſi q·et xi·q·i·mag num·et qd negat maioribus multo potius minoribus ·C·d reuo·donac· is ſolū·in ſi·et qd maioribꝫ digmta tibus non eſt con ceſſuꝫ hͣ ſibi ñ au deāt vēdicare mi nores·ut·C·de de cur·l·ul·li·x·

k ¶Putas·ar·q paulus fuit vgo cū ſit opacō inter eū et cuſtochiū q virgo fuit·

l ¶Suſcitare·idē dicit lex q virgi nitas reſtitui non pt·C·de rap·vir in pri·§ nonne ex oculato pt reſtitu ere viſum q̄re q non virginitateꝫ· quidam ita intelli gūt id eſt q deus non pt facē quin fuerit corrupta· q: fcm non pt eſſe non factū·ut·ff·de cap·in bello·§·facte·ſed ſm hͣ iteꝫ eſſꝫ i ceco· ſꝫn· qd hͣ dr nō refert ad carnis corrupte reſtauracōeꝫ ſed ad virginalis palme retribucōnē·et dic nō pt·i·nō ogruit eius potētie ut aureola coronet corruptas·hͣ eñ eſſet otra iuſticiā et ideo illd nō pt eē ut ar· de pe·di·ij·§·caritas· ·lo·l·i·§·ij·nā ideo dixit ptor dolus malus q: ē

m ¶Male·ar·ff·de dol· bonus·

n ¶Oleū·i·piguedinē bonoꝝ operū·vel·i·pietatē·xl·v·di·diſciplina·

o ¶Deſcēde·verba ſūt pſaie pdicētis ad lrām futurā babiloniorū ca ptiuitatē p dariū et cirū regē medorū et pſarū·ꝛ exeqt ſm hͣ pphā ad lrām quaſdam miſerias quas paupcule mulieres ſolēt ſuſtinere·et vba impatiua reſoluenda ſūt in verba futuri tpis·deſcēde id ē deſcē des·ſede·i·ſedebis·qd ideo dixit ppha pter nimiā futurarū certitudi nem et ē ar·q vbū pñtis tpis ponitur p vbo futuri·ſic exſponit tra dit·id ē traditurus ē·ff·de pbli·l·i·et ē ar·ff·de v·ſig·vbis·ſic eōtrio verbū futuri p pñti·ut·s·di·xxi·in nouo·l·di· poderet· et exponitur

cōſtuprentur violenter in carne·q: violentia non violatur pudicicia ſi mente ſuatur·quoniam nec quis in carne violatur qñ volūtas pacien tis turpiter carne nō vtitur·ſed ſi ne conſenſione tollerat qd ali9 opat

¶Item iohes criſoſtimus ſup ma theum· Nec pecm nec iuſticia op ratur ſi ſine volūtate perficitur·

Sicut eñi peccatū opus ſine vo luntate non facit·ita et iuſti cia ex opere nō conſummatur niſi et voluntas affuerit· multi eñ corpore quidem caſtitati ſtudent· adulteri um quidem voluntate committunt cum dominus dicat· qui viderit mu lierem ad concupiſcendum eam iam mechatus eſt eam in corde ſuo ergo volūtas ſine opere peccat fre quenter· Illa ergo eſt glorioſa con tinentia quā tranſgredi non poteſt neceſſitas debilitati corporis ſed q complectitur voluntas ſancti ppoſi ti· ¶Iteꝫ ieronimus in epiſtola ad euſtochium· Virginitas carnis nō ſeruatur mēte corrupta·

Si paulus apoſtolus vas elec tionis et preparatus in euangelio xpi ob carnis aculeos et incentiua viciorum reprimit corpus ſuum et ſeruituti ſubicit ne alijs predicans ipe reprobus inueniatur·et tamen vidit aliam legeꝫ in ſuis menbris re pugnanteꝫ legi mētis ſue et capti uantem ſe in lege peccati ſi poſt nu ditatem ieiunia fames carceres fla gella ſupplicia in ſemet reuerſus ex clamat·infelix ego homo quis me li berabit de corpore mortis huius·tu te p utas ſecurū eē debē·queſo caue

a iero·hͣ lrā moraliter circa ſidelē animā que puaricata ē p pecm·et hͣ duobꝫ modis·vel inuitādo ad penitentiā et tūc ppe tenentur verba deſcēde ·i· humiliare p pñiam· et ſede in terra·i·in cinere et cilicō·

p ¶Virgo·i·ſterilis· vel vgo prius·filia babilonis·i·filia ofuſionis·q: mens tota facta ofuſa ē de pe·di·i·§·hͣ idem·v·itē ut xps ait·

q ¶Caldeorū·caldei grece feroces intelligūt valde eñ feroces ſūt qui pprias volun tates ſequētes nō moribꝫ ſuiſ poere ſciūt· et eſt calda regio babilonia ci uitas eſt i ea ſita·

ne qñ dicat ꝛ de te deus virgo iſra hel cecidit et non eſt qui ſuſcitet eā· Audacter dicam cum omnia poſſit deus·ſuſcitare virginem non poteſt poſt ruinam ·valet quidem liberare de pena ſed non valet coronare cor ruptam ·timeamus illam pphetiaꝫ ne in nobis etiam cōpleatur·et vir gines bone deficient· obſerua quid dicat·et virgines bone quia ſunt et virgines male·qui viderit iquit mu lierem ad concupiſcendum eam iaꝫ mechatus eſt eam in corde ſuo·pe rit ergo etiam mente virginitas· iſte ſunt virgines male virgines cā ne non ſpiritu· virgines ſtulte que oleum non habentes excluduntur a ſponſo· ſi autem et ille que virgines ſunt ob alias tamen culpas virgini tate corporum non ſaluantur·quid fiet illis que proſtituerunt menbra criſti et mutauerunt templum ſan cti ſpiritus in lupanar· Ilico audi ꝛ pphetam dicentem· deſcende ſede in terra virgo babilonis filia ſede in terra·non eſt filie caldeorum tron9 non vocaberis vltra mollis et deli cata·accipe molam ꝛ mole farinam diſcooperi velamen tuum· denuda crura tua tranſi flumina·reuelabi tur ignominia tua ·apparebunt op probria tua et hoc poſt thalamum filij dei poſt oſcula fratruelis et ſpō ſi· Illa de qua quondam ſermo pro phеticus concinebat · aſtitit regi na a dextris tuis in veſtitu deau rato circumdata varietate nudabi tur et poſteriora dorſi eius ponen tur ante faciem eius· ſedebit ad a quas ſolitudinis et poſito vaſe·

r ¶Tronus ·id ē dignitas regalis auferetur ei·

s ¶Delicata id ē āmodo non viues in delicijs·

t ¶Mole farinaꝫ diſcoopi· p pau ptate·vl' alias tro nus id ē remune racō eterne vite·

v ¶Nō vocaberiſ mollis et delicata quo ad virtutes ſupple et niſi pe nitueris·

x ¶Accipe molā· timoris p otricōꝫ

y ¶Mole farinā· ·i· examina pcca tua et malas co gitacōeſ diſcoopi ·i·oftē pcca tua·

z ¶Denuda·per cōfeſſionem·

a ¶Trāſi flumi na·i·dſere caduca ꝛ fluētia ſupple q niſi hͣ feceris re uelabitur·ꝛc·

b ¶Obprobria·i die iudicij·de pe· di·i·§·ñ ita·expo nitur etiā miſtice hͣ lrā ita q impro peret viciuꝫ fideli anime·ꝛ tūc reſol uūtur verba in p teritū tps·deſcēde id eſt dſcēdiſti ab altitudine virtutū ad vicia· ſede in terra·i· ſediſti tre nis infecta virgo ut prius·non ē filie caldeorū id eſt nō mutat·accipe mo lam·id ē accepiſti mūdanorū rerū cu/ cuitum· mole·i· moluiſti·id ē diſſi paſti cogitacōes tuas eas effectui mācipando ·diſco operi·i·diſcoopuiſti ipocriſim tuam·mō eñ apparet qualis prius exti teris·diſcooperuiſti te virtutibꝫ·nam virtutes velamina ſunt anime de pe·di·ij·ſapiēs·denuda crura tua·id eſt p ofeſſionē denudaſti actio nes tuas·tranſi flumina·id eſt tranſiſti p tpalia eis iherendo·ꝛ idcirco reuelabitur·ꝛc·

c ¶Hoc poſt thalamū·hec lrā vult q pcedens· moraliter intelligatur ·et eſt ſenſus·id eſt poſtqꝫ receſſiſti a ſpōſo tuo fratruele id eſt xpo·xpus enim ꝛ eccleſia ſūt fratrueles q: de iacob criſtus·de eſau eccleſia·id ē de gentibꝫ pceſſit·et hec ſūt vba ieronimi

d ¶Regina·id eſt quelibet virgo vel ſancta eccleſia·

e ¶Deaurato·caritate et caſtitate·de pe·di·ij·principium·

f ¶Nudabit·veſte vtutū vl' bonoꝝ operū· ¶Et poſteriora ·i·pcca que habuit qſi poſt dorſum relicta cū an̄ ſe ea debuit hrē·

h ¶Ponētur·in futuro ſeculo· i ¶Ad aquas·inter hereticos·

k ¶Et poſito·id ē depoſito· l ¶Vaſe·ſcꝫ cordis·

m ¶Diuaricabit·id ē diuidet et omitet varios effectus·

a ¶ Tranſeunti·i·demonibꝰ·vel·i·omibꝰ opa ſua · quia ibi oīa omnibꝰ apta erunt·
b ¶ Tranſeunti·trāſiens dr̄ diabolus qꝛ dicūt· anime ipi diabolo incuruare ut trāſeamus ſup te exinanite vſqꝫ ad fūdamētum in ea·de pe·di·iij·in ſalicibus·
c ¶ Quā ad altiora·ar·ꝙ melius ē nō incipe ꝙ̄ ab incepto deſiſtere melius eſt enim nō vouere quam a voto cadere·xij·q·i·certe·xxvij·q·i·nuptiarum·

criminibꝰ·ut xxxiij·q·i·ſi ꝓpterea·ſed ſecūdum leges ſolo animo non omittitur furtum·ut·ff·de acquir̄·poſ· poſſidere ·§·ſi rem · nec adulterium·ff·de adul·l·penul· p ¶ Diſtinguitur·p oceptum·
I lle·incōtaminatis·ſcilicet mente et corpore·
r ¶ Cōparare·ex toto ut velint ꝯſecrari inter virgines· ar·di·xxvi·acutius·s·e·q·c·finge·vel ut aureolam habeant·licet ſit ar·ꝯtra·C·de nuptijs impal·v·nam omnis·

d ¶ Ciuitas·id ē anima que agit bene· de·pe·di·iiij in domo·
e ¶ Demones·id eſt praue cogitacōnes·
f ¶ Sireneſ·i·delectacōnes · que emergebant·
g Ericij · erores vl' eē ſollicitudieſ humane q̄ pūgūt hominem·
N Ec ſolo ·impudicos·hoc perpenditur ſi fūt vagi ut·s·di ·xxiij· hijs igitur·et vnde illud · auerte oculos tuo· ⁊c·
h ¶ Tacente·ar· ꝙ opibꝰ loquimi ſicut et verbis · ·ut·xliij·di·ſit rector·et·xi·q·iij·ex iſtimant· extra de ap·dilecti·extra d' ſpon·cum apud · ſic·ff del'·iij·nutu etiam·
Q Vi viderit· ad ꝯcupiſcendū· hoc ſcꝫ animo et dat operaꝫ quam poteſt·
i ¶ Iam mechatus eſt eam · hoc verum eſt in coniugata·nā cum ſoluta nō omittit᷑· ſed nunquid imponemus iſti tantam penitentiam? ac ſi factū inueniſſet· ſic·ſꝫ nō tā grauē
m ¶ Adulteriū·i·fornicacō·
n ¶ Vel ordine· nota ſm varietatem loci vel ordis aliquem plus minus ꝑe peccaē·ar·di·xi·homo xpianus · xxiij ·q·viij· occidit·s· xvij·q·iiij· quiſquis ·ff· de penis· aut fcā·§·locus·xxv·q·i· nulli phas ·s· ·xxxi·q·i· de hijs qui frequēter vxores·de peni·di·i· aut facta·
o ¶ Studioſa·nō vidꝛ hoc verum ꝙ tm̄ peccet clericus ſtudioſa ꝯcupiſcentia quātum laicus ipſo facto·videtur enim ꝙ magis peccet clericus ſtudioſa ꝯcupiſcētia·nā tm̄ peccat quilibꝫ ſtudioſa volūtate omittēdi adulteriū quātū ipo facto·ꝭ·de·pe·di·i·ſi cui· et ita vel equaliter peccant vel clericus magis ꝓpter gradum altiorem quam laicus·qd̓ ergo hic dicitur referas ad eccleſie ꝯ ꝓpinionē n̄ ad viri eſſentiā·ſicut ergo ſm canones omittit᷑ adulteriū ſolo animo ſimiliter piurium·ut·xxij·q·v·qui piurare·item in furto et in alijs·

diuaricabit pedes ſuos omni tranſeunti et vſqꝫ ad verticem polluetur rectius enī fuerat hominem ſubiſſe ꝯiugiū et ambulaſſe p plana quā ad altiora tēdentem in ꝓfunduꝫ iferni cadere·non fiat obſecro ciuitas meretrix filia ſyon ne pꝰ trinitatis hoſpiciū ibi demones ſaltēt ⁊ ſirenes nidificēt et ericij· ¶ Itē aug· de xpiana fide· Corpe itacto nōnūꝙ̄ vgi nitas amittit·

N Ec ſolo affectu et tactu ſed aſpectu ꝗꝫ appetitur et appetit concupiſcentia feminaꝝ · nec dicatis vos animos habere pudicos ſi habeatis oculos impudicos· quia impudicus oculꝰ ipudici cordis eſt nūtius·et cū ſe ſibi inuicem etiā tacēte lingua conſpectu mutuo corda nūtiāt ipudica et ſm ꝯcupiſcētiā carnis alterutro delectant᷑ ardore·etiā intactis ab imunda violatione corpibus fugit caſtitas ipa d' moribꝰ· ¶ Itē aug· Adulteriuꝫ ꝑpetrat᷑ cum nupta vel cum innupta turpiter ꝯcupiſcitur·

Q Vi viderit mulierē ad cōcupiſcendū eam iam mechatus eſt eaꝫ in corde ſuo·qꝛ enī greco vocabulo adulter mechus dr̄ cum nō aliena ꝯiūx ſꝫ mulier videri ꝓhibetur·apte veritas oſtendit qꝛ etiā ſolo viſu cū turpiter vel innupta ꝯcupiſcitur adulterium ꝑpetrat᷑· qd̓ tm̄ plerūqꝫ ex loco et tpe vel ex ordine ꝯcupiſcentiū diſcernit᷑· qꝛ ſicut hūc in ſacro ordine ſtudioſa ꝯcupiſcentia ſic illum adulterij inq̄nat culpa· in pſonis tm̄ nō diſſimilibꝰ idem luxurie diſtinguitur reatus· ¶ Quamuis aūt violenter oppſſe pudiciciaꝫ nō amiſerint in cōtaminatis tm̄ ſe n̄ audeant exequare virginibus·

¶ Vnde leo papa· Que opprimūtur incontaminatis vginibꝰ ſe cōparare nō audeant

I lle aūt famule dei que integritatem pudoris oppſſione barbarica pdiderunt laudabiliores erunt i humilitate ac verecundia ſi ſe incōtaminatis nō audeāt ꝯpare virginibus · ꝙ̄uis enī omne pccm ex voluntate naſcatur et potuerit corrupcōne carnis mēs inuita nō pollui· minus tm̄ hoc illis oberit ſi qd̓ potuerunt aīo non amittē ſe doleant vel corpe pdidiſſe ¶ Cū ergo hꝫ que violentiaꝫ paſſa ē pudiciciā amiſiſſe probari nō pt̄· nullo modo ꝯuincitur fornicationis vel adulterij crimē incurriſſe·ut enī ait aug·in libro de bono ꝯiugali·adulteriū ꝯmittitur cū vel ꝓprie libidinis inſtinctu vel aliene cōſenſu cū altero vel altera ꝯtra pactū ꝯiugale ꝯcūbitur· atqꝫ ita frāgitur fides q̄ in rebꝰ corporeis et abiectis magnum animi bonū eſt·et ideo ei ſalutē ꝗꝫ corpalē q̄ etiā vita iſta ꝯtinet᷑ et certū ē debere poſtponi· ¶ Item iſidorus ſup exodū· Mechat᷑ qui alicui ꝑter matrimonij fedus miſcetur

N On mechaberis id ē nec q̄ſꝙ̄ preter matrimonij federa alijs feminis admiſceatur ad explendam libidinem·nā adulteriuꝫ facit q̄ pt̄ ſuā ad alterā accedit· ¶ Iteꝫ aug·de adulterinis ꝯiugijs·

Qui vxorē ſuā viuēte aliā ꝯgnoſcit adultīū ꝯmittit·

P Vto xpianū neminē reluctari adulterium eſſe qui vel diu languēte vel diu abſente vel ꝯtinēter viuere cupiēte relicta vxore ſua alteri ꝯmixtus ē femine· ¶ Cum ergo nichil horꝫ in iſta dephendatur fuiſſe · qꝛ nec ꝓpe libidinis inſtinctu nec aliene cōſenſu nec viro ſuo languēte vel abſente vel ꝯtinēter viuē cupiēte adheſit alij·ſed violēter aliena libidine oppreſſa vim pertulit· apparet ꝙ nec adultera nec fornicaria dici poteſt Vnde nec aliqua occaſione valet dimitti · cum enim iudei quererent

s ¶ Doleant · qꝛ forte peccatū pecedēs hꝫ eis accidit alias quare dolebunt cū nō peccauerunt·
t ¶ Vel corpore· ſed peccatum originale quod eſt i eis ꝓpter qd̓ pn̄t corrumpi·
u ¶ Inſtinctu·ut cū a ꝓpetit et inſtigat aliquē ad coitum·
x ¶ Vel aliene·ut cū appetit et ꝯſētit aliene libidini·
y ¶ Fides· ꝯiugalis·ꝙ̄ alter ꝯiugū alteri debꝫ ſuare ſcꝫ ne cū altero vl' cū altera coeat
z ¶ Et abiectiſ·i· in quantumcunqꝫ vilibꝰ valet fides cōiugalis·
a ¶ Corpaleꝫ·ar· ꝓ leproſis· et extra d' ꝯiug·lepro· quoniā·qꝛ potius piculum corporis ꝙ̄ anime incurrēdum eſt cū alterū vitari non poteſt ar·xi·q·iij·nō ſolū·xxij·q·v·c·i·
N On mechaberis·explēdam·nec etiā ob aliam cām·
c ¶ Qui pt̄' ſuā· et ita ille tātum ꝯmittit adulteriuꝫ qui habet vxoreꝫ vel que eſt ꝯiugata·qn̄qꝫ tm̄ large ſumit᷑ adulteriū ·s·q·iiij·nemo·
P Vto languē te·ꝭ·e·q·vij· qd̓ ꝓpoſuiſti · cōtra · ſolucō ·illud falſarijs dictū illd̓ autēticū eſſe vidꝛ vel illud deſponſata tantū illud d' cognita· vel illud reprobatū hꝫ diuina auctoritate firmatum·vel veriꝰ dic quod illud de arta loquitur·
e ¶ Abſente·xxxiiij·q·i·cū p belli cam·ꝯtra·ſꝫ ibi de illo qui neſcitur viuere·hic de illo qui certe ſcitur viuere·
H Orrendus·ſemel·ar·ꝙ ſufficit ſemel ꝯſentire ut·s·di·iiij·i iſtis et·viij·q·ij·dilectiſſimi·et ar·ff·de mu·et ho·ut gradatim·§·i·ar·cōtra·s·xij·q·i·certe·ar·cōtra·C·de repu·her̄·l·vl·C·de nō nu·pecu·generaliter·ff·de nego·ge·pompōius·ar·s·iij·q·iij·offeratur·s·di·lxxij·
g ¶ Putat·ar·ff·ad·l·acquiliam·ꝓinde·ar·ff·de edil'· placuit· edict·cum eiuſdem·et·l·plerumqꝫ
h ¶ Mutas·pronia eſt·

a ¶ Riualem·riuales ꝓprie dicūtur qui ꝑ eundē riuū aquam ducūt· ut·ff·de aqua·co·et eſti·l·i·ſil'r hij exquiſita ſilitudine riuales dicūt² qui cū eadē muliere hn̄t ꝯſuetudinē cū q̄ accedūt q̄ſi ad eūdem riuū· b ¶ Incognita·an ſit iuſta vel non·id ē nō ꝓbata cauſa

S I vxorē·horribile·ar· ꝓ leproſis ꝙ nō debent dimitti·ut ex̄ d. ꝯiug·lepro·c·ij·vn̄ et·b·dic̄ ꝙ eū ſequi mulier debet·ꝓ·b·ē ar·xiij·q· ·ij· vnaqueqꝫ ·et ex̄·e·qm̄·qd̄ autē dr·ex̄·e·c·i·ꝙ non cogitur ſequi pt̄ itelligi in eo caſu qn̄ reliquus ſ; nō petit·nā ſi peteret bn̄ teneret ſequi· ut·ex̄·e·c·qm̄·vl' dic ꝙ illd̄ nō tenꝫ qd̄ ibi dr̄ q: ē ꝯt̄ ꝑceptū dn̄i·ſ; po= ne ꝙ vir vult reti nere apd̄ ſe vxorē leproſam nunq̄d pt̄· vidr̄ ꝙ ſic·q: vxor tenet virum ſequi ſ; nō ecōuer ſo ut xiij·q·ij·vna queqꝫ·econtra vi/ detur ꝙ vicinia n̄ tenetur pati il= laꝫ eſſe inter eos q: de iure debꝫ re moueri ab alijs ut ·s·di·vi·teſtamē tum· et xxxiij· ·q·ij·ſ; ipm·⁊ ex̄ de ec·edifi·c·ij·et etiā de ꝯſuetudīe ut ex̄·e·qm̄·ego credo ꝙ alter re liquū debeat tali= ter ſequi ut qn̄qꝫ veniat·ad ipm·et quāāto ſoluit de= bitū recedat·ſed ſponſa de futuro etiaꝫ ꝓpter alias deformitates non tenetur ſequi ſpō ſum·ut ex̄ de iur̄· iur̄·quēadmodū·

P Recepit·re dundat·naꝫ vbi par racō par debet eſſe iudiciū· ·ff·ad·l·acq̄li·l· illd̄·ꝫ·q·ꝓx·nl· b ¶ eadē ·i·eiuſ= dem gn̄is·nam in veritate due ſunt ſuitutes·ut ex̄ de ꝯuer·ꝯiu·quidā· c ¶ pari·ar·d̄ q̄ bus par racō at= tēditur ſimile de= bet eſſe iudicium f ¶ Condicōne· quo ad debitum reddenduꝫ et fidē ſuanda nō autem in alijs vt potes ponē per exempla ·ff·de hijs q̄ no· infa·vxores·xxx= iij·q·v·manife= ſtū et·c·noluit·et ·c·ſ; ymago·xxx/ iij·q·i·ſi q̄s acce= perit·nam in uoto abſtinentie vir ē maior ſil'r in accu ſacōne ſm leges·

a xp̄o vtꝝ liceret homini vxorē ſu= am dimittere quacūqꝫ ex cauſa·re= ſpondit eis·nunquid legiſtis quia q̄ fecit eos ab initio maſculum et fe= minam creauit eos·quos ergo de= us ꝯiunxit homo nō ſepet·deinde ſer monē ſuū ita ꝯcluſit dicens·neminē poſſe dimittere vxorē ſuaꝫ excepta cauſa fornicacōnis·Hinc apl's ait ī epl'a ad corinthios·hijs qui matri monio ꝯiūcti ſunt ꝑcipio nō ego ſ; dn̄s vxorē a viro nō diſcedere·Vnd̄ datur intelligi ꝙ qualeſcunqꝫ fue= rint vir et vxor ex quo ꝯiugali af= fectu ſibi adheſerint vlterius abin= uicem diſcedere nō valēt· ¶ Vnde ambroſius in exameron·ti·diei·iiij· ſcribit **Qualiſcūqꝫ ſit vir ex quo ſemel placuit nō eſt dimittendus·**

H Orrendus et incultus eſt vir qui ſemel placuit·nūquid vir alius eligendus ē ꝯparē ſuū equus diligit ⁊ ſi mutetur alius trahere iu gum neſcit cōpar alterius et ſe non totū putat·tu ꝯiugalē tuū repudi= as et ſepe putas mutandū et mutas et ſi vno defecerit die ſupduc riua= lem et ſtatim incognita cauſa q̄i co gnitā pudoris exequeris iniuriam· ¶ Itē aug· **Similiter de vxore intelligat̄**

S I vxorē q̄s habeat ſterilē ſiue corpe deformē ſi= ue debilē mēbris vel cecā vel claudā vel ſurdā·vel ſi q̄d aliud ſiue morb̄ ſiue laboribus doloribuſqꝫ confectaꝫ et quicquid excepta fornicacōnis cā cogitari pt̄ vehementer horribi= le ꝓ ſocietate fideqꝫ ſuſtineat· ¶ Iteꝫ ieronimus ad occeanum de morte fabiole· **Nō licet vxorem di mittere viro n̄ fornicacōis cauſa·**

P Recepit dn̄s vxorē nō debere dimitti excepta cā fornicacō nis·et ſi dimiſſa fuerit manē innup= tam·quicq̄d viris ꝑcipitur hoc con= ſequenter redūdat ad feminas·ne= qꝫ em̄ adultera vxor dimittenda ē et vir mech⁹ retinēdus ē· Itē apd̄ nos qd̄ n̄ licꝫ feminis eque nō licet vi ris·et eadē ſuitus pari ꝯdicōe cēſet ¶ Item ex concilio tolet·xij· **Cōmuniōe priuet̄ q̄ extra fornica= cōis cām vxorē ſuā dimittit·**

P Receptum dn̄i eſt vt excepta cauſa fornicacōis vxor a viro dimit ti non debeat·et ideo quicunqꝫ extra culpā criminis ſupdicti vxorē ſuaꝫ quacūqꝫ occaſione reliq̄rit·q: quoſ deus ꝯiūxit homo ſepare diſpoſuit· tamdiu ab eccl'iaſtica ꝯmūione pri= uatus et a cetu omniū xp̄ianoꝝ ma neat alienus q̄ꝙdiu ſocietatē relicte cōiugis āplectatur ſinceriter et fo= ueat· Itaqꝫ iaꝫ admoniti a ſacerdo te ſemel et bis et ter vt corrigant̄ ad ſue ꝯiugis noluerint redire con= ſortiū ipi ſe ſuis meritis ⁊ a palatine dignitatis offitio ſepabunt ·et inſu per generoſe dignitatis teſtimoniū quādiu ī culpa fuerint amiſſuri ſunt quia carnē ſuam diſcidij iugulo tra diderūt· ¶ Itē nicola⁹ papa ad cō ſulta bulgaroꝝ· ¶ De eodem·

Q Vicquid mulier ꝯtra te cogi tauerit vel ſi te accuſauerit nō ē excepta cā fornicacōnis reiciēda vel odio ꝓſus hn̄da· ¶ Sed querit̄ cū ſit par vtriuſqꝫ cōdicō cur ꝯmu= nicantes viri cū adulteris vxorib⁹ nō ꝯueniāt ·cū ecōtra vxores in cō ſortio adulteroꝝ viroꝝ manē vide ant· ¶ De hijs ita ſcribit innocēci us papa **In vtroqꝫ ſexu rōne pari**

X p̄iana religio **adultīuꝫ punit̄** adulteriū in vtroqꝫ ſexu pari racōne ꝯdēnat·ſ; viros ſuos mulie= res non facile d̄ adulterio accuſant et non habent latentia pcc̄a vindi= ctam·viri aūt liberius vxores adul= teras apud ſacerdotes deferre con ſueuerunt·et ideo mulieribus ꝓdito crimine eaꝝ ꝯmūio denegatur viro rū aūt latente commiſſio non facile quiſq̄ꝙ ex ſuſpitionib⁹ abſtinet qui vtiqꝫ ſbmouebitur ſi eius flagiciuꝫ detegatur·cū enim par cā ſit inter= dum ꝓbacōne ceſſante vindicte ra tio ꝯquieſcit· ¶ Ecce ꝙ iſta dimit= ti nō valet cū a fornicacōe innocēs inueniatur· **Q VI**

S Ed ponatur ꝙ ipſa ſit adul tera·queritur ſi adulter poſſit dimittere eam cauſa fōnicati onis·Non enim videtur ꝙ pari cri= mine infectus alium de eodem puni= re poſſit·vnde cum iudei adulteram accuſarent equitatis ſententiam a domino acceperunt·quicunque

ſ; ſm canones non ab imparia iudicātur·ut ·s·e·q·i·ſi q̄s·i·et vir pt̄ ſtatim ꝯtrahē poſt mortē vxoris·ſ; mulier nō pt̄ ſtatim poſt mortem viri ſm leges·C·de ſecū·nup·l·i· =ſi aliquis ꝯtēnit excōicacōꝫ ꝙ iu

P Receptū·dignitatis·ar·ꝙ= dex ſecularis vel dn̄s illius pt̄ euꝫ ꝑuare feudo ſuo·Itē·ar·ꝙ ſi vn⁹ eps ꝓpter excōicacōeꝫ alicui⁹ aufert ꝑbendā·ſil'r et alius pt̄ ei auferre id ꝙ ab ipo habꝫ·ut vij·q· ·i·ſi q̄s preſbr̄ ·et ·xi·q·iij·ſi quis a ꝓprio·Itē ar·ꝙ quicq̄d plat⁹ vel alius facit tpe ex cōmūicacōnis qd̄ nō valꝫ·ut·vij·q· ·i·fact⁹·⁊ xxv·q· ·i·ꝯē·⁊ d̄ ꝯ·di·i·ſ; g̊·xij·q·ij·aliena= cōnes Itē ē ſ; ar· ꝙ poſtq̄ꝙ q̄s peni= tuit de crimine ꝙ poſſit recipi in te ſtem licet manife ſtū fuerit eius cri mē qd̄ verū ē ī ci= uili ſecus in crimi nali·ut ·vi·q·i·q̄ crimē·⁊·c·illi q̄·⁊ ·iiij·q·i·c·i·⁊·iij· q·iiij·beat⁹·h·tn̄ ſbaudit ſ; maxie Io·ſ; hodie exp̄ſ= ſum eſt·ex̄ d̄ teſti· teſtimonium·b· h ¶ Quādiu·s· vi·q·i·illi·

Q Vicq̄d cogi tauerit ·ar·ꝯt̄·ex̄ de diuor·c·i·C·d̄ repudi·l·i·ſ; illud non tenet· k ¶ Cōmūicātes· ·i·ſil'r adulteriū ꝑ petrātes ſic̄ ⁊ mu= lieres·· l ¶ Nō ꝯueniāt· ut poſſint accuſari d̄ adul·ſic̄ vxoreſ

X p̄iana·ſacer dotes·adul teros tm̄ ab eccl'ia iudicātos ·xxxiij· q·ij·ſeculares·ꝫ·x xxv·q·vi·inl'toꝝ· m ¶ Detegat²·ſ; manifeſte habes ꝙ vxor pt̄ accuſa re virū de adulte rio licꝫ ſecus vide aē ſm legeꝫ·de ſ; no·g·e·q·i·§·hoc in mulierib⁹· n ¶ Vindicte·q̄ſi diceret non d̄ficit ius ſ; ꝓbacō·ut ·ff·de teſta·tu· duo ſūt tierj· p ¶ Conquieſcit· quo ad ecc'iam·ec cleſia·n·n̄ iudicat de occl'tiſ·xxxij·di· erubeſcant·potius eīn opionē ſequit̄ q̄ꝙ veritatē·ar·iij· ·q·vij·§·tria·

Queſtio ·vi·

S Ed ponat̄·ſ; queſtio nichil ha= bet queſtionis qui alter alteram poſ ſit repellere per

excepcõnem ut .ꝗ.e.c.i.extra de diuor.ſignificaſti. denunciare tamen pͦt vir adulter crimē vxoris adultere.et maxime ſm opinionē.h.aliē enim non poſſet ei ↄſuli cū accuſare nō poſſit.qđ nō ↄcedo ꝙ aliquis criminoſus poſſit denuntiare crimē alterius niſi penituerit de crimine Sunt autem ſeptem caſus in quibꝰ maritus repellitur ab accuſacõne adulterij.vnus eſt ſi ipe etiam fuerit fornicatꝰ.ut h.c.i.ſecūdꝰ ſi vxō vi fuerit oppſſa.ut.s.e.q.v.ita ne tercius ſi credebat maritum mortuū.ut xxxiiij.q.ij.cum per bellicā.quartus ſi alē ſub ſpecie mariti ↄgnouit eam.ut xxxiiij.q.ij.in lectum.q̄ntus ſi dedit ei occaſionem fornicandi.ut ex̄ de eo q̄ ↄgno.cōſang.vx.ſue.diſcrecõnē.ſextus ſi maritus poſt adulteriū tolerauit eā.ar.s.e.q.i.ſi q̄s vxorē.et.c.ſicut.ff.ſolut.ma.cū mulier.ſeptimus eſt ſi ē adulterata an̄ baptiſmū.ut extra de diuor.gaudemus.

a ¶In illā.nā ſi aliqđ pccm̄ habebat mortale erat quia cerimonialia delebat venialia.tm̄.de.pe.di.vi.c.i.ff.de dolo ſi duo.

NIchil iniquius.i.iniquum eſt yparbolice loq̄tur.

c ¶Cõuincit̄.ſ q̄liter pͦt maritus ↄuinci de adulterio q̄ pͦmo cepit vxorē ſuā accuſare đ adulterio.nā accuſatori nunq̄ pͦt par vel minus crimen obici.ut.iij.q.vi.neg.āda g̃ ſimplex adulterium nō pͦt obicere viro niſi velit obicere ei adulterium inceſtuoſum vel adulteriū cū aliqua cõiugata.Rn̄.ſi directe vnꝰ vult agē ↄtra reliquū tūc pferendꝰ eſt pͦmus accuſator vel actor.ſi autem vxor vult agere i modū excepcõnis pͦus auditur.et ꝓbata excepcõne repellit maritum.ut ex̄ de or.ↄgni.cū dilectus.ſ adhuc obicitur ex quo vir ꝓpriam iniuriā ꝓſequitur nō pͦt eū mulier repellere p aliq̄ excepcõnē vt.iiij.q.vi.omībꝰ.nā ibi đr ꝙ in cā ſua quilibꝫ infamis admittitur.ſ dicimus h̄ ſpeciale eſſe in adulterio et lenocinio.h̄ enī excepcō adulterij vel lenocinij repellit agentem.ut ex̄ de diuorc̄.ſignificaſti.ꝛ ex̄ de eo qui ↄgno.cōſang.vx.ſue.diſcrecõnē.ff.ſolu.ma.cū.mulier.ij.C.de adul.q̄n alexandrum.ſ huic ↄtradicit lex.ff.de adul.l.ij.§.ſi publico.vbi đr ꝙ excepcō lenocinij vel adulterij nō repellit maritū.ad hoc ſolet dici ꝙ illa lex loquitur q̄n poſt litem ↄteſtatā obicit̄ lenocinij crimen vel adulterij.et dicūt quidā ſpāle in adulterio quod poſt lit.ↄt.nulla replicacō vel excepcō admittat̄.et ad ſolucõnē ſuam ↄfirmandā inducūt iſtđ.ff.de adulte.ſi maritus.§.pſcriptiones.nā ibi dicit̄ ꝙ poſtq̄ nomen accuſati fuit receptum inter reos nulle preſcripcõnes admittūtur.h.tn̄ dicit ꝙ ſi ante lit.ↄteſt.non credebat adulterium accuſatorē ↄmiſiſſe et poſtea ſciuit bn̄ pͦt excipe ↄtra eū.ſ tn̄ huic pdictꝰ.§.ſi publico.ↄtradicit.nā ibi đr ꝙ excepcō pꝰ lit.ↄt.fuit admiſſa.ſed intellige ꝙ admiſſa fuit de facto.

b ¶Purgatus.i.immunis.nō enī ſufficit ꝙ ſit purgatus.nā licꝫ vxor peniteat de adulterio ſi tn̄ virū adulterū velit accuſare repellit̄ excepcõne.nā cū pꝰ penitētiā vir poſſꝫ eā accuſaē multo fortius excepcõe repellē.ar.ꝗ.pxi.cā.q.ij.āmonē ar.ff.đ re.iur.iuitꝰ.§.credamus.ſed quid ſentis ſi vir eam ſibi recõciliauit et poſt vir adulteratur.ſi enī eū vxō velit accuſaē poterit eā repellē excepcõne adultij qđ vxor ↄmiſit et ipe remiſit recõciliādo eā ꝛ etiā deus cū iā ipa penituit Rn̄.ſic q̄r q̄dā poſſumꝰ ↄſeq̄ excipiēdo que nō poſſumꝰ cõſequi agēdo.q̄r q̄ crimē intēdit vitendū ē ſi ipe pꝰ fuēit criminoſꝰ.ut.vi.q.i.q̄ crimen.ar.ↄtra.xxij.q.iiij.ſi illic.ego dico ꝙ viro n̄ ↄpetit exceptio cū iā ſit ab eo remiſſa.ut.ff.de edil.edic.querit.§.ſi venditur.

SI dicturi.h̄ q̄tuor capl̄a loquūtur de eadē materia.

f ¶Intactā.iniquū enī eſt ut pudiciciā vir ab vxore exigat quā ipe nō exhibet.ar.ff.ad.l.iuli.đ adult.ſi vxor.§.iudex.s.di.xcv.eſto ſbiectus.Item fruſtra petit debitū q̄ qđ debꝫ nō impendit qđ enī q̄ſq3 iuris et cetera.ar.ↄtra di.ix.neq3 ar.s.e.q.iij.nemo.

INiquū ē.iudicaē.iij.q.viij.cuius in agendo.

INdignātur.pēdere.i.ſuſtinē a pc̄cō diſ.

i ¶Grauius.ar.maiorē eſſe reatū ex pſona delinquētis.ar.xi.q.iij.pcipue.xxv.q.i.nulli.ↄpcedere.qđ h̄ đr de viro reſpcū vxoris itelligēdū ē đ plato reſpcū clericorū.ꝛ đ clerico reſpcū laicoꝝ.ar.i.q.i.viliſſimus ut viij.q.i.c.vl.et de magiſtro reſpcū diſcipuloꝝ q̄s pcedere dꝫ

NOn mechaberis.

¶Victꝰ.i.a vicijs Q.vij.

NUnc autem hec queſtio non habet queſtionem.quia non poteſt dimiſſa vna aliam ducere niſi cū mr̄imoniū rūpit̄ et por deſinit eſſe vxor vel cū ſpōſa ingredit̄ monaſteriū.vel cū ifidelis dimittitur nolēs cohitare viro.xxxv.q.ij.đ inceſtis.et.q.vi.ſi duo.ex̄ de ↄuer.ↄiug.ex publico.et extra de diuor.quāto.

INteueniēte.diuortio.diuortiū aūt nō eſt verū n̄ qđ fit aīo ↄſtituēdi diſſēſionē.ꝗ.đ pe.di.i.diuortiū.diuortiū aūt dcm̄ eſt a diuſitate mētis.vel q̄r i diuſas ptes eūt q̄ mr̄imoniū diſtrahūt.ff.đ repu.l.ij.nec fit diuortium quo ad mr̄imonij eſſentiā ſed quo ad vſū carnis.

veſtrum ſine peccato eſt primus lapidem in illam mittat.Hinc etiam i euangelio pcipitur.ypocrita pͦmum eice trabē de oculo tuo et poſtea educes feſtucam de oculo fratris tui ¶Hinc etiā auguſtinus ſcribit in libro de ſermone domini in monte.

Qui fornicatur fornicatiōis cauſa vxorē ſuā nō pͦt dimittere.

NIchil iniquius eſt q̄ꝫ cauſa fornicationis dimittere vxorem ſi et ipe ↄuicitur fornicari.occurrit enim illud in quo alterū iudicas te ipm condemnas.eadem enim agis que tu iudicas.quapropē quiſquis fornicationis cauſa vult abicere vxorem ſuam prior debet eſſe a fornicacõne purgatus ꝛ immunis.quod ſimiliter etiā de femina dixerim.

¶Idem de verbis domini tractatu xlviij. **Qualē quiſq3 vult inuenire vxorem talem ſeruet ſe eidem.**

SI ducturi eſtis vxores ſeruate vos vxoribus veſtris quales vultis eas inuenire tales et ipe inueniant vos.quis viuens eſt qui nō caſtam velit ducere vxorem.et ſi accepturus eſt virginem quis nō intactam deſideret.Intactam queris intactus eſto.puram queris purꝰ eſto non enim illa poteſt et tu non potes

¶Idem in epl̄a ad paxentium comitem arrianum. **Iudiciū expetere de alio non debet qui de ſe iudicari contemnit**

INiquum eſt ut quiſquam de alio iudicare velit ꝛ iudicari de ſe nolit.¶Idem de adulterinis coniugijs. **Viri grauiꝰ ſūt puniēdi đ adultio q̄ feīe.**

INdignantur mariti ſi audiāt adulteros viros pendere ſimiles adulteris feminis penas.cum tanto grauius eos puniri oportuerit.quāto magis ad eos pertinet et virtute vincere ꝛ exemplo regere feminas.

¶Idem de.x.cordis.

Sicut vir caput ē mulieris ſic adulterādo magis delinquit q̄ mulier.

NOn mechaberis.id eſt non ibis ad aliquam aliam preter vxorem tuam.tu autem exigis hoc ab vxore et non vis hoc reddere vxori.et cum debeas in virtute precedere vxorem tuam quoniam caſtitas virtus eſt.tu ſub vno impetu libidinis cadis et vis vxorem tuam victricem eſſe et tu victus iaces.et cum tu caput vxoris ſis precedit te ad deum cuius caput es.vis domū tuam capite deorſum pendere.caput enim mulieris vir eſt.vbi autē melius viuit mulier quā vir capite deorſū pendet domꝰ.ſi caput ē vir melius debet viuere q̄ mulier et precedere in omnibꝰ bonis factis vxorem ſuam.¶Hijs auctoritatibus monſtratur ꝙ adulter adulterā dimittere non valet.

Q. VII

NUnc autem queritur ſi ille qui dimiſerit vxorem ſuā cauſa fornicationis illa viuente aliam ducere poſſit.quod autem hoc fieri non poſſit teſtatur auguſtinus in libro đ bono ↄiugali dicens.

Vinculum coniugij fornicatione diſſolui non poteſt.

INteruemente diuortio non aboletur confederacō nuptialis ita ut ſibi coniuges ſint etiā ſepati cum

et duplicit fit· vł ꝑpetuo ut ꝗ·ꝑx·q·v· ꝙ deo·vel ad tẽpus xxx·q·i· noſſe·
a Repudiũ·i·diuorciũ·naȝ repudiũ ꝓpe ẽ int̃ ſpõſos· ·ff·de·v·ſignifi·inter ſtuprum·⁊·cum diuorcium·
Jcite·manẽte·ar·ꝙ nec ſacramento ordinis careat dpoſit⁹ cuȝ ꝭ duo ſibi equipat canõ·ſ·ſacramentũ ordis ⁊ ſacramentũ baptiſmi· ut ꝗ·de ↄ·di·iiij·oſtẽdit·ar·ↄtra·l·di·accedẽs· ¶ Nunq̃ ·ꝭ hẽs ꝙ verũ ſacrm baptiſmi nunq̃ in aliquo aboletur · vñ vidr· ꝙ anima ſemel baptiſata nũq̃ debeat iterũ baptizari ⁊ ſi q̃s milleſies reſuſcitaretur ad vitaȝ· Sed q̃d de ordib q̃d de poſſeſſiõibus q̃d deniqȝ de vxore lazari· nũquid oĩa fũt ei reſtituenda· Jtem nũquid aĩa ↄtrahit originale pcc̃m cũ denuo applicatur·carni· d' originali dicit·ꝭ· non eſſe illd in ſuſcitato quia morte extinguit᷑·ꝭ digni tates et vxorem petere non pt de iure· de equitate tñ ſi vacant ei eſt ſubueniendum· ·G·dixit non eſſe mortẽ vbi reſuſcitacõ ſit ſecutura· ꝭ potius diuinam quandam vocationem·ideo nec matrimoniũ diſſoluitur nec cetera amittũtur ·qd aũt hic dicit aug̃ · de naturali morte nõ de miraculoſa intelligitur · tu dic mrimoniũ morte diſſolui ut hic dr cũ ſit quedã ſocietas que diſſoluit᷑ morte·ff·ꝓ ſocio cũ duob·⁊·i dem·ꝭn·mors autem oĩa delet·i aut᷑· de nup·⁊· deinceps ·colla·iiij·iteȝ dicendũ ẽ de plaſtura·ꝭ baptiſmuȝ nõ deletur· morte vel aliquid aliud in quo confertur gr̃a ut ordo ·vnde reſuſcitatus nõ ẽ denuo ordinãd⁹· et eſt racõ qr p baptiſmum copulatur immortale immortali ſcȝ anima deo· p mrimoniuȝ mortale mortali ſcȝ corpus corpi· et ita diſſoluitur morte ſola· vnde dic̃ bar·ꝙ mrimoniũ nõ ſoluit᷑ ingreſſu monaſterij ·qr dr ꝭ ꝙ ſola morte ſoluitur matrimonij ſacramẽtũ· Jo·quid iuris ſit d' ꝭ i q̃õib notaui·bar·
APoſtolus·in epiſtola ad corinthios.
b ¶ Non diſcedere·niſi ꝓpter fornicacõnẽ·
c ¶ Viro·etiã iuito maxime ſi nõ fũt ſepati iudicõ ecc̃ie ·imo etiã p⁹ ſentẽtiam vſqȝ ad bienniũ pt ſibi eã recõciliare inuitã·ut·C·de·adul·aut᷑·ꝭ hodie·ſed q̃d ſi poſtea maritus adulteret᷑ poſq̃ȝ ſnĩa eſt lata cõtra vxorem de adulterio·dicũt oĩes ꝙ maritus tenetur eã recipe·ut eẋ de diuor·ex l̃ris·et extra d' iuriur̃·tua·⁊ eẋ d' adul·tua·qd vix credo eõ ꝙ nulla facta ſit iniuria mulieri·ut ꝗ·e·queadmodũ·ẽ enim liberatus a mutua ſuitute·nam cũ illa mulier nõ poſſit induci teſtis ſup aliquo cũ ſit damnata de adulterio·g̃ nec ad accuſãnduȝ admittit᷑·non enĩ pt dici ꝙ ſuã iniuriã ꝓſequatur cũ oĩe ius ſiue ſuitutẽ quã habuit in viro pdiderit·et ꝑmiſſas dec̃·intelligo cũ nõ fuit ſnĩa lata ſuper adulterio ꝭ tm̃ de diuorcõ·multũ enĩ refert an iudex ita ſentẽtiauerit ꝓnuntio te adulteratã an ſic ꝓnũtio virũ eſſe ſepãdũ a te·ſic·ij·q·iij·⁊·notandũ· vel ibi iudex ex offitio reſtituit virũ mulieri·alias i con uenies eſſȝ ꝙ ſnĩa a q̃ nõ eſſȝ appellatũ et q̃ trãſiuit i rem iudicatã ꝓpt̃ delictũ ſupueniẽs retractaretur hoc aũt bñ cõcedo ꝙ ꝓpter delictũ ſupueniẽs reſtituitur ſuitus prior dum modo ſentẽtia nõ ꝑceſſerit ſup adulterio·ſi tñ fcm̃ fuerit publicũ · ut eẋ d' diuor·ſignificaſti· Jo·ↄtrariũ dixi in queſtiõib p dec̃·illaȝ·ex l̃ris ⁊ dec̃·ſignificaſti·nã illa dec̃·ex l̃ris expſſe ponit hũc caſũ·b·
f ¶ Simile·ar·ꝙ ea que ꝑmittũtur intelligũtur repetita i ſequẽtib·et ꝙ ꝑcedẽtia determinãt ſequẽtia vt ꝭ·⁊·ff·d'·v·oblicia·et·ff·d' ↄdi·⁊ dmõ·auia·⁊·ff· de vino et tritico le·l·vl·p ſequẽtia ſilr ꝑcedẽtia·ut x xvij·q·ij ·egreſſ⁹· et p mediũ tam ꝑcedens q̃ ſequẽs· eẋ·de ap·ſcdo requiris· Jtem huic videtur ↄtrarium eẋ de ap·q̃ſiuiſti· et ibi quere ſolucõeȝ illi⁹ brocardi
DOminus·ſolam fornicacõnis cãm·ꝭ quare dñs ↄſtituit tm̃ ꝓpter ꝭ crimẽ eã dimitti cuȝ alia q̃dam ſint maiora· ideo· qr cũ ipſa in ꝭ ñ ſuet fidẽ non eſt ei ſuãda et ita punitur in quo deliq̃t·i·q· iiij ·⁊· itẽ peccato· Jtẽ quia fornicatio vxris etiam maculat corpus viri·ut·s·e·q·i· in ↄiugio· Jtẽ eſt ꝭ ·ar·ꝙ qui vnã cãm excepit intelligitur oĩes alias incluſiſſe ·ut·ff·de euict·qui libertatis·
h ¶ Suſtineri·ar·pro leproſis·et·s·e·q·v·ſi vxorẽ·
OMnes cauſacõnes·ſcȝ actõnes vel allegationes·
i ¶ Nolo·id eſt nolo ꝙ excuſacõnem mulieris alleges·
k ¶ Matris·id eſt eam traditam a matre inuitam·
l ¶ Patris·ꝙ paterna ſcȝ voluntate ſit factum·
m ¶ Propinquoꝝ·i·ꝙ ꝓpinquoꝝ caterua ad eam veniſſet·
n ¶ Sodomita· vidr g̃ ꝙ maritus poſſet dimitti propter op⁹ ſodomiticũ·ut ꝗ·e·adulterij vbi dicitur ꝙ illud crimẽ ſit maius adulterio·

illis etiam omittitur adulteriũ quibus etiam fuerint poſt ſuum repudium copulati· ¶ Jdem de adulterinis coniugijs libro·ij· Nulla rõne diſſoluitur ↄiugiũ qd ſemel initum ꝓbatur

LIcite dimittitur· vxor ob cauſaȝ fornicacõnis ſed manet vinculum prioris· ꝓpter qd fit reus adulterij·quicũqȝ duxerit dimiſſaȝ ob cauſaȝ fornicacõnis ſicut autem manẽte in ſe ſacramẽto regñacõnis excõmunicatur quiſq̃s reus eſt criminis· Jtaqȝ ſeparatur a viro nunquam carebit ſacramento coniugij·etiam ſi non reconcilietur viro·carebit autem ſi mortuus fuerit vir eius·reus vero excommunicationis ideo nunquam carebit regenerationis ſacramento etiam ſi ñ reconciliatus fuerit quia nunquam moritur deus· ¶ Jdem ſup epl̃am pauli ad corinthios

Siue vir ab vxore ſiue vxor a viro cauſa fornicacõnis diſceſſerit alteri adherẽ ꝓhibet᷑

APoſtolus· dicit hijs qui ſunt in ↄiugio· precipio non ego ſed dominus vxorem a viro ſuo non diſcedere·ꝙ ſi diſceſſerit manere innuptam aut reconciliari viro ſuo·poteſt enim fieri vt diſcedat ea cauſa quam domin⁹ permiſit·at ſi femine licet virum ſuum dimittere ꝓpter fornicationis cauſam·quid reſpondebimus de hoc qd dicit poſterius·et vir vxorẽ ſuaȝ nõ dimittat·quare nõ addit excepta cauſa fornicacõnis quod domin⁹ permittit·niſi quod ſimilem vult formam intelligi· vt ſi dimiſerit quod cauſa fornicacõnis ꝑmittit᷑ maneat ſine vxore·ã recõciliet᷑ vxori et poſt pauca·dñs aũt ꝑmiſit cã fornicacõnis vxorẽ dimittẽ·ſȝ quia ꝑmiſit nõ iuſſit Jdem de ſmone dñi in monte·

Fieri poterat vt vir dimitteret vxorem cã fornicacõnis quã exceptã dñs eſſe voluit· Jam vero ſi nec illi nubere conceditur viuo viro ſuo a quo receſſit neqȝ huic alterã ducere viua vxore ſua quã dimiſit· multo minus fas eſt illicita cum quibuſlibet ſtupra committere· ¶ Jtem ex cõcilio mileuitano Ab vxore dimiſſus vel dimiſſa a viro ad penitẽtiam redigatur niſi aut ↄtinenter viuere aut ſibi recõciliari voluerint·

PLacuit ut ſm euangelicam et apoſtolicã diſciplinã neqȝ dimiſſus ab vxore neqȝ dimiſſa a marito alteri ↄiungant᷑ ſȝ ita maneant aut ſibimet reconcilientur·qd ſi contempſerint ad penitentiã redigant᷑· ¶ Jtem auguſtinus de ſermone domini in monte habito· Mechatur· qui a viro dimiſſam ducere ꝑſumit

DOminus ad illud confirmandum vt non facile dimittatur vxor ſolam fornicacõnis cãm excepit·ceteras vero vniuerſas moleſtias ſi que extiterit iubet ꝓ fide coniugali et pro caſtitate fortiter ſuſtineri·et mechũ dixit etiã virũ qui eã duxerit que ſoluta eſt viro· ¶ Jteȝ ieronimus ad damaſum pſbrm·

Adultera ꝓbat᷑ q̃ viuẽte marito alteri nubit·

OMnes cauſacõnes apl's amputãs aptiſſime diffiniuit viuente viro eſſe adulterã mulierem ſi alteri nupſerit · nolo michi ꝓferas raptoris violentiaȝ matris preſtacõnem patris auctoritatem ꝓpinquorum cateruaȝ ſeruorum inſidias parentum contumelias·dampna reifamiliaris·quamdiu viuit vir licet adulter ſit licet ſodomita licet flagicijs omnibus coopertus et ab

Itẽ qd dices ſi ꝓpriam vxorem poluit extra clauſtra pudoris vel ſeipſm polluit ꝓpriis manibꝫ nunqd ob hoc pt dimitti·vidr ꝙ ſic· qꝛ noie mechie ois illicit⁹ ꝯcubit⁹·⁊ illicit⁹ mẽbrorũ vſus ꝯtinet᷑ ut·s·e·q·iiij·meretrices·et·c·ſequenti·vix credo ꝙ ꝓpter aliqd iſtoꝝ vir poſſit dimitti·ut·xxxv·q·iij·extraordinaria·Sed quid dices de volũtate fornicãdi·cum et ipſa ſit fornicacõ·ut·s·q·v·qui viderit·nam corpe aliqua eſt corrupta anq̃ꝙ veniat ad ſuum corruptorẽ·ut·s·e·q·v·propoſito nõ dico ꝙ ob hãc cãm poſſit dimitti quia de occultiſ nõ iudicat eccĩa·vt xxxij·di·erubeſcant·vi·q·i·ſi omnia·

a ¶Propter hec ſcelera derelictus ad hoc qd dixit adulter et ſodomita retulit ſe·non eñi ꝓpter aliam cãm pt dimitti vel derelictus de facto·vel dic id ẽ ꝓpter duplex gen⁹ fornicacõis·xxviij·q·i·ydolatria·

b ¶Sarcinã·naꝫ dicit lex ꝙ matrimoniũ multis calamitatibꝫ oppri mitur·C·de impo nẽda lucratiuoꝝ deſcripcõe·l·vlti·libro·x·

c ¶Cape·ṽginitatez ſcꝫ·nã licet mrĩmoniũ grauet hoc grauī⁹ eſt·

d ¶Eunuchoꝝ·id ẽ triũ generuꝫ eunuchorũ·nam q̃dam ſũt eunuchi ꝓpter naturalem frigiditatez·alij ꝓpter ſectionem·alij voluntate·iſti ꝓferũtur·horũ eñi virginitas vitam recolet angelicã ut in exodo legit᷑ ibi in carne preter carnem viuere angelicũ eſt·de iſtis dcm̃ eſt·beati qui caſtrauerint ſe·xxxiij q·v·qui ſitit·et virginitas replet paradiſũ·s·e·q·i·nuptie·

e ¶Lege r̃tinet·lex carnis eſt reddere petẽti debitũ hac lege nõ tenetur virginitas vł non tenetur lege carnis ſꝫ tantũ de dono ſancti ſpũs·

Fidelis·fidelem·nã ſec⁹ ſi infidelẽ quẽ ꝓpẽ fornicacõnẽ ſpiritualem dimittere poteſt nolentem·⁊c̃·xxviij·q·ij·ſi infidelis·

vxore ꝓpter hec ſcelera derelictus eſt·maritus tñ eſt reputandus eius ſcꝫ cui alterum viꝝ accipe nõ licꝫ ñ hoc aplus ꝓpria aucte decreuit ſꝫ xp̃o in ſe loquente xp̃i verba ſecutus eſt qui ait i euangelio·qui dimittit vxorem ſuam excepta cauſa fornicacõis facit eã mechari·et qui dimiſſam accepit adulť ẽ·Vnde ⁊ apoſtoli grauẽ ꝯiugij ſarcinam intelligentes·ſi ita eſt inquiũt·nõ expedit hoĩmi vxorem accipe·ad qd dñs·q̃ pt inquit capere capiat·Statimq; ſub exemplo triũ eunuchoꝝ virginitatis infert beatitudinez que nulla carnis lege retinetur· ¶Itẽ ex cõcilio elibertano **Mulieri fideli que virum dimittit adulterũ alij nubere non licꝫ**

Fidelis femina que adulterũ maritũ reliquerit fidelez ⁊ alteꝝ ducit·ꝓhibeatur ne ducat·ſi autem duxerit nõ prius accipiat ꝯmũionẽ ꝙ̃ is quem reliq̃rit de ſeculo exierit niſi forte neceſſitas infirmitatis dare ꝯpulerit·

¶Item ex concilio martini pape· **Ad pñiam ẽ cogendus q̃ multis copulaẗ nuptijs**

Si quis multis fuerit nuptijs copulatus penitentiã agat·ꝯuerſacõ aũt ⁊ fides penitẽtis temp⁹ ꝯpꝛhendat· ¶Itẽ auguſtinus de adulterinis coniugijs libro·i· **Qui ob fornicacõez vxorẽ dimittit ⁊ aliã ducit mechari ꝓbaẗ**

Quemadmodum nõ recte dici poteſt ſi neſciat hõ nõ peccat ſũt eñi et pcc̃a ignorãtiũ ꝗ̃uis minora ꝙ̃ ſcientiũ·ita etiã nõ recte dici poteſt ſi cã fornicacõis dimiſerit vxorẽ vir et aliã duxerit nõ mechatur·Eſt enim mechacõ etiaꝫ eoꝝ q̃ alias ducunt relictis ꝓpter fornicacõnem priorib⁹·ſed vtiq; minor ꝙ̃ eoꝝ q̃ nõ ꝓpter fornicacõnẽ dimittunt· ¶Sũt eñi in fornicacõne g̃dus·ut ſicut graui⁹ peccat adulter ꝙ̃ fornicator·ſic grauius delinq̃t q̃ nec ſua dimiſſa aliã ducit eo qui ſuã dimittẽs aliã ꝯgnoſcit·grauius q̃ꝫ qui vxorẽ ſuã habẽs ad ꝯiugez proximi ſui accedit ꝙ̃ qui nõ habẽs vxorẽ thorũ alterius violat vel vxorat⁹ ad ſolutam accedens·ſꝫ hos omnes inceſtuoſi trãſcendunt quos vincũt ꝯtra naturã delinquentes· ¶Vnde aug̃·de adulterinis ꝯiugijs·

Adulterij malũ vincit fornicacõnem·vincitur aũt ab inceſtu·peius ẽ eñi cũ matre ꝙ̃ cũ aliena vxore ꝯcũbere·ſꝫ omniũ hoꝝ eſt peſſimũ qd ꝯtra naturã fit·vt ſi vir mẽbro mulieris nõ ad hoc conceſſo voluerit vti·vſus enim naturalis ſi vltra modũ ꝓlabitur in vxore quidem veniale pcc̃m eſt·in meretrice dãnabile·ſꝫ iſtud qd ꝯtra naturaꝫ ẽ execrabiliter fit in meretrice·ſed execrabilius in vxore·tantũ eñi valet ordinacõ creatoris et ordo creature vt in rebus ad vtenduꝫ conceſſis etiã cũ modus exceditur longe tolerabilius fit ꝙ̃ in eis que ꝯceſſa non ſunt vel vn⁹ vel rarus exceſſus·

¶Itẽ amb̃·i libro de patriarchis· **Minus eſt ſecũdum naturã coire ꝙ̃ contra naturam delinquere·**

Offerebat ſanctus loth filiaꝝ pudorẽ·nã et ſi illa q̃ꝫ flagicioſa impuritas erat tñ min⁹ erat ſecundum naturam coire ꝙ̃ aduerſ⁹ naturã delinquere·ꝓferebat domus ſue verecũdie hoſpitalez gr̃am etiaꝫ apud barbaras gẽtes inuiolabilẽ·

¶Aug̃·confeſſionũ libro tercõ· **Grauiora flagicia ſunt q̃ ꝯtra naturã ꝓbanẗ qualibꝫ inceſti macula·**

Flagicia que ſunt ꝯtra naturã vbiq; ⁊ ſemp repudiãda atq; puniẽda ſunt qualia ſodomitarum fuerũt·que ſi omnes gẽtes facerent eodem criminis reatu diuina lege tenerẽtur·que non ſic fecit hoĩes ut ſe

l ¶Comphendat·i·abbreuiet·xv·q·vl·bij q̃·lxxxij·di·preſbr·

Quemadmodũ·non recte·i·nõ vere·et hoc de eo qui negligit ſcire et ita de ignorãtia iuris vel facti ſupina·

i ¶Ignorãtiũ·nã ꝙ p ignorantiã peccet q̃s expreſſum ẽ xxiiij·q·i·ſi quis dedit·ar·ꝯtra·xv·q·i·illa cauẽda·ſed ideo dicit illa cauenda que ex volũtate·⁊c̃·qꝛ grauiora ſũt·vel dic ignorãtiũ iuris vel quantitatez vel qualitatem delicti ſcientiũ tamẽ factũ·alias ſi nullomodo ſciret uti infans vel furioſus nõ peccãt·ſic ſoluiẗ ꝯtrariũ·xv·q·i·aliq̃s·et·c·illa·

m ¶Minõ·qꝛ fcõ diuortio nõ tenet᷑ ei ad mutuã ſuitutez et ideo nõ vid tur venire ꝯẗ fidez ꝯiugalẽ et ideo ñ facit alteri iniuriã ſi eñi poſt alteriũ ſtatim reſtituta eſſet prior ſeruit⁹ g̃ tm̃ delinq̃ret·ut prius·

Adulterij·inceſtu·et ſic videt᷑ ꝙ quilibꝫ inceſt⁹ ſit maior adultrio ut·ff·de adul·ſi ad ulterium·§·i·

o ¶Naturam·q̃ cãſu malo vinci ꝙ̃ vincere·s·xxij·q·ij·in ipãꝝ·

p ¶In vxoẽ·s·e·q·ij·q̃cquid·ꝯẗ·ibi de naturali hic de extraordinaria ꝯmixcõne agitur·d qua diciẗ·xxxv·q·iij·extraordinaria

q ¶Veniale·ar·ꝯtra hug̃·q̃ dixit mortaliter peccaẽ cũ ꝓpria vxore cũ excediẗ modus ut·s·e·q·iiij·origo

r ¶Execrabili⁹·ar·hic ꝙ plus peccat q̃ iurat p deũ mendaciũ ꝙ̃ qui iurat p creaturaꝫ mendaciũ·ut xxij·q·i·mouet·

Offerebat·s·di·xiiij·qd ait·ꝯtra·xv·q·i·ſi quis i clero·ſꝫ dic ſanctus alias vel quo ad zelũ quia volebat hoſpites illeſos ſuari·

s ¶Apud barbaras·nã ⁊ hoſti fideſ ẽ ſuãda·ut xxiij·q·i·noli·⁊ ita hoſpes tenet hoſpitẽ defendere·vnd et lex dat actionem contra eũ·ff·nau·cau·l·i·in pñ·⁊ dicetur i die iudicij hoſpes fui et nõ recepiſtis·⁊c̃·ad hoc fa·xlij·di·§·ſi·

Flagicia·que ſi om̃es·ar·ꝙ rõne multitudinis vel ꝯſuetudinis ñ excuſatur quis a culpa·ar·s·e·q·iiij·obiciũtur·ꝯtra·ſed intellige in hijs que ſũt ꝯtra naturã·qñ quis ꝓpter multitudinem excuſatur habes de·pe·di·vi·c·i·in ſi·et xliiij·di·commeſſacõnes·

x ¶Que cũ deo·de qua habes ĩ·de cõ·di·ij·in xp̃o·

s ¶Exierit·hoc pena ſtatuit᷑ i deteſtacõꝫ illi⁹ criminis ut etiam poſt penitẽtiam nõ poſſit adulť vel adultera ꝯñicari ſcꝫ corpe xp̃i ꝙ̃ diu primus vir viuat ñ ſit articulus mortis·ut de hoc notaui·s·xxvij·q·i·duo

Si quis copulatus·ſtam·et·c·que xp̃o·ꝯeodem tempore·de talibus enim loquit᷑ hoc capitulũ·et·xxxi·q·i·de hijs·

Peruerſitate·i·ordine peruerſo·grauius tamen puniunt leges ħ crimen q̃ canones·vt extra de exceſ·prela·clerici·C·de adul·cum vir· et dicit imperator q̃ tale crimen peſtilentias et tempeſtates inducit · in auten·vt non luxurientur contra naturam·circa finem ·colla·vi· ſed q̃ puerum corrupit ad ſtuprum morte punitur ·ff·de pe·di·i·qui puero·

Vſus·arguebat·in epiſtola ad romanos ·

Damnabiliores·qd̃ verū eſt·vt·s·e· adulterij ·

Non ſolum · peccatum·i·peccati reatus ·quia actuale peccatum tranſit actu ſed remanet reatu· originale ecõuerſo · de con·di·iiij· non exquo ·

Adhuc·ff· de conſe·di·ij· quotidie·

Delectat᷑·s· di·xlix·hinc·v· põderoſus ·

Teneat ·ſcilicet vt delectetur tunc peccat mõtaliter ·ar·di· lxxxi· valet· naz ſi ad ħ teneat vt doleat nullum tale remedium ſicut cõtinuata memoria · de pe·di·iij·iudas

Suo· ſupple ideo omnis·⁊c·

A deo·vt ſcilicet d̃ ſalomone·s· ·e·q·iiij·ſalomon·

Septē vicia· ſcʒ ſupbia ira inuidia auaricia accidia gula luxuria · pro qua ponitur hic fornicatio· hec ſūt cardinalia· alia ſunt quaſi ramuſculi· de quib᷑ habes·xxv·di· criminis ·

Fornicatõ·i· inceſtuoſa· lau

Maximū·i·cõmune·vl᷑ maximū dicitur q̃a habet ſb ſe multas ſpecies·xxviij·q·i· ydolatria ·

Qvid in omnibus·grauius·ħ dicit ad deteſtatõnem criminis · et eſt ſimilis modus loquēdi ·s·e· ·q·vi · nihil niquius · multa eniz crimina ſunt grauiora adulterio · vt homicidiū· vt ·ff·xx·q ·ij· ſi qd̃ · et inceſtus ·s ·e · adulterij· et ſacrilegium·vt·xvij·q ·iiij·ſicut·et fractio voti continentie·vt·xxvij·q·i·nuptiarum· et generaliter vbicūqʒ grauior pena imponitur·vt·xxiiij·q·i·non auferamus · vel dicitur maximum·quia maxima pena punitur id eſt morte·extra d̃ fur·c·iij·

In penis·i·in ꝓhibitõnibus ſecunde tabule moyſi

illo vterentur modo· violatur quippe ipā ſocietas que cū deo nobis eſſe debet cum eadem natura cui᷑ ipſe auctor eſt libidinis peruerſitate polluitur· Item cõtra iouinianū libro primo· Turpior et flagicioſior eſt vſus otra naturā q̃ fornicationis vel adulterij

Vſus naturalis et licit᷑ ē ſicut in coniugio et illicitus ſicut in adulterio·cõtra naturā vero ſemper illicitus ⁊ ꝓculdubio flagicioſior atqʒ turpior quem ſanctus apoſtolus et in maſculis et in feminis arguebat· damnabiliores volens intelligi q̃ ſi in vſu naturali vel adulterando vel fornicando peccarent· Itē iſidorus·

Omnis immūda pollutõ fornicatõ ē licet varia ſint pcc̄a fornicationis

Non ſolum de commiſſa fornicatione peccatum regnat ī homine ſed ſi adhuc delectat᷑ atqʒ animum teneat proculdubio regnat · Fornicatio carnis adulteriū eſt·fornicatio animi ydolorum eſt ſeruit᷑ · Eſt aūt ſpūalis fornicatio de q̃ dominus ait·qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam iam mechatus eſt eam in corde ſuo· omnis immunda pollutio fornicatio dicit᷑ q̃muis quiſqʒ diuerſa turpitudinis voluntate proſtituatur · ex delectatõe enim fornicandi varia gignuntur flagicia quibus regnum dei clauditur vt homo a deo ſeparetur· Inter cetera ſeptem vicia vicium fornicationis maximum ſcelus eſt · quia ꝑ carnis immundiciam templum dei violatur·ſunt autem quedā ſcilicet mulieres que ſicut animalia abſqʒ vlla diſcretione indeſinēter libidini ſeruiunt·quas ego nec mutis pecoribus cõparauerim· Pecora eni cū conceperint vltra non indulgēt maribus copiam ſui· Item ex epiſtola clementis ·

Adulterium in penis ſecundū obtinet locum·

Qvid in omnibus peccatis adulterio eſt grauī᷑ ſecundū namqʒ in penis obtinet locum·quem quidem primum habent illi qui aberrant a deo etiaʒ ſi ſobrie vixerint· His auctoritatibus euidentiſſime monſtratur q̃ quicūqʒ cauſa fornicationis vxorem ſuaʒ dimiſerit aliam illa viuente ducere nõ poterit· et ſi duxerit reus adulterij erit· His ita reſpondetur·hee auctoritates de hijs loquuntur quoꝝ continentiam carnalis īfirmitas nõ impedit · vel de hijs qui preſtantes cauſam diſcidij aliorum oiunctione ſeſe reddiderint indignos ·

Vnde ambroſius ſup epiſtolam pauli ad corinthios ·

Vxor a viro non diſcedat niſi cauſa fornicationis· q̃ ſi diſceſſerit aut maneat innupta aut recõcilie᷑ viro ſuo·et vir ſimiliter non dimittat vxoreʒ· Ideo nõ ſubdit de viro qd̃ de vxore ꝑmiſit·q̃ viro licet ducere aliam· Item gregorius iunior bonifacio epiſcopo· Licet ducē aliā infirmo cui ſua ob infirmitateʒ corporis debitum reddere nõ valet·

Qvod ꝓpoſuiſti ſi mulier infirmitate corrupta nõ valuerit viro debitum reddere quid eius faciet coniugalis·bonum eſſet ſi ſic ꝑmaneret vt abſtinētie vacaret· ſed quia hoc magnoꝝ eſt· ille qui non poterit ſe continere nubat magis · nõ tamē ei ſubſidij opem ſubtrahat quam infirmitas ꝑpedit· nõ tamen deteſtabilis culpa excludit · Sʒ illud ambroſij a falſatorib᷑ dicitur eſſe inſertum· Illud gregorij ſacris canonibus imo euāgelice et apoſtolice doctrine penitus inuenitur aduerſum· Quidam vero ſententiā ambroſij ſeruare cupientes non de qualibet fornicatione illud arbitrantur

In prima tabula otinētur tria precepta·non habebis deos alienos coram me·vel non facies tibi ſculptile · non aſſumes nomen dei tui inuanum·memento ſanctificare diem ſabbati·In ſecunda continentur ſeptem·honora patrem et matrem·non occides·non mechaberis·non furtum facies·non loqueris contra proximum tuum falſum teſtimonium· non concupiſces rem proximi tui·nec deſiderabis eius vxorem·ergo error fidei prohibetur in prohibitione prime tabule · adulterium in tercio mandato ſecūde tabule · hoc eſt in ſecunda prohibitione·

Primuʒ· id ē in prima tabula

Qvod ꝓpoſuiſti·infirmitate·id eſt artatõnis·s·q·v· puto

Nubat·ħ anglicis cõceſſum ē vt dicit ·G·q̃ noui erāt i fide·vt·ff· ·e·§·q̃uis·ſed male quia iſte ñ fuit gregori᷑ magn᷑ nec ſcribit auguſtino angloꝝ epõ cui illa oceſſio facta ē ·xxxv·q ·iiij· qd̃ ſcripſi· vel intellige qd̃ loquit᷑ de ſponſa· et ſecūdū hoc illud eſt conſilium · non enim opem ſubtrahit · vel intellige d̃ dote ei reſtituēda ex̄ de dona·inter vi et vx·c·i·et·ij·vel loquitur de arta·et illud erit oſiliū nõ ei opem ⁊c·ſed cõtra hoc obicit᷑·ex̄ de frigi·et maleficiatis·cõſulatõni· nā ibi dicit q̃ non inuenitur aliquis canon de arta ·ſed certe bene inuenitur ſed nõ expſſe· vel intellige de iuuene qui cõtinere non poteſt cui ꝑmittit᷑ otrahere cū vna ꝑmiſſiua comparatõe ne ad plures accedat·ſimile·ff·xx·q·ij· ſi qd̃ vel dic hoc abrogatum eſſe vt dicit gratianus·

Opem· id eſt dotem reddet·

Culpa ·ar·q̃ ꝓbato adulterio ſtatim vir poteſt dimittere vxorem ſuam et dotem lucratur·extra de dona·inter vi·et vx·plerumqʒ ·

Aduerſum·nonne leo quartus dicta gregorij minoris ſine exceptione mandauit tenenda vt·xx·di·c·i·ſed illud in alijs in quibus bene dixit·ar·i·q·i·ſilum·

a ¶ Publice· hic alludit gratianus diſtinctionem alexandri· extra ꝺ̃ diuor· ſi aliquis· que tamen abolita eſt· vt extra de eo qui ꝯgno· ꝯſang· vx· ſue· diſcretõnem · Jo· nec ponitur in noua compilatõne· b· Q Vedã· dormiuit ꝗ· xxxv· q· ij· ſi quis cũ· s· xxvij· q· ij· qui dormierit· et omnia iſta capitula vſqꝫ ad· § quãuis· exaudi ꝑ capitulũ hĳ vero· qꝺ ẽ gloſa omniũ qu: omnia inducũtur ad ꝓbãdũ ꝙ iceſtuoſi nõ poſſũt matrimonium ꝯtrahere·

S J quis· ſororibꝰ· quarũ vna erat vxõ ſua· ꝛ ſic nõ eſt ꝯtra ꝗ· ꝓx· cauſa· q· ij· ſi ꝗs cum duabus

b ¶ Cum duobꝰ· quoꝝ vnus erat maritus· et ſic nõ ẽ ꝯtꝰ ꝗ· ꝓx· cauſa· q· ij· ſi quis cum·

e ¶ Conſobrinã· id ẽ filiam matertere· vel dic aut pro id eſt filiam auunculi· s· q· i· de benedicto·

f ¶ Preuignã· ꝓpriã· ſed de hac ꝑmiſerat· vel intellige ꝑuignam auũculi de alio ꝓgenitã ſcꝫ de ſecũdis nupcĳs· vt· xxxv· q· vi· Fraternitatis·

g ¶ Eos· ſcꝫ adulteros· vt ꝗ· e· §· ꝙuis· vel viros vel vxores·

Q Vi dormierit· s· xxvij· q· ij· ꝗ dormierit·

i ¶ Neutrã· quia ipſe debitũ nõ exiget ab ea· et ita nõ habet eam habetur tamẽ ab ea qꝛ ipſa petente tenetur ei reddẽ debitum· et ita non habet ſꝫ habetur· nec diſtinguo an fuerit occultus inceſtus an manifeſtus· vt extra de eo qui ꝯgno· conſãg· vx· ſue diſcretionem· de hoc notaui· xxvij· q· ij· ꝗ dormierit·

k ¶ In ꝯiugio· xxxiij· q· ij· ſi quis cũ duabꝰ· contra· ſed ibi ſoluitur

l ¶ Copulentur· etiã alĳs qꝛ aliter non eſſet queſtio·

H ij vero· in adulterio· ſcilicet iceſtuoſo· nã ꝙ alĳ adulteri cõtrahere ꝑñt· habes· xxx· q· i· c· ij·

n ¶ Deꝑhendũt· et nolunt eas ꝺ̃ cetero habere in coniugio·

o ¶ Viuunt· per hoc determinantur omnia huius capituli· poſt mortẽ enĩ adulterãtis licet alĳ ꝯtrhẽ an nõ·

p ¶ Adultera· s· ꝓx· q· i· ſi quis· ꝯtra· s· e· q· apoſtolus· contra· ex capitulo illo colligitur ꝙ mortuo viro fornicatore adultera poſſit alĳ nube/

intelligi vt ob quamlibet fornicatõnem vir licite dimittat vxorem· et viuente dimiſſa aliam ducat· ſed de inceſtuoſa tantũ fornicatõne intelligitur· cũ vxor videlicet alicuiꝰ patri vel filio fratri vel auunculo viri ſui· vel alicui ſimiliũ ſe ꝯſtuprandã publice tradiderit· hec aũt quia viro ſuo ſe illicitam reddidit imppetuum dum ꝑ copulã cõſanguinitatis in primũ vel ſecundũ vel terciũ gradum tranſiuit affinitas licite dimittitur et ea viuente ſupducitur alia· Hic ſi quis ꝯtendat non magis viro ꝙ̃ mulieri licitum eſſe ſi vir alicuius eodem mõ fornicetur· ſciat virũ ab ambroſio appellatũ non ſexu ſed animi virtute· mulierem ꝙ̃ nomina tam ſentiat non ſexu corpis ſed mollicie mentis· Sed quia nulla auctoritate ꝑmittit̃ vt vxore viuẽte alia ſuperducatur· intelligitur illud ambroſĳ in ſupradicto genere fornicationis· non tamen ꝙ viuente dimiſſa aliam ducere poſſit· ſed poſt mortẽ fornicarĳ vel fornicarie quorum vterqꝫ vt ſup̃ dictum eſt a corruptione luxurie mulier appellatur Jlle ꝗ a fornicatõne mũdus ẽ vir vel mulier alĳs copulari poſſunt· Adulteri autem ſi ſuperuixerint nullo modo alĳs copulari poterunt· ¶ Sic et illud intelligitur quod in capitulo cuiuſdã ꝯcilĳ legit̃

Licitũ coniugium nõ negetur illi cuius vxor cum fratre dormiuit

Q Vedam cum fratre viri ſui dormiuit· decretũ eſt vt adulteri nunꝙ̃ in coniugio copulentur· Jlli vero cuiꝰ vxor ſtuprata eſt licita coniugia non negentur· ¶ Sic et illud maguncienſis concilĳ intelligitur·

Diſiungãtur et nunꝙ̃ ꝯiugio copulentur qui quolibet infra ſubiectoꝝ admiſerint·

S J quis viduam vxorem duxit et poſtea cũ filiaſtra ſua fornicatus fuerit ſeu cũ duabꝰ ſororibus altera manẽte vxore· aut ſi qua cũ duobus fratribus ſeu cum patre et filio· ſi quis relictã fratris· ſi quis neptem aut nouercã aut nurum aut ꝯſobrinam aut filiã auũculi aut eius relictam aut ꝑuignam polluerit eos diſiungi· et vlterius nunꝙ̃ in coniugio copulari precipimus· ¶ Jtem·

Sororem vxoris polluens neutram valet habere·

Q Vi dormierit cũ duabus ſororibus et vna ex illis antea vxor fuerit neutrã ex hĳs habeat· nec ipſi adulteri vnꝙ̃ in coniugio copulentur· ¶ Jtem illud gregorĳ·

Cauſa adulterĳ vxorẽ relinquẽs ꝯtinentiam ſeruet·

H ij vero qui vxores ſuas in adulterio deprehendunt non licebit nec euꝫ nec eam aliam vxorem accipere vel aliũ virũ quamdiu ambo viuũt· ſi autem adultera mortua fuerit vir eius ſi vult nubat tantũ in domino· adultera vero nunquam etiam ſi mortuus fuerit vir eius omnibus tñ diebus vite ſue acerrime penitẽtie lamenta ꝑſoluat ¶ Jtem ex decreto zacharie pape·

Neutrã habeat qui ſororẽ vxoris polluit·

C Oncubuiſti cũ ſorore vxoris tue· ſi feciſti neutram habeas· et ſi illa que vxor tua fuerit conſcia ſceleris nõ fuerit ſi cõtinere non vult nubat ĩ domino cui velit· tu aũt et adultera ſine ſpe ꝯiugĳ ꝑmaneatis· et quãdiu vixeritis iuxta ꝑceptum ſacerdotis penitentiam agite· ¶ Jtem ex cõcilio triburienſi

Cũ nouerca vel filiaſtra vel cũ ſorore vxoris ſue dormiẽs ad ꝯiugiũ non pt ꝑuenire viris eaꝝ ꝯiugia non negentur legittima·

S J quis cũ nouerca ſua dormierit neuter ad cõiugiũ poteſt peruenire· ſed vir eiꝰ poteſt ſi vult aliã accipe ſi ſe cõtinere non poteſt·

re· ſed qualiter hoc ſoluetur ſupra determinatum eſt· xxxi· q· i· ſi quis·

q ¶ Penitentie· interioris ꝗ ꝺ̃ꝛ ꝯtinua memoria· de pe· di· iij· iudas·

C Oncubuiſti· habeas· haberis tñ ab ea· vt no· s· e· qui dormierit·

s ¶ Conſcia· tanquã lena· qꝛ ꝓcuret vt adulteret̃· s· e· q· i· c· i·

t ¶ Si ꝯtinere· vel ſi manifeſtũ eſt viri adulteriũ et eum nõ corrigit· et eſt ar· ad queſtionem de medico qui ꝯgnouit vxorẽ patiẽtis ex diſſimulatione viri vel perſuaſione·

u ¶ Nubat· poſt mortẽ mariti vel eo viuente ſi erat tm̃ ſponſa de futuro· extra de iure iur̃· quẽadmodũ·

S J quis· ſed vir· poſt mortem vxoris· s· e· hĳ qui·

y ¶ Similiter· ſed cõtra ꝗ· ꝓx· q· i· ſi quis cũ duabus· ſed hic rigor ibi miſericordia· vel hic vna erit vxor ibi non·

ꝫ ¶ Quamuis· maguncienſem· s· c· ſi quis viduam·

a ¶ Jllud vero· quãdoqꝫ bonꝰ dormitat homerus· vagatur gratianus pro ſolutione· illius capituli· s· e· quod propoſuiſti· et cũ non inueniat ſomniãdo attribuit· ſ· gregorio minori· qꝺ egregius doctor ſcilicet gregoriꝰ maior ſcribit auguſtino· xxxv· q· iiij· quedam lex· ſed ſꝫ caſus reprobatus eſt ſupra·

b ¶ Jnane· non ẽ inane ſed tolerabilius· vt quis infirmitate carnis ad vnam quã ad plures diuertat· qꝺ ibi ꝑmittitur· ar· ꝗ· ꝓx· cauſa· q· ij· ſi quod· verius ẽ·

c ¶ Si vxorem· s· e· q· v· ſi vxorem·

H ij qui· non poſſunt ar· ꝙ ſi res peruenit ad eum ſtatim ꝛc· ar· ff· ꝺ̃ itine· actuqꝫ priua· l· i· quod enim recte actum eſt corrumpi non poteſt ꝛc·

e ¶ Aut mẽbris· hic idem repetitur·

f ¶ Exſecti· ꝺ̃ iſtis caſtratis quidam ſunt caſtrati quidam caſte nati· i· frigidi nati· ꝛ iſti non poſſunt contrahere ꝗ· ꝓx· q· i· ſi vero· Alĳ caſtrati ſcilicet ſpadones bene poſſunt contrahere· ar· xxvij· q· i· nupciarum ꝗ· ꝓx· q· v· quod deo· ff· de iur̃· doti· ſi ſerua· §· ſi ſpadoni· Alĳ dicunt melius ꝙ nec iſti poſſunt contrahere cum cognoſcere vxorẽ non poſſũt· et exiguntur

in matrimonio tria bona re vel ſpe·xxvij·q·ij·omne·vel dicas ꝙ ſi ha
bet virgam erectam ſiue reſoluat ſperma ſiue non ꝙ ſit ibi matrimo
nium·nam talis ſatiſfacit mulieri ſicut mulier ſatiſfacit viro ſiue reſol
uat ſiue non·nec requiritur ꝙ ſemper in matrimonio ſit filiorum ſpes
quia ſufficit ꝙ non euitent prolem·vt·s·e·q·ij·ſolent·
Neqꝫ furioſus neqꝫ furioſa· quia non poſſūt ↄſentire ·ar·xv·q·i·
aliquos. poſſūt ta
men ſi habeant di
lucida interualla·
vt extra de ſpon·
dilectus·ar·vij·q·
·i·quamuis ·alias
non valet ·xxvij·
·q·ij·ſufficiat·x=
vij·q·ij·conſal=
dus·
Tantū·ſocia/
le·id eſt matrimo
nium quod duos
ſociat·et eſt ar·ꝙ
cauſa ceſſante nō
ceſſat conſtitutū·
vt·s·e·q·i·dixit·
·s·lxi·di·§·his
omnibꝫ·et·c·neo
phitus·contra·ſo
lutū·hoc et illud
nō tangunt ſe·nā
ibi cauſa appella=
tur pro qua exclu
denda aliquid con
ſtituitur·ut ibi·ff
de poſtula·l·i·§·
ſexum·h̄ vero ap/
pellatur pro qua
habēda matrimo/
nium ↄtrahitur
c Poſſet·d̄ fco
d Aliam·s·di·
·lvi·pſmabel·
e Alterius·ſcili
cet vxoris·
f Apud anti/
quos·s·e·q·iiij·di
xit·
g Temere·id
ē melius ē pie du=
bitare ꝙ̄ temere
diffinire·et dic te
mere non dixerim
id eſt nullo modo
dicam·quia teme
rarium eſſet dice=
re et ſic ſentire
Vſqꝫ adeo·ſa
cramentum·
id eſt caracterem·
i Habet autē
hoc·s·i·q·i·quod
quidam·s·xij·q·
·i·ſcimus·
Queſtio·viij·
Cum itaqꝫ
hec fuit o
ctaua que
ſtio·an liceat du/
cere vxorem infi=
delem ſub eā con=
ditōne vt conuer/
tatur·et certum
eſt ꝙ pure non
poteſt contrahere
cum ea·vt·xxviij
·q·i·caue·et·c·nō
oportet·ſed omit
tit magiſter que=
ſtionem illā quā
poſuit ſuperius
in themate·quia

ſimiliter qui cū filiaſtra ſua vel cum
ſorore vxoris ſue dormierit obſeruā
dum eſt· Quamuis illud quod in
fine maguncieñſis ↄcilij ponitur a nō
nullis non de legittime ↄiūctis ſed d̄
fornicarijs dictū intelligatur·vide=
licet vt fornicarij diſcedant ab inui
cem et ſine ſpe ↄiugij pmaneāt·Illd̄
vero greḡ·ad bonifacium anglicis
p tpe pmiſſum ē quibus ille beatus
greḡ·in quinta et i quarta gn̄atōe
ↄiugia ↄtrahi pmiſit·alias aūt ma=
ne eſſet·cū auḡ·dicat in ſmone dn̄i
in mōte·ſi vxorem quis habeat ſteri
lem·7c̄· Itē nicolaus ad karolū
maguncienſem epm·**Ob infirmita
tem vel dāna cōporis coniugia ſolui
non licet**
Hij qui mr̄imonium
ſami ↄtraxerunt et vni ex duo
bus amentia aut furor aut aliq̄ īfir=
mitas acceſſerit ob hanc infirmita=
tē et cauſā ↄiugia talium ſolui non
pn̄t·Similiter ſciendum ē de hijs q̄
ab aduerſarijs excecāt̄ aut mēbris
trūcant̄ aut a barbaris exſecti fue=
rint· Itē fabian9 papa·**Furioſ9
et furioſa matrimoniū ↄtrahere nō
poſſunt·**
Neqꝫ furioſus neqꝫ
furioſa matrimoniū ↄtrahere
pn̄t·ſed ſi ↄtractū fuerit n̄ ſepentur
Vt ergo ex p̄miſſis colligit̄ non
licet huic dimiſſa vxore ſua aliā du
cere·manet ergo inter eos quoddā
vinculum ↄiugale quod nec ipſa ſe=
paratōne diſſoluitur· Vnde auḡ·
ait in libro de bono ↄiugali· **Steri
le vxorem dimittē 7 cauſa fecūdita
tis aliā ducere nō licet**
Tantū
valet vinculū ſociale vt cum
cauſa pcreandi colligit̄ vt nec ipſa
cauſa pcreādi ſoluat̄·poſſet enim hō
ſterilē dimittere vxorē 7 aliā ducē·
de qua filios haberet 7 tn̄ non licet·
Item·Manet aūt vinculum nupcia
rū et ſi ples cuius cauſa initū ē ma=
nifeſta ſterilitate non ſubſequatur
ita vt iā ſciētibus ↄiugib9 nō ſe fili
os habituros·ſepare ſe tn̄ vel ipſa
cauſa filiorū atqꝫ alijs copulare nō
liceat·qd̄ ſi fecerint cū eis quibus ſe
copulauerint adulteriū ↄmittūt·ip=
ſo aūt manēte ↄiugio plane vxoris
voluntate adhibē aliā vnde ↄmunes
filij naſcantur vnius ↄmixtōne ac ſe

mine alterius autē iure ac poteſtate
apud antiquos pr̄es fas erat·vtrū
etiā nunc fas ſit temere nō dixerim
Idem de eodem·
Vſqꝫ adeo inter viuentes ma=
neant ſemel inita iura nupciarū·vt
potius inter ſe ſint ↄiuges etiā ſepa=
rati ꝙ̄ cū hijs quib9 adheſerūt·Et
paulo poſt manet inter viuētes qd̄=
dā vinculum ↄiugale qd̄ nec ſepatō
nec cum altero viro copulatō poſſit
auferre·ſicut apoſtata anima velut
de ↄiugio xp̄i recedēs etiā fide perdi
ta ſacramentum fidei nō amittit qd̄
in lauacro regenerationis accepit·
redderetur enim pculdubio redeun
ti ſi amiſiſſet abſcedēs·habet autem
hoc qui receſſit ad cumulū ſupplicij
nō ad meritum p̄mij· **Q VIII**
Cum itaqꝫ probatum ſit qd̄
hic vxorem ſuam dimitte=
re et aliam ducere non po=
teſt·Queritur ſi liceat ei hac condi
tione peccare vt infidelem ad fidem
adducat·quod non poſſe fieri augu
ſtinus affirmat in libro de adulteri=
nis coniugijs ita dicens·
**Nō debet aliquis a ↄtinētie voto re=
cedere etiā ſi infidelis xp̄ianā ſe fieri
polliceat̄·**
Non ſolū mechan=
dum nō eſt qd̄ quidā faciunt·
ſed omnis qui dimittit vxorem ſuā
et ducit alterā·7 ſi ppterea eā duxe
rit vt xp̄ianā faciat·ſed et quiſquis
nō alligatus vxori ↄtinētiā deo vo=
uit nullo modo debet iſta ↄpēſatione
peccare·vt ideo credat vxorem ſibi
eſſe ducendam quia pmiſit q̄ nupci=
as ei9 appetit futurā ſe eſſe xp̄ianā·
qd̄ eni cuiꝗ̄ anteꝗ̄ vouiſſet licebat
cū ſe id nunꝗ̄ facturum vouerit nō
licebit·ſi tn̄ id vouerit qd̄ vouendū
ſit·ſicuti eſt ppetua v̄ginitas vel p9
expta ↄnubia ſolutis a vinculo con=
iugali vidualis caſtitas ſeu ex con=
ſenſu vouentib9 et carnalia debita ſi
bi inuicem relaxantib9 fidelibus ca
ſtiſqꝫ coniugib9 ꝙ alterū ſine altera
vel alteram ſine altero vouere fas
non eſt iugis continētia·Hec ergo
et ſi qua alia ſunt que rectiſſime vo=
uentur cum homines vouerint nulla
conditione rumpenda ſunt que ſine
vlla conditione vouerunt·

determinata erat·s·xxviij·q·i·non oportet·et ponit aliam que ſimili=
ter determinata eſt·xxiij·di·quod ait·
Non ſolum·quidam·cognoſcendo aliam non dimiſſa ſua·
m Altera·mechatur· allicitus ↄpenſatō n̄ debet admitti·vt
n Compēſatōne·ar·ꝙ in= ·xxxiij·q·v·ſi dicat·i·q·i·non eſt putan
da·xxij·q·ij·primum.et·c·ne quis faciat·s·di·lv·ſi euāgelica·xiij·di·
quod ait·
o Quia pmiſit
hic collige ꝙ licꝫ
interdum ſub con
ditōne cōtrahere·
vt·s·xxviij·q·i·
non oportet·
p Conditōne·
ex quo videt̄ ꝙ nū
quam ſubintelli/
gantur conditio=
nes in iuramento
quod falſum eſt·
vt notaui·s·xx=
vij·q·ij·§·i·quia
et generales intel
liguntur·7 ſi non
ſpeciales·genera/
les·vt ſi deus vo/
luerit·ſi vixero·ſi
potero·Sed ſpeci=
ales non intelligū
tur niſi exp̄māt̄·
vt ſi h̄ feceris·vt
·C·d̄ ↄdi·ob tur·
ca·ſi repetēdi·ff·
de·v̄·obli·ꝗcq̄d·
niſi vbi lex preſu
mit tacite aliq̄d
agi inter contra/
hentes tunc enim
illud pro expreſſo
habetur·vt·ff·ſi
certum peta·cum
quid·et·ff·d̄ ver·
obli·triticū·qn̄qꝫ
lex ipſa ſpeciales
conditōnes ſubin/
telligit·vt in ſti/
pulatōne dotis ſb̄
intelligitur h̄·ſi
nupcie fuerint ſe/
cute·vt·ff·de iu
re dotium·ſtipulā
tionem·et hoc ſi
nō immoderatum
quid precipitur·
vt·ff·d̄ oper̄·lib·
ſi libertus·extra d̄
iuriur̄·quintaual
lis·
Johannes·

q Conditione·
nota ar·a contra=
rio ſenſu ſubaudi
ri et alie conditio
nes·vt dixi·xxvij
·q·ij·§·i·

Cauſa ·xxxiij·

Quidam·tractauit·G·ſupra de impedimento matrimonij quod ꝓcedit ex animo ·et etiam de eo qđ procedit tam ex animo q̄ ex corpe coniunctim· nunc tractat in cauſa iſta de eo qđ ꝓcedit tantū ex corpore·tractat etiam de quibuſdā alijs impedimentis vt de frigiditate et maleficio·vt·c·i·et·iij·et de enormitate delicti·ut·j·q·ij·d hijs·z ſequētibus·et de tempore feriarum·vt·j·q·iiij·p totum

b ¶ Agni ·i·xpi· de quo dicitur ·ecce agnꝰ dei·de ɔ·di·iiij·nemo·

c ¶ Confeſſione· id eſt ɔtritōne·

Queſtio prima

Quod autez·hic depingitur ꝓ ma queſtio·an ſcilicet impoſſibilitas coeundi ſeparet matrimonium Et nota q eſt triplex impoſſibilitas· impoſſibilitas coeūdi ex animo vt in furioſo· ·s· ꝓx·q·vij· neq; furioſus· ex cōpore·vt in frigido et in maleficiato· ·j·e·c·i·ij·et·iij·ex vtroq;· vt in puero ·vt·xxx· q· ij · vbi·vel ſic diſtinguas· alia eſt naturalis impotentia vt frigiditas · alia accidental' vt maleficium·z quecūq; ſit impotentia ſi matrimoniū preceſſit illaz ita q effecti ſunt vna caro propter nullam cauſam ſupuementē pnt ſeparari·vt·s· ꝓx·q·vij hij qui matrimoniū·niſi ꝓpter fornicatōnem ·vt·s· ꝓx·q·i·dixit·vbi vero impedimentuz p̄ceſſit matrimoniū r̄fert vtrū ſit ꝑpetuū et tunc ſepari pnt·ar·j·e· ſi p ſorciarias · ſi tpale nequaq̄· et nota q licet iura emanauerint diuſa ſuper hoc ſcilicz vſq; ad qđ tēpus deberent manere ſimul ad hꝰ vt maleficium videatur ꝑpetuuz· vt extra d frigi·et malefi· ·c·i·et·C·d repudijs·in cauſis·tamen p celeſtinum tēpus determinatum eſt trienniū·vt·e·t·laudabilē·et idem dicit auꝫ·d nup· ·§·p occaſionem·colla·iiij·hoc tn̄ exaudi cū ante trienniū nō pt ɔſtare de impedimento naturali·vt colligit̄ in p̄dicta dec̄·laudabilē·et hoc dico tam in frigido q̄ in maleficiato·et hoc triennium currit a tpe quo temptauerūt coire·vt colligitur in auꝫ·p̄dicta· vbi aūt dubitabatur an preceſſerit maleficiū an ſecutū ſit·p̄ſumendū ē qđ ſecutum ſit poſt

Quidam vir maleficijs īpeditus vxori ſue dbitū reddere nō potuit·aliꝰ interī clāculo eā cōrupit·a viro ſuo ſepata corruptori ſuo nubit publice·crīmē qđ admiſerat corde tātū deo ɔfitet·redditur huic facultas cognoſcēdi eā repetit vxorem ſuā q̄ recepta vt expeditius oratōni vacaret z ad carnes agni purus accederet cōtinentiā ſe ſuaturū ꝓmiſit·vxor vero ɔſenſum nō adhibuit·¶ Hic primū querit̄·an ꝓpter impoſſibilitatē coeūdi a viro ſuo aliq̄ ſit ſeparāda· ¶ Secūdo·an poſt ſepatōz ei nubē valeat cū quo prius fornicata eſt· ¶ Tercio·ſi ſola ɔfeſſiōe cordis crimē poſſit deleri· ¶ Quarto·ſi tempore orationis quis valeat reddere coniugij debitum ¶ Quinto an vir ſine ɔſenſu vxoris continentiam vouere poſſit·vel ſi minis z terroribꝰ licentiam vouendi ab ea extorquere valeat·

Q I

Quod autez propter impoſſibilitatem reddendi debitum mulier a viro ſuo ſeparari non poſſit auctoritate euangelica et apoſtolica probatur·Sic enim criſtus ait in euangelio·Nulli licet dimittere vxorem ſuam niſi cauſa fornicatōnis·vel qua alter eorū ſicut auguſtinus exponit fornicatus fuerit·vel ad quam alter alterum pertrahere voluerit·Item apoſtolus·Mulier q̄nto tempore viuit vir eiꝰ alligata eſt legi ipſius·non legi ſibi reddēdi debitum ſed non transferendi ſe ad alium·Item hijs qui matrimonio iuncti ſunt precipio non ego ſed dominus vxorem a viro ſuo non diſcedere niſi cauſa fornicationis·euāgelica itaq; et apoſtolica auctoritate probibetur mulier a viro ſuo diſcedere niſi ob cauſam illam fornicatōnis cunctis notiſſimam·qua interueniente ſi diſceſſerit oportet eā manere innuptam aut reconciliari viro ſuo·vnde dat̄ intelligi q impoſſibilitas reddendi debitum non facit diſcidium coniugij·Hijs ita reſpondetur·coniugium confirmatur officio vt ſupra ꝓbatum eſt·Poſtq̄ vero officio cōfirmatū fuerit niſi cauſa fornicatōnis nō licet vxorē viro dimittere vel vxori a viro diſcedē·verū antequā confirmetur·impoſſibilitas officij ſoluit vinculū coniugij·¶ Vnde ſcribit gregorius iohanni rauennati archiepiſcopo·

Licet mulieri alteri nubē quā ob frigiditatē vir ɔgnoſcere nō potuit

Quod autem interrogaſti de hijs qui matrimonio iuncti ſunt et nubere non poſſunt·ſi ille aliam vel illa alium ducere poſſit·de quibus ſcriptum eſt·vir et mulier ſi ſe coniunxerint et dixerit poſtea mulier de viro q coire non poſſit cū ea·ſi poteſt ꝓbare qđ verum ſit p iuſtū iudiciū accipiat alium·ſi autem ille aliam acceperit ſepentur· ¶ Item ex epiſtola eiuſdem auguſtino anglorꝝ epō· ¶ De eodem·

Requiſiſti de hijs qui ob cauſam frigide nature dicūt ſe nō poſſe

matrimoniū·ar·C·de edil·edic·l·iij·et hoc fauore mrimonij·xxxv·q·vi·videtur·palea eſt·

c ¶ Et apoſtolica·ſoꝯphiſtice mouit gratianus omnia iſta quia de cōſūmato matrimonio intelliguntur·

f ¶ Vel qua·corporali·

g ¶ Non legi·tantum·

h ¶ Officio carnis·xxvij·q·ij·§·ecce·

i ¶ Officio·i·carnali commixtione·

Quod autem·nubere·id ē q nō pnt ſibi reddere debitum propter naturalem frigiditatem·

k ¶ Scriptū·id ē in primo libro capitularij caroli ſcilicet in lumbarda

l ¶ Probare·ar· q q̄nq; mulieri defertur ꝓbatio cū de mixtōne carnis cōtrouerſia ē ar· ·s·xxvij·q·i·nec aliqua·ſed cōtra ·j· e·ſi quis accepit· ſed illd ſolutū eſt· ·xxvij·q·ij·quod autem·

m ¶ Per iuſtum· ·s·ij·q·v·cōſuluiſti·contra·ſed hꝰ appellat verū iudiciū non candentis ferri vel feruētis aque vel huiuſmodi ſed legittimorꝫ teſtium

n ¶ Iudiciuz·id ē p aſpectuz corporis ſi virgo eſt· qꝛ aliud ē in corrupta·vt·j·c·ꝓx·et quid iuris ſic notaui·s·xxvij·q·ij· q autem·melius enim ꝓpenditur oculis aliquid·inſti·de grad·ɔgna· ·§·hactenus·que tn̄ inſpiciūt debēt eſſe pite·ff·d vē· inſpi ·l·i· qꝛ viſus ſepe fallit·xxvij· ·q·i·nec aliqua

Requiſiſti·ꝓ vxore·conſilium eſt·vt extra ·e·accepiſti·

p ¶ Innupti·preceptū eſt quantuz ad virū quantum ad illam ɔſilium· z ita verbū ſemel poſitum tenetꝛ ɔ·quoce ·xxviij·di· preſbiteruz·et ibi ouidiꝰ de mofoontentis et verba z vela dediſti·

q ¶ Naturalit̄·i·naturali frigiditate impediente·et eſt·ar· q frigiditas eſt ꝑpetuum impedimentum· ar·j·e·q·v·qui ſiſtit·s· ꝓx·q·v·ſic· licet quidā dicāt q nullum impedimentū ē perpetuū nullꝰ enī ē ita frigidus vt dicunt quin ope medicorꝫ ei poſſit ſubueniri·qđ non credo·cū frigiditas que eſt naturalis ꝓprietas p accidentia no immutetur·ex̄ de cele·miſ·cum marthe·§·queſiuiſti·ſimiliter quidā dicunt q nullū maleficium eſt perpetuum quin ſaltem p ipſum actorem poſſit ſanari·

r ¶ Patet·nota q p ſequētia ꝓbantur p̄cedentia·j·xxxiij·q·i·c·i·in